EPISTOLAE IOANNIS RAUISIJ TEXTORIS, NON VULGARIS ERUDITIONIS:...

Jean Tixier signeur de Ravisi Textor (signeur de Ravisi)

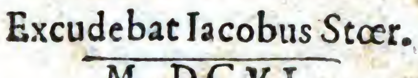

EPISTOLÆ

IOANNIS RAVISII TEXTORIS, NON vulgaris eruditionis:

NVNC RECENS, gratiam studiosæ iuuentutis multo quàm antehac vnquam emendatiores in lucem edita.

Excudebat Iacobus Stœr.

M. DCVI.

EPISTOLÆ IOANNIS RAVISII TEXTORIS, NON vulgaris eruditionis:

NVNC RECENS, gratiam studiosæ iuuentutis multo quam antehac vnquam emendatiores in lucem edita.

Excudebat Iacobus Stoer.

M. DCVI.

AD LECTOREM TEXTORIS,

In bonis literis Alumnus.

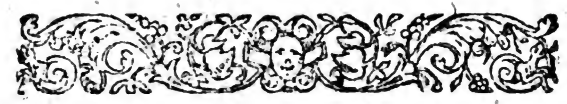
QVVM certò viderem, Lector amice, non defuturos otiosæ garrulitatis & qualitatis importunæ homines, qui Textori viro clarissimo vitio verterent quòd has epistolas emisisset in lucem (Sumus enim natura ad maledicendum proni) putaui mea interesse, nec interesse tantùm, at oportere, vt hanc refellendæ calumniæ prouinciam, etsi non æquam viribus, humeris tamẽ meis imponerem, quanquam ex Phauorini philosophi sententia animo dubitabam, turpius esse frigidè & exiguè quenquam laudare, aut eum à noxa eximere, quàm insectanter & grauiter vituperare. Primum omnium velim scias, quod facile (puto) tibi persuadebis, non in hoc scriptas has esse Epistolas, vt ederentur: tum quod neque ab authore elaboratas, neque exquisitè contemptéve tornatas expertus viderem, tum etiam quòd nõ ignoraret vir ille multiferus, non eodem scribendum esse stylo crudis & immatu-

ris adhuc ingeniis, quo fœcundis & fœlicissimis: sequutus hac in re optimam viuendi ducem naturam, quæ citra omnem exceptionem, nunquam nisi ex rudibus & adhuc imperfectis ad elimatiora consurgit. Exemplo erunt Auiculę, priùs incerto quodam alarum remigio per dumeta, pérque spinas volitantes, quàm eleganti illa & frequenti corporis agitatione sese in altum aëra eleuent. Vt enim non est credibile, tenellum adhuc stomachum durissima & amara quæque digerere, cui vel mollicula omnia, & planè mellita vomitum prouocant, pariúntque fastidium: ita sanè non est verisimile, vt hi maioribus non succumbant oneribus, qui per modico fatiscunt, rudes adhuc & elementarij. Cæterùm lector beneuole, siquid non satis tersum aut politum occurrat, tuæ erit prudentiæ partim necessitati, partim etiã iuuenum in scribendo incuriæ atque adeo ignorantiæ, non authoris culpæ (quæ nulla est) id totum ascribere. Bene vale, & tuum ac meum Textorem votiuas preces Deo oblaturus in memoriam reuoca.

DISTICHON.

Quid graphis limáve opus est? exporrige frõtẽ,
Nil tibi cum laruis hic, pie lector, erit.

IOAN-

IOANNIS RAVISII TEXTORIS NIVERNENSIS EPISTOLA PRIMA.

HABVI iampridem in votis, mutuis te verbis conuenire, & paucis admodum, quæ in rem tuam sint, amicorum precibus hortari. Cœnabamus pridie huius diei domi mea ego & aliquot parentum tuorum, qui te à paruulo semper sibi demeruerunt. Inter cœnandum quum variis de rebus vnà loqueremur, accessit insperatus nescio quis nuncius, tuus (vt dicebat) familiaris. Protinus (vt liberorum curiosi sunt parentes) mater tua percunctari cœpit: quomodo esset filio suo, quàm prosperè valeret, quantúmque in literis profecisset? Respondit ille: bene quidem tibi esse, téque parentum monitis vbique semper acquieuisse, præter quàm quòd literarum studia non amauisses. Quod vbi accepit pauperrima illa muliercula, miserum me, quantū indoluit. Verba mea apud te fidem non caperent, si eiusdem de tua hac negligentia querimonias tibi aperirem. Indoluit siquidem vehementius, quàm vt

credi valeat. Te oro, si hactenus dementaueris, nunc resipiscas, & ad literas animum conuertas. Si enim tua semper negligentia Epimenidis (quod aiunt) somnũ indormires, esses ei causa mortis, quæ tibi fuit vita. Vale.

EPISTOLA II.

AMicorum tuorum permulti satis agrè tulerunt, quòd quotidianis penè conuitijs tui te honoris iampridem monuerint: neque tamen assiduis eorum clamoribus locum relinqueris. Volebant, & ita sperabant futurum, opera tua quæ iamdiu cum blattis ac tineis rixantur, in lucem emitti: cùm vt ex ea editione aliquid tibi laudis accederet: tum etiã, vt inde fructum caperent studiosi adolescentes. Quam, quæso, iacturam faceres, si nostris omnium votis responderes? Existimásne parentibus esse permolestũ, repulsam abs te pati, à quo omnia sibi promittebant? Non sum adeò imprudens rerum, vt nõ facilè videam nihil non maturum & concoctũ curiosis hominum iudicijs committi oportere. Quinetiam summorum quoque scriptorum opera & labores, criticis lectorum vnguibus & lituris plerunque vapulant. Nihilominus quum multos annos tu (hoc est, homo doctissimus) vigilias tuas ad vnguem elimaueris, securè (mea quidem sententia) potes parere, quod iampridem parturis. Ego enim te extra omnem liturarum, & obeliscorũ aleam esse diiudico: neq;

iactu-

inctutam vllā inde futuram video, præterquā quòd docilem tibi iuueni demereberis, & amicorum precibus satisfacies: quibus si non pareas quādiu certè viues, tandiu male audies. Vale.

EPISTOLA III.

PVdet me nostri huius seculi, quo iam ea inoleuit cōsuetudo, vt si quis vel proletarius, vel semidoctus opus aliquod rudi (quod aiunt Minerua compegerit, magis quàm fabrefecerit: dignum statim existimemus quod nihil non vellicantibus hominum iudiciis committatur: quodq; lecturiant omnes, & empturiant. Quasi verò non esset nobis compertum, nil esse vsque adeò elimatum, quod non interdum lectorum vnguibus & graphiis expungatur seuerißimis. Quorsum verò hæc roget aliquis? Hortabaris me paucis abhinc diebus, vt ego friuolas quasdam nugas, à me tumultuario, & interrupto plerunque studio congestas, curarem imprimendas: quinetiam me stultitiæ arguere videbaris, quòd tandiu hoc ipsum facere supersedissem. Nā tu ipse multum deliras, qui Horatij non perpendis consilium, monentis, ne præcipitetur editio, nonúmque prematur in annum. An verò non vides plerésque primæ in dicendo celebritatis viros, deletiles Censorum spongias pertulisse? Si ergo has mei laboris primitias euentilarem, quid inde futurum diceres: quum Nonum in annum editio premenda.

nihil dum commentatione dignum scripserim, nihil quod marcentem lectoris stomachum non magis ad somnum prouocet, quàm ad amplius legendum euerberet? Quicquid habeo, parentibus refero acceptum: magis tamen nitar honori meo consulere, quàm incautis eorum iudiciis temerè assentiri. Vale.

EPISTOLA IV.

QVum propter voluptates eò tui te parentes miserunt, quò solent, qui bonas amant disciplinas: da operam quaeso, vt eam, quam de te ceperunt omnes, non fallas opinionem. Dicebam nouissimis, quas ad te dedi literis, quãtum matri tuae doluisset, quòd accepisset, te parum adhuc, aut nihil omnino in bonis literis promouisse. Esses malignae conditionis, si amicorũ (qui tibi honesta & profutura consulunt) precibus nihil condonares. Tuum est nobis obedire, vt nostrum, te hortari. Aliquídne tibi suademus, quod factu non sit vtile? Nos si nescis, tuae, non nostrae vtilitatis satagimus. Negligẽtiam tuam & inertiã súsque déque ferremus, nisi eam sciremus tibi futuram detrimento. Fac ergo quod monemus, & prosperè tecum agetur. Si enim feceris, omnia ex animi sentẽtia abundè tibi suppeditabimus. Vale.

EPI-

EPISTOLA V.

QVum certò videas ad nullius rei summam, nisi præcedentibus initiis, perueniri posse: miror maximè, quòd minores disciplinas, (sine quibus tamen non est maioribus locus) adeò spreueris, vt earum studio tibi omnino interdixeris. An quia procul ab ostentatione positæ sunt, inutiles propterea, & infrugifera tibi videntur? Vsu venit, vt qui minoribus primùm elementis exerceri vel recusant, vel erubescunt: in his quæ sublimiora sunt, infirmum ingenij sui captum præbeant, & experiantur. Neque enim credibile est, firmum fore ædificium, quod inualidis ruinosisque nititur fundamentis: aut eos magno oneri non succubituros, qui permodicò fatiscunt. Si saperes, altiora non molireris: sed potiùs imitareris auiculas, quæ nidis suis nunquam egrediuntur implumes: neque priùs aeri corpuscula committunt, quàm facto primùm periculo, sese idoneas ad volatum didicerint. Vale.

EPISTOLA VI.

EMergant quotidie noua mihi anxietates, quæ animum meum suprà quàm cuiquam credibile sit, variè distorquẽt. Sed nihil est, quod dolorem meum magis adaugeat, quàm quum turpissima tua vita venit in mentem. Effluxit jam triennium, ex quo sumptu non modico tui

re parentes in scholis nutrierunt, tibique omnia ex animi tui sententia abundè suppeditarunt. Fuere tamen recepta fide homines plerique, qui paucis abhinc diebus mihi narrarunt te parum adhuc, aut nihil omnino, in bonis literis promouisse: ita vt tertio quoque vocabulo barbarismum committas. Egeris vt voles: viue tuis legibus: ego te missum faciam: sciueris tamen, rebus tuis pessimè consultum iri, nisi vitam in melius commutaueris.

DISTICHON.

Tot fortunati sine morbo sint tibi menses,
Tempore quot verno parturit hybla fauos.

EPISTOLA VII.

Nihili facis, vt audio, amicorum consilia: qui tua tamen student vtilitati. Neque laboro, neque grauatè fero, quòd verba mea sùsq; dèque habeas, Doleo tamen, quòd his non pareas, qui tibi nocere, non minus, quàm prodesse valeant. Pessimè, vt video, rebus tuis consuletur, si solita semper demētia institeris, neque apud amicos culpam deprecabere nisi eis acquiescas, quibus & animam debes. Vale, & me seriò, non ioco loqui existimes. Nam nisi feceris quod moneo, periclitaberis parum tibi frugis accidere: Iterum vale.

DISTICHON.

Non prius incurras duri contagia morbi,
Quàm sese immiti copulet agnus lupo.

EPISTOLA VIII.

SI existimarē literas meas aliquid ad stomachum tuum facturas tibique fore plausibiles: ego te nōn minus scribendo satiarem, quàm tu is ipse clamoribus ad hoc agendum me iampridē compulisti. Culpam enim deprecari, aut noxæ me eximere non possem, si repulsam à me pateteris: cui te hactenus totam deuouisti, quémque tuis semper opibus iuuisti, & consiliis. Sed quū videam eorum nomen periclitari maximè, qui suas ineptias viris saltem eruditis, tuique similibus, non tam legendas, quàm ridendas exponunt, & euentilant: ego infirmitatis meæ deterritus conscientia, nugas meas tanti viri iudicio non ausim exponere. Nam si scriberem, risum (certò scio) mouerent tibi mei barbarismi, & te ab amore mei fortasse diuerterēt. Quare nostræ vellem deprecationi veniam non deroges. Vale decus literarum.

DISTICHON.

Sint tibi tot nummi, tot opes, aurique talenta,
Poma quot Alcinoi nobilis hortus alit.

EPISTOLA IX.

EX quo tempore ad bonam frugē te recepisti, cauistiq; ab eorū commercio, quos, more pecudum, Veneri & voluptatibus non pudet indulgere: tantam vbique locorum famam tui

nominis concitasti, vt vicatim, compitatímque te prædicent omnes, ac Deum penè faciant. Quòd si eo, quo cœpisti pede perrexeris: certò scio, tantam amicis futuram inde lætitiã, vt ne digitum quidem transuersum à nominis tui cõmendatione recessuri sint. Pater tuus (nihil comminiscar) tantam ex ea recepit voluptatem, vt iam se totum tibi deuouisse, relictisque omnibus aliis, quos habet, liberis, in tuam vnius iurasse vtilitatem videatur. Quare prudenter, mea quidem sententia, feceris, si à scopo virtutis non declines. Vale, & rectè monentem sequere.

EPISTOLA X.

CRedebas, vt opinor, te tuis verbis fore mihi formidolosum, quam nuper irascereris, euomerésque quicquid in buccam veniret. Non sum is qui fulgura ex vitro reformidem: cuique terrori sint futiles & importunæ, qualibus tunc temporis strepebas cõminationes. Conuitia tua nullo me detrimento affic iũt. Si tamẽ solita semper loquacitate stomachum mihi moueris, faciã te tua stultitia pœnitere: secus enim illatæ tibi iniuriæ culpam præstarem: quum tamen rebus tuis perinde ac meis, hactenus semper consuluerim. Vale.

EPISTOLA XI.

NEscio quàm odiosa mihi semper fuerit superba & impudens hominum arrogantia

eorum

eorum maximè, qui, quum ex humili & peregrina conditione ad perpinguem conscenderunt, adeò protinus insolescunt, primaque paupertatis obliuiscuntur, Vt neminem præ se ducant hominem. Cuiusmodi morbo quoniam tota laboras ceruice: periclitari mihi libuit, possem nécne aliquo Velut helleboro contagiosam hanc cerebri tui expurgare dementiam. Qui Vtinam presßiùs paulò generis tui Vtilitatem examinares ac reminisceretis, quoties pater tuus ostiatim, domesticatimque stipem emendicauit. Tu pridie quàm huc Venisses, ne obolum quidem habebas, Vnde restim emeres. Nudus eras, tanquam ex mare. Si benignior tecum fortuna luserit, & Vtranque (quod dicitur) mammam dederit lactandam, debes propterea tantum tibi abrogare, tuóque indulgere supercilio, Vtiam pauonis flabellum, & exuuium leonis præ te feras? Si diuitias illas tuæ Virtuti magis, quàm fortuito casui adscribis, tota erras Via: nam si fortuna ex hominum meritis opes dispensaret, & largiretur: multi certè emendicarent, & inedia consumerentur, qui bonorum habent myrmecias: multi contrà (in quos nouercatur eadē fortuna) opulescerent & drachmarū grandine operirentur. Quare nosce teipsum & tuorum natalium, qui ortu Nili sunt obscuriores, reminiscere. Vale.

EPISTOLA XII.

NOn desisto literis ferè quotidianis aures tuas onerare, téque hortari, vt verbis antiquariis & inusitatis tibi interdicas. Nihilominus tamen quotiescunque scribis, tota tua oratio obsoletis adeo scatet vocabulis, vt coniectare plerunque me oporteat quid sibi velint tua verba. Nescio an inusitatum eiusmodi sermonem gratum cuiquam existimes: sciueris tamen tantū mihi displicere, quātum literatis placet Cicero. Pluris multo facerem protritas & proculcatas dictiones, quā priscas illas: quæ nec tibi frugem afferunt, nec eruditis voluptatem. Proinde (si me ames) Phauorinum sequare, consulentem, vt verbis vtamur præsentibus, & moribus priscis viuamus. Vale.

EPISTOLA XIII.

NV per mihi quidam retulerunt, eò te impudentia conscendisse, vt iam non erubescas cum ganeonibus, perditissimísque patrimoniorū decoctoribus conuersari: qui omnia prandiorum gurgitibus absumunt, & abliguriunt. Quod vbi primùm accepi, non potui à lachrymis temperare: adeò me tua calamitatis miseruit. Quid autem de patre tuo loquar? Vix certè fidem impetrarem, si verbis vellem consequi quantum se distorqueat, & excruciet. Miror. quòd te non pudeat tuæ immanitatis: qui decrepitum illum

moris

morti & capulo vicinum, & iam in Proserpinæ (quod dicitur) peculio annumeratum, sic affligas: qui ab amore tui nunquam ne latum quidem unguem recessisse visus est. Egeris ut voles, nunquam tamen satyras & viralenta linguarum verbera declinabis, quantisper ad bonam frugem te receperis. Vale.

EPISTOLA XIV.

QVi miseriam sibi fabricant, & asciam cruribus suis illidunt, si fortè fortuna in discrimen aliquod impegerint: non est quod cuiquam irascantur, aut in alios quàm seipsos, acerbitatis suæ virus euomant. Tu ubi satis Veneri & gulæ indulsisti, virtutésque omneis, reclamantibus nequicquam amicis, à te relegasti: eò tandem miseria redactus es, ut, quorsum te vertas, aut quem implores, nescias. Quis quæso in culpa? Nonne certatim omnes hoc ipsum prædiximus tibi futurum? Verba nostra contemptui tibi fuerunt & ludibrio. Nūc si tua unius causa infortunium feras, patienter patere. Vale.

EPISTOLA XV.

IN credibilis me tenet admiratio, quòd crescentibus annis, nihilo plus sapias, quàm quum in puerilibus balbutires cunabulis. Nemo est adeò delirans animi, quem sua tandem stultitia non pœniteat. Te verò nec piget, nec pudet, reb⁹ tuis

etiam peßum euntibus, cunctísque naso te suspẽdentibus, & postica eludẽtibus sanna, quòd nuces nondum reliqueris. Dic quæso, quonam modo apud parentes super vitia rationabere, nisi his ignorantiæ tenebris emergas? Fuerat nobis in summa votorum bene semper de te mereri, téque nullo non honoris genere prosequi. Videretúrne tibi vacantis operæ si his obedires, qui tuæ satagunt vtilitatis? Hactenus, quanta maxima potui beneuolentia, te monui. Verùm nisi blandis huiuscemodi verbis animus tuus remollescat præceps in conuitia mutabo, tuísque (quod dici solet) te pingam coloribus. Vale.

EPISTOLA XVI.

NEscio quid in patrem deliqueris, tamen nudiusquartus quũ epistolam tuam me præsente legeret, visus est mihi frontem caperare. Est enim credibile, aut barbarismum aliquem reperisse, aut aliquod aliud ignorantiæ tuæ fecisse periculum. Da operam quæso, vt eum in amore tui contineas, eiúsque indignationem exarmes. Quod erit tibi factu facile, si quid in bonis literis te profecisse viderit. Hæc ego iampridem tacitè & in aurem tibi dixeram, iterum dico, ne posthac excusationis veniam fore tibi confidas. Obseruare debes quantum hactenus te dilexerit, quum nihil vnquam tibi deesse permiserit. Nisi feceris quod moneo, peßimè rebus

tuis

tuis video consultum iri: nam præter ludibrium, quo afficieris, amici tui omnes te deserent, quod si fiat, quomodo viues, nullo manum porrigente? Vale.

EPISTOLA XVII.

EO foras, quando rediturus, nescio: quàm citissimè tamen potero, redibo. Commendo tibi rem domesticam. Suffragium meum demereberis si me absente sine tumultu omnia & citra pulueris iactum sese habeant: ita viuas, vt nihil in te notatu dignū percipiant liberi mei. Habēt enim nasum, & hæc propiùs obseruant, quæ deteriora sunt. Si cui flagitio succumbas, reminiscentur, nec te poterunt vereri, quem crimini obnoxium cognouerunt. Quòd si inculpatam tuam vitam perceperint, non solùm mādatis tuis assurgent, sed & aspectum reformidabunt. Vale.

EPISTOLA XVIII.

PVerum habeo eleganti forma, & ingenio facili: quem quoniam magnam spē futuræ virtutis pollicetur, studio literarum deuouere cōstitui, & tuæ primùm committere disciplinæ. Siquid sub te profecerit, faciam vt tui te laboris non pœniteat. Si quid fortasse tibi offerat, nolo vt assem quidem, aut eo plus, in muneribus ab illo suscipias. Laboribus tuis cumulatè, & largo fœnore satisfaciam: si modò eum talem

reddas, qui aliquando sua doctrina amicos omnes ab iniuria mortalitatis asserat, & obliuionis: Quod faciet, si tantum docendi illius desiderium te teneat, quanto discendi ille trahitur. Vale.

EPISTOLA XIX.

NEscio quo pacto alienæ semper calamitatis teneat me commiseratio: quotiescunque tamen amici mei quid detrimenti capiunt, aut fortunæ flagellis vapulant & confodiuntur, eorum iactura non minus animũ meũ euerberat, quàm si ipse naufragiũ facerem, aut meis quoque rebus peßimè viderem consultum. Propter eà quum videam famam tuam in dies periclitari, me oportet (vt dolori satisfaciam, & animus meus cõquiescat) rebus tuis manum dare. Omnes magnopere tristamur, quod perditißimis quibusdam & libidinis cõperta nebulonibus adhareas, qui neque Deum timent, neque homines reueretur. Qui si corruptis suis moribus aliquãtò diutius te inebriauerint, iã nullã tui liberandi spem relinques, actum erit de tuo nomine. Sin eorum vinculis properè te eximas, adhuc morbo tuo mederi poterimus. Et quamuis primi tui mores patri stomachum mouerint, tamen velit, nolit, ab eo veniam exterquebimus, modò morari prima longa desinas, & meam expectationem non destituas. Per me non stabit quominus in parentum amorem redeas. Dij faciant, vt nostra hæc exhortatio aliquem

quem tua menti relinquat aculeum. Vale, & verborum meorum reminiscere.

EPISTOLA XX.

AMo te plusquam capiat humana mentis coniectura, Corneli suauissime: neque est mihi frequentius votum, quàm vt tua semper voluntati respondeat fortuna & omnia ex animi sententia consequare: & si scirem, opera mea tibi esse opus, accomodarem me tuis rebus, vel vsque ad aras. Quum tamen venit in mentem capularis illius & decrepiti parentis tui, quem non sine nota & postica multorum sanna turpißimè reliquisti: nequeo mihi temperare, quominus ingratitudini tuæ irascar, vel (vt verius dicam) impietati. Quid enim inhumanius debet dici, quàm si trementem senio, & morbis affectum parentem filius grauatim videat, ne dũ non adiuuet? quũ ratione carentibus brutis, modicisque animãtibus hoc ipsum sit odiosum? Ciconiæ genitricum senectam inuicem educant, Glires genitores suos fessos senecta, alũt insigni pietate. Quid autem hæc testimonia exẽplis præpono domesticis ac vernaculis? Canes ipsi alũnos sua morte tutãtur sæpenumero: à quib⁹ tamẽ nil præter vilißimam stipẽ, (vt pote modica panis. idque ordeacei, fragmenta) suscipiunt. Neque moneris, tuam ipsius naturam videri brutis deteriorem? Quis hoc non execretur? Quis temperet inuectiuis? Pater tuus aßiduè languet,

Nulla non hora laborat morbo, & capris ipsis, (quod aiunt) sit spriculosior: neque tamen morienti dextram porrigis. Dij immortales, vt iam exulat probitas; vt pessum iere boni mores, quum iam natos nihil parentum misereat! Dic bona fide, si nunc epulari lautè, si abundè rerum omnium tibi suppetit, idipsum cui accepum referri conuenit, nisi patri, cui vitam ipsam debes etiamnum? Meditarisne impudentissimè, quid de te vicatim prædicetur, aut quanto tibi crimini vertatur: quum nitida & bene curata cute ac probè saginato corpore incedis ampullosus, patre tuo iam semimoriuo? Mortuam Murænam fleuit Hortensius orator multos dies atratus: tu patris morientis non miserebere? O mala tempora! O perditam ætatem! Velim, nolim, taceam oportet. Plura enim dicere non permittit animi ægritudo. Superest tantùm, vt resipiscas, aut non ægrè feras, si ab amore tui recessero. Vale.

EPISTOLA XXI.

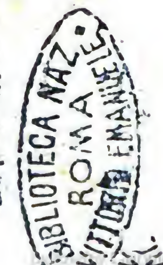
QVàm bene decipiuntur, qui domus vestræ ruinam sperant propediem tua virtute restauratum iri, quum tu (cuius interest assiduo labore lucrum venari, & domesticarum rerum satagere) non solùm nihil acquiras, sed & iam parta deuores, ludisque & conuiuiis omnia absorbeas, quæ pertinaci & in probo sudore parentes tui collegerunt. Haccine est illa

tui

tui expectatio? Sic amicorum opinioni respondes? Nescis (me miserum) nescis, quàm grauem tibi tuisque facias plagam. Pigritare quandiu voles, porrectisque (quod aiunt) pedibus, & in vtramuis autem quiescas: timeo tamen, ne vbi diuturnum stultitia tua somnũ indormiueris, ad resipiscendum serò consurgas & expergiscare. Demum si casu aliquo infortunium feras, & nouercam tibi Nemesim experiare, quis cachinnis tẽperabit? quis te naso nõ suspẽdet? quis de te otiosa garrulitate non fabulabitur? Scio verba mea nullum menti tuæ aculeum relictura, ne tamen causeris, tuæ te vtilitatis nunquã monitum fuisse: neu iacturam tuam cuiquam improperes, & impingas, docere volui, per me non stetisse, quo minus bene & prudenter vixeris. Vale, & desertam omni ornatu ac verborum lautitia epistolam boni consulas.

EPISTOLA XXII.

Mirum non debet videri, si nostræ ætatis liberi ab omni morum honestate recesserint, & velut impudentes, ac inuerecundi ganeones vnicuique iam virtuti dixerint extremũ vale. Neque enim fieri potest, quin quum à nobis infantuli, & ab ipsis quidem semper astris corruptelam & improbitatẽ imbiberunt, adulti quoque tenacissimè retineant. Nos authore Fabio (quum adhuc repũt) infanciam deliciis solimus: gaudemus, si quid turpe & impudicũ

dixerint: verba ne abiectissimis quidem porcarijs, aut mulionibus permittenda, risuque & osculo excipimus: aut (quod turpius est multo) aliis dicenda in aurē susurramus. Quid, huic innutriti contagio, vbi adoleuerint, flagitiis non experientur? qui priusquam biscere, aut rectè proloqui possint, turpissimis, & impurgabilibus maculis iam se totos & aurium tenus immerserūt: voluptatumq; delicias concitauerunt, priusquam quid esset voluptas, agnoscerent. Demumquam illis mercedē rependent, à quibus licenter adeò & molliter sunt enutriti? Eos, vt sua turpitudinis authores arguent, & insimulabunt, nedū eis non assurgēt. Prudenter quocirca fecerit, cui aliena iactura melioris consilij suggeret argumentum.

EPISTOLA XXIII.

QVoniam ego multis audientibus nuper docui, quantum pueris detrimētum afferat mollis illa educatio, quā Indulgentiam dicimus: efflagitasti, vt aliquando vberius tibi aperiā, quibusnam institutis & moribus liberos tuos formare debeas. Quod (quamuis agrè ferā studia mea quibuscunq; negotiis interpellari) facere tamen non recusabo: ne nihil omnino amicitiæ nostræ videar condonasse. In primis, quod ad mores spectat, caue ne corruptis iuuenibus adhæreant, qui pernoctant in alea, dies

integros

integros compotant & lasciuiunt. Nam si huiusmodi maculas ab infantia contraherent, nihil esset de futura probitate sperandum. Comparata tibi præceptorem sanctissimũ, cuius sanctitas teneriores ab iniuria tueatur, prouectiores à licẽtia deterreat grauitas. Neque enim, si me audis, eorũ doctrina magis quàm moribus consulas: absit enim studiis magis, quàm virtuti scholas prodesse. Secus enim bene viuendi ratio potius esset eligẽda, quàm vel optimè dicẽdi. Laboribus paulatim sunt assuefaciendi: nõ tamen põdere, cui super esse nequeant opprimẽdi. Si delinquant, si mendacij conuincantur, si iugum detrectent, si vel tantillum quidem remurmurent aut muginentur, acerrimè vapulent: neque prius parcatur flagellis, aut animaduersioni temperetur, quàm & arrogantia cognoscatur emolita & tranquilliores oleo, aut pepone molliores facti sint. Quòd si verborum lenociniis iram præceptorum velint exarmare, adulabilis eorum sermo omnino dandus est ventis. Ante omnia cauendum puto maximè, ne eorum delictis cõniueant, neu consultò dissimulentur errata, vbi palàm sceleris comperti fuerint. Si bene fecerint, laus eorum quandoque non est supprimenda: vt eo velut gloriolæ fumo pellecti, acrius solitò virtuti dent operam. Importuna redeuntis ad te nuntij festinatio, plura scribere non permisit. Vale.

Comparandus præceptor morũ sanctimonia insignis.

EPISTOLA XXIIII.

SI essem ex eorum numero, qui criminatorias amicorum epistolas cum bile & stomacho excipiunt, non paterer tandiu me tuis literis obiurgari: aut enim desidiam meã culpas, aut arrogantiam criminaris, aut in voluptates reclamas. Sed quum non ignorem, te hoc alioversum facere, quàm vt nomini meo maculã inuras, quidquid scribis, boni consulo: tãtum abest, vt aures tuis consiliis velim occludere. Sit vita mea moribus nõ vsquequaq; probatis, adhuc tamẽ dabitur mihi laudi, si probè monenti assurrexero. De his hactenus. Porrò si qua ex tuis illis monumentis sub incudẽ iam satis reuocata maturuerint, fac in lucem prodeant & euentilentur: cùm vt nos pleniore obsequio tibi demerearis, tum etiam vt te ipsum ab omni incõmodo mortalitatis & obliuionis asseras. Vale.

EPISTOLA XXV.

NEscio certè si existimes te operæpretium facere, aut multũ haurire lucri, dum seuerè adeò, & Stoico velut supercilio vitam meam criminaris. At vt intelligas te nec hilum proficere, ego verba tua nihil penitus duco. Nam cùm tetrici nimiùm censores mihi displiceãt, hi omnium maximè, qui se erratis alienis ingerunt Aristarchos, & aliis prædicant bene viuendum, quum ipsi turpissimè viuant. Si audiueris,

diueris, me vel minimum peccasse, exclamas protinus, & nasum non aliter suspendis, quàm si vel parricidij, vel stupri me compertum haberes. Quasi verò mores tui intus & in cute vnicuique non essent explorati. Tu bonam ætatis tuæ partem contriuisti ludo: vniuersum ferè patrimonium latruncalis & alea prodegisti: nihilominus tamen simulata, & quadam vulpina sanctitate alienis illatras delictis. Dices nō mea interesse, quid agas obseruare. Certè nō video, cur pluris tua referat mores meos obiurgare, quàm me sceleribus tuis irasci. Propterea vel alienam vitam culpare desinas, aut ipse ducas inculpatam, Secus tua censura nec vnius assis æstimabuntur. Vale.

EPISTOLA XXVI.

Fieri nequit, vt missum te faciam, nisi priùs culpandi tui argumentum mihi auferas. Si dixeris te culpa carere, ac nihil cōmeruisse, dicto citiùs, & sub manum mēdacij te conuincam. Nuper quum vnà cœnaremus, suaseram tibi, vt relictis quibusdam nugis, Græcas amplecereris literas: quòd ab his fluxerint Latinæ, & ad imponendum bonis studiis Colophonem plurimum conducant: & adeò quidem, vt sine his perfectus dici debeat nemo. Fidem dederas, facturum te quod dixerā. Neque omnino quidem stetisti promissis: nam primis elemētis dedisti biduum: verùm mutata pòst paulò sen-

tentia alio negotij animum conuertisti: sola (vt credibile est) leuitate ductus & inconstantia. qua te Proteo mutabiliorem arguit facilè. Si dicas terrori tibi fuisse eius rei difficultatem: non diffitebor, amaras esse studiorum radices, verùm hoc molestia dulcissimorum inde fructuū comes pensat vtilitas. Propterea si quid loci apud te habent nostra exhortationes eò reuertere, vnde impudenter desiluisti neque primo labore terrearis: nam quas in porta credis tenebras, tibi postea sole clarius elucescent. Si annū integrum sub hoc iugo durare non grauaris, nullius postea desiderabis operam. Solus poteris sine cortice natare. Vale.

EPISTOLA XXVII.

V*Bi pater tuus sumptu domestica charybdis rem omnem vsque ad assem & puluisculam prodegit, ne ostiatim liberos stipem oporteret emendicare, coactus est omnes mechanicis artibus collegare, præter te vnum, quem meo vnius beneficio Academiis deuouit, ea expectatione, vt proficeres, & vestra omnium consuleres paupertati. Cæcutis plurimum, si non videas, tecum melius quàm cum cæteris actum esse. Fratrum tuorum alter est alutarius, alius lapicida, alius institor, alius figulus, alius phrygio, alius fullo, alius pegasarius. Omnes quotquot sunt, in paupertate nocturno diurnóq; labore dimicant. Nulli omnium melius, quàm tibi consultum,*

consultum, modò fortunam sequaris ducem, & occasionem nunc capillatam effugere, & caluam fieri non permittas. Si vis euadere in virum magna & recondita literaturæ, prius oportet, vt ab ipso stat im principio te totū labori deuoueas. Ante omnia solida iacias fundamenta, ne corruat quicquid superextruxeris. Nullā de te mihi frugem polliceor, si remissius primùm videreris, & in ipso (quod aiūt) portu impingeres. Quum te studiorum tenebit satietas, non offendet me aliquantula sudoris remissio: parcè tamen hæc tibi indulgeas: nam qui diu nimis ab instituto opere desuescunt & feriantur, ocij consuetudinem plerunque induunt. Constitui de te mereri quàm optimè, nec sententiam mutabo, aut calculum reducam: modò spem meam non fefelleris. Dura patere: futurum est enim, vt te laboris tui non pœniteat, quum satis olei consumpseris. Vale.

EPISTOLA XXVIII.

VVlgò dicitur: eos non facile emergere, quorū virtus paupertate caligat. Quod adeò verum est, vt paucis admodum pauperibus liceat opulescere: nisi vel vtranque fortunæ mammam suxerint, aut prodigiosum aliquid sua comminiscantur industria. Cui infortunio supremum illud accedit malum, quod vbique ferè gentium miseris illudant fœlices, & scarabeos contemnāt aquilæ. Neq; tamen propterea

Nō facilè emergunt quorū virtutib. obstat Res angusta domi.

melior tibi conditio desperanda est: nam quãuis hoc seculo sufficiens virtuti merces non exolnatur, neque tamen vsque adeò exulârunt litera quin quandoque principibus placeant, & familiarescãt literati, pinguiorémque fortunam sibiipsi faciãt. Quòd si nihil melius tuis vnquã votis accesserit, adhuc futurum est, vt te studiorum tuorum non pœniteat: hoc saltem lucrifeceris, quòd scientia, & multarum rerum cognitione à brutis differes. Vale.

EPISTOLA XXIX.

NVnquam ferè ad me scribis, quin opinionem meam roges, quid de stylo tuo mihi videatur: Sed sanè quid respõdeam nihil dum certum habeo, quòd certum, & sui similem scribendi modum non habeas. Nunc enim impendio te delectat Laconismus, nunc varia verborum supellectile orationẽ locupletas. Nihil tamen (vt verè dicam) adhuc reperi, quod abhorreat à castimonia lingua Romana, neque est vllus, qui sermonis tui puritatem non deoscularetur, nisi quibusdam molestum & graue esset auditu, quòd pleraque triduo tibi fingas elaborata, in quibus tamen temporis multum & opera collocasti. Hac ostentatione si careres, nihil daretur tibi probro: at dum ingenij gratiam studes demereri, otiosam lectorum in te garrulitatem excitas, suscitásque: & facis, vt immodicis nugis obstrepant arrogantia tua. Quare vide

Vide:ne dum tibi places multis displiceas. Vale.

EPISTOLA XXX.

HActenus aures tuas verbis onerare non destiti, vt & torpere desineres, & tandē aliquando ad virtutes expergisceeris. Quod te facturum deierauerat, si vetus tibi condonaretur culpa. Condonata est & puerilem stultitiā omnes conniuente oculo dissimulauimus: neq; tamen experimur, te factum aliquanto meliorem. Si tui sceleris te nō pudeat, periculum est, ne ea mali suboriatur consuetudo, cui, quum velis, mederi nequeas. Interrupi interim negotia mea, vt honori tuo cōsulerem, nec me quidē pigebit hoc fecisse, modò resipiscas tādem ac dementiri desinas. Sin pergas semper facere, vt cœpisti, finem faciam exhortationibus. Liberū tibi relinquetur, vtram sequaris viā, voluptatisne, an virtutis. Demum si casu aliquo infortuniū feras, aliorū esto iudiciū, quis fuerit in culpa. Vale.

EPISTOLA XXXI.

QVum ea ferè sit omnium natura, vt suarum potiùs rerum quàm alienarum satagant: adeò tamen vtilitas tua semper mihi fuit cura, vt vix effluxerit momentum, quo me ceperit tui obliuio. Quare non ægrè feras, aut ab amore tui me recessisse arbitreris, si interim vitiis tuis irascar. Reclamaui, fateor, quòd illi-

teratis quibusdam fabulis tempus contereres. Sed hoc ipsum feci, ut aliud studium complecteteris, unde plus frugis aliquanto referres. Et si non putarem tibi probatum iri, quæ dico, sanè missum te facerem. Hoc unum tibi persuadeas, me tui semper studiosum fuisse, & qui ardentius amet, esse neminem: sed quum video famam tuam apud verbosas hominum linguas periclitari, tacere nequeo: neque, si vellem, permitteret tuæ laudis desiderium, quo, dispeream, si quid unquam ardentius cupiuerim. Vale.

EPISTOLA XXXII.

QVatuor ab hinc annos frequentius literis te salutauimus: neque tamen certiores sumus facti rerum tuarum. Quid sit in causa, cõiectare non possumus. Credibile non est, tantis te negotiis districtum fuisse, ut tanto tempore nullum omnino scribendi otium potueris tibi suffurari. Aut ergo nostri te cepit obliuio, aut negligentiæ culpa non cares. Quàm pridem enim te monuimus, ut nõ solùm scriberes, sed ad nos ipse reuerteteris, & matrem capulo vicinam reuiseres. Si venires, amici omnes quos longa tui fatigat expectatio, animi curas discuterent, incolumitati tuæ gratularentur, obuijs te manibus exciperent, & longa salutarent præfatione. Meditare, quanto spectandi tui desiderio ardeant omnes. Nulla non hora de te, loquimur, & vitam nobis acerbam putamus, quòd

quòd tandiu consuetudinis tuæ fructu careamus. Propterea si nos amas, fac nobis aliquantulam videndi tui copiam. Vale.

EPISTOLA XXXIII.

Laudabilis mihi videtur Gymnosophistarũ consuetudo, apud quos pueris, qui nihil quotidianæ frugis afferũt, cibꝰ denegatur. Nec minus probanda est. Amasis regis Aegypti sanctio, qui edicto iussit, vt singuli quotannis apud cuiusque præfecturæ præsidem ratiocinarentur, vnde viuerent: eisq́; mors inferretur, qui non facerent. Quod vtinã nostro quoque seculo obseruaretur, Non tot passim nequam, & nihili reperirentur nebulones, quot vbique ferè gentium reperiuntur: quibus nullũ est aliud negotiũ, quàm vt prona & obedientia ventri pecoro toto die crapulari, aut alienæ insidiari vitæ. Quorum perditos mores quotiescunq; memoria repeto, videre videor desolatam, & multis madentem lachrymis Iustitiam, quæ & principum negligentia irascatur, & senatum iam sepultũ somno aut conniuentem arguat, Et nisi obuiam ab omnibus properè eatur, resistatúrque: pullulantibus abũdè flagitiis, in tantum se propagabit iniquitas, vt nullus sit futurus virtuti locus. Actum erit de bonis moribus, exulabit probitas & improbitati ius relinquetur sedendi in Orchestra: Proinde Corneli, siquidem me amas, (vt amas) caue ne eorũ numero adscribaris, qui

Gymnosophistarum consuetudo laudabilis. Amasij regis Ægypti probanda sanctio.

naturam sui partus pœnitere faciunt, & antiquissimum illud chaos confusis adhuc elementis appetere. Da operam, vt quum parentes tui perrogabunt quid profeceris, dignus reperiare qui viuas, & quem ament. Hoc si feceris, neque te pigebit fecisse, neque illos bene de te meruisse. Vale.

EPISTOLA XXXIIII.

N*Atura ferè comparatum est, vt quò quisque sit maiore doctrina, hoc & superbiat magis, & supercilium seuerius contrahat. Nec sanè mirum. Nā & volucribus quò plures sunt plumæ, hoc sublimius in auras efferuntur. Et pauones hoc sese mirantur magis, quò latius flabellū proferunt. Sed est hominum genus, qui quum sint elementarij, & bonas literas ne à limine quidem salutarint, se tamen omnium primos (si diis placet) haberi volunt: feruntque ægrè, quòd non æstimentur pluris, & quòd quaquauersum transierint transeuntibus non assurgatur. Cuiusmodi erat nescio quis magistellus & grammatista, qui audiente nuper idiotarū & vetularum turba, multis fabulis strepebat immodicè, vt importunis illis commentationibus populo esset admirationi, & magnam doctrinæ opinionem sibi mereretur. Huc ergo quū eius videndi causa certatim omnes conuolarēt, cœpi protinus percontari, quid illud esset: eodem omnes ore responderunt, alterum, & mundo*

redditum Ciceronem. Tunc ego cū reliquis accessi vt percontarer, verum esset, nécne, quod de nebulone sibi persuaserat vulgus. Sed, dij boni, quàm nihil inueni quū accessi proximè, Vix orationem proferebat, in qua non tot essent barbarismi quot dictiones. Quum ego nugis illis aliquandiu fatigatus pertaduissem, temperare mihi non potui, quin eum sua sede disturbarē, quod quum fecissem, parum a fuit quin delusa nugis plebecula in me saxis irrueret: tot iam ille fumos vendiderat turbo, tot veneficiis vniuersum excantauerat theatrum quod quotiescunque memoria repeto, non possum nostro seculo non irasci, cui non sit aliud in doctorum literis discrimen. Vale.

EPISTOLA XXXV.

PLerunque mihi doluit quòd conueniēdi tui nulla sese offerret opportunitas Eram enim nescio quæ tibi dicturus, in rem tuam magnopere spectantia. Paucis ab hinc diebus pater audiuit, te voluptatibus irretitum vsque adeò, & illaqueatum vt iam virtutes omnes aspernatus fueris, ac æstimaueris nihili. Vale.

EPISTOLA XXXVI.

ESt genus hominum, quorum vtilitati dum consulitur, se præbere grauantur dociles, ita vt videantur habere minus cerebri, quàm Cimex sanguinis. Nihil tibi blandiar, nec oleum

(quod dicitur) in auriculam tibi instillabo: sed mihi videris unus, qui nec scelera sua vellicari, nec viscera sibi tangi volunt. Nouissimè quum me consuleres, ad quem vitæ scopum arcum intenderes, vetueram tibi, ne insectareris aulicos istos palpones, qui pellace vulpe benigniore, & in ostio tantùm formosi, aureos mõtes pollicentur, & à tertio usque iugere manus porrigunt, his tamen sæpenumero fucum faciunt, à quibus amplissima susceperũt munera. Nescio qua diluendi tui sceleris fiducia consilium meum nauci feceris: hoc ipsum tamen est tibi maximo malo futurum. Nescis quàm austerum sit inculpatè viuere, vbi probitas & virtus exulãt? In aula qui Arabicè olent, & in cute sunt purpurati, intus vlceribus & lepra scatent. Postremò videtúrne à virtute alienum, in multam noctem pergræcari, in alea pernoctare, ære alieno obrui, nihil non inhonestum audire? Et ne multa, nihil est non probrosum. Oportet in primis ab alterius iussu pendere. Religiosè & ad anxietatem vsque obseruandum est, non tantùm quid verbis iubeat dominus, aut imperet: sed quid nutu significet, aut digito crepet. Aliena viuendum quadra. Bullatis nugis aures sunt præbendæ: vnicuique virtuti mittendũ repudium. Nihil dicendum est, quod aures tyranni grauet. Si caleat, æstuandum est, si frigeat, tremendum: & plerumque quum diuturnam seruitutem seruiueris, si in ipsius iram impingas,

impingas, ob rem nihili, ob flo.cis, ob vitiosam nunc metu relegabit, perinde ac vilissimū Canopi vernam: nec primorum laborum stipendiū extorquere poteris. Iampridem te huius rei monueram: tamen verba mea nihili fecisti. Si tui infortunij fueris author, æquanimiter feras. Æquum est enim, vt fabet quas fecit compedes, ipse gestet. Vale.

EPISTOLA XXXVII.

MOris est mihi vbicunque locorum vixerim, eorum semper reminisci, quorū bene filio bonæ literæ, iniuria temporum prius sepultæ, reuiuiscunt paulatim, & repullulant. Nec sanè mirum, nam mea quidem sententia non minoris (minoris autem, imò verò longè pluris) æstimandi sunt qui linguā Latinā à morte vendicant & pristinæ restituunt dignitati, quā qui ciuitatibus amplissimis iugū seruitutis excutiunt, reddita libertate. Sed est hominum genus, qui quum rudere magis quàm loqui nouerint, probis eruditorum votis & conatibus renitantur: timéntque ne optima se propagent disciplina. In quos si reclamet aliquis, Deus bone, quibus verborum tonitribus fulminabant, quot plaustra conuitiis onusta reuoment? Non tātùm non assurgent authoribus renascentis eloquētiæ: sed facta velut cōiuratione in eos certatim cōfertimq; dimicabūt, neque prius cōcutere parietes theatrorū, verbisque obtundere desistē: quā sui

Quanti æstimandi qui linguā latinā pristinæ restituūt dignitati.

similes ad latrādum in laudabiles illos linguæ Latinæ candidatos, & rediuiuos eloquētiæ Camillos excitauerint. Diceres esse Gothorum Vuandalorúmque reliquias, quæ in Romanam Rempublicam arma parare, resarcire, suisque barbarismis togatum sermonem corrumpere velint. Quare autem velint non video, nisi quòd fortè verentur, vt nequi suis nugis idiotas prius eluserunt, & agrestibus imposuerunt ingeniis, redeūte Mineruæ principatu ridiculi fiant, & ipsis etiam contemptibiles, quibus priùs fuerāt admirationi. Sed longè sua spe falluntur. Nam si suscitandæ semper eloquentiæ animum adiecerint eruditi, tantúmque operæ quantum iam ceperunt, barbaris huiusmodi retrudendis collocauerint: non est mihi dubium quin pudore deterriti hoc genus Gotthi, causa casuri, ac arena cessuri sint, & ad extremum sese in pedes daturi. Quòd si suis ineptiis contenti viuerent, neque cæteros hominum eodem cuperent sordere luto, essent quidem ridendi non tamen tanto odio habendi. Verùm (quod omnium multò turpissimum) quum nullo non verbo solœcissent, indignanter ferunt, non omnes eadem infantia, iisdémque barbarismis insanire & ineptire. Et (quod magis rideas) sacras literas eo esse fato arbitrantur, vt cum his stare nequeat regina rerum eloquentia quasi Hieronymus, Ambrosius, Lactantius, Athanasius & alii plus sexcenti barbarè semper sint locuti, aut eloquentiam

Inuehitur in barbaros.

tiam cum theologia non ita coniunxerint, vt nescias vtri duarum magis debeas. Quiescite, quiescite philosophastri, nostra omnium aures vestris iam deliciis callent. Magno vobis malo futurum est, nisi à suscepto in literatas literas bello pedem retuleritis. Nam vt numerosas Xerxis copias paucissimè Græcorum turma pepulerunt: ita & paucula eruditorum centuria infinitas vestræ gentis Vandalica myriades nullo negotio, & victoria expugnabunt incruenta. Ridiculum est quod publico exclamatis theatro, renasci hæreses, Antichristos surgere, fidem catholicam ruinā minari. Qui (malùm) religionis hostes reuiuiscunt? hinc qui ex Græcis ad verbum docent Latina? Quieta erat fides: quis eam commouit? Vos plebeculā in re nihili concitatis, vt eruditis terrorem sitis: mōstra cō fingitis, quæ nec fuerūt hactenus, nec posthac sūt futura: neq; est quisquā, cui à satyris vestris securo esse liceat, quique loquacitatis vestræ retia possit declinare, quū audiente vetularum turba sermocinamini: ceu verò ad serendū ocymum sitis nati, & maior quædam maledicendi libertas vobis, quàm cæteris mortalium sit concessa. Quòd si quisquam reluctari satagat, aut eadē fragula vos referire tantisper illatrabitis, dum rudi vulgo persuaseritis, eum vel ceruicem matris rupisse, vel in patrios minxisse cineres. Et (quod peius odi) neminem putatis dignū, qui vestra vestigia (si diis placet) lambat & oscu-

letur: quasi verò legitimi sitis naturæ filij, nos spurij tantùm: aut si aliquid in vobis doctrina, quod nemo quisquam sperare audeat, si eloquentiam creditis viliorem, quàm cui vacari debeat: respondebo vos similes esse procis Penelopes, qui cum dominam assequi non possent, ad ancillas diuertebant. Vos quoque infirmitatis vestræ conscientia deterriti, quoniam ad eloquentiam, vt ad solem noctua, caligatis, ad quæstiones quas Fabius Ceratinas vocat, crocodilinósq; diuertitis syllogismos. Quos tametsi vestrum plerique inutiles fateantur, neminem tamen habendum in pretio putabitis, qui futiles hoc genus nugas nesciuerit. Nunc (ne multis agam) si sapitis, veteris insolentiæ cristas retundite. Secus, nō deerunt, qui tanti fastus pertæsi, acutas sibi sagittas esse, suis vulneribus sanguinem sequi, se domi vrbinam habere (vt vos machærā) doceant, testenturq; non esse defendēdā glandem, reperto iam tritico. Vale.

EPISTOLA XXXVIII.

EGo quum rerum tuarum studiosus tuiq; lōgè amantissimus semper fuerim, nec vllum obsequiosi hominis officium tua in re prætermiserim speraui, imò verò intrepidè mihi sæpenumero pollicitus sum, te mei perpetuò fore memorem, ac si quando nouercantis fortunæ Boreas mihi insultaret, eum te fore, qui in accepti beneficij hostimentum primus adiutricem manum mihi

mihi porrigeres. Sed dij boni, quàm longè mea me fefellit opinio, dũ te mei memorem expectaui, qui tui dememineris: dum inquam, te rebus meis adiutorẽ speraui, qui tuarum, plerisq; mirantibus, imò verbis illudentibus, nunquam satagas: quin omnia quæ multo parentũ sudore tibi parta sunt, auidè consumas, & cum flagitiosis hominũ corruptissimorum gregibus vniuersum patrimonium stultissimè profundas, & quod longè deterius, & ab humanitate magis alienũ videtur, patris defuncti obliuiscare, cuius viuẽtis labor tibi omnia peperit: qui te suauissimè educauit, effusis charitatis habenis amauit, tibiq; omnia, quæ ad bene & beatè viuendum pertinebãt, vbertim sẽper & ambabus suppeditauit manibus. Cui iam capulo instanti, & (quod dici solet) alterum pedem in cymba Charontis habente, fidem dederas, te annuis parentalibus, ac sacrificiis Deo immolaturũ. Quinetiã dũ mortui cadauer per sãdapilarios efferretur, eiulabas, vociferabaris, & ad rauim vsque clamitabas, ita vt pro eo vitam pascisci velle videreris. Nunc autẽ, vbi fides viuenti præstita? vbi simulata pietas cadaueri exhibita? O ingrata mentis iuuenẽ. O perditissimum adolescentẽ. Nihil sanè iã cõqueror, quòd mei dememineris, quem parentis cepit obliuio. Iam quoniam in nequitia tua ita occalluisti, vt lapideã magis, quã humanam videaris effigiem indutus, pluribus te verbis hortari desistam. Viue vt lubet,

egerísque ut volueris: profundas, perdas, pereas, nihil ad me futurum. Sciueris tamen ex Pittaci sapientis dicto, tales te habiturum liberos, qualem erga parentes te praestiteris. Vale.

EPISTOLA XXXIX.

POlitioris literaturae viri multáque lectione exerciti qui de liberis educandis libros ediderunt bene & doctè mihi instituisse videntur, ut infantibus adhuc vagientibus studiosae adhiberentur nutrices, quae eos cibis mollioribus, utpote lacticinijs suauiter pascerent, ne si duriusculos ori tenero fortasse inculcassent, flaccidae adhuc & bullae fragiliores maxillae, dentibus immunes non frangerent, aut molliores pepone stomachi non decoquerent. Cautè siquidem obseruarunt, tenellum corpus vix bene compacti esculenti paulò asperioris non esse capax. Hunc ritũ, qui de erudiendis pueris aliquid reposuere itidem obseruari voluerunt, ut videlicet rudibus crudísq; ingenijs quae sunt veluti tabula rasa, in qua nihil depictum est, praeficerentur viri moribus non minùs, quàm doctrina conspicui: qui nutricibus nihilo asperiores ipsos primis literarum edulijs, utpote minutulis elementis imbuerent, atque animum virtutibus perinde ac doctrina formarent, excolerentnon ignorantes eos arduis oneribus non sufficere, quorum vires modicis etiam rebus succumberent: eos praeterea maioribus disciplinis non esse idoneos,

qui in

qui in ipso vestibulo deficerent. Cognitis demũ elementis liminaribúsque literis, grammatices rudimenta studuerunt his inculcanda, quò facilius orationem grammaticam, licet ornatu & cultu immunem, contexerent. Quod ubi facere tam probè sciuissent, orationibus partim solutis, partim pedestribus, leporum & venustatis succo affatim delibutis, componendis voluerunt: ve imitatricis instar simiæ alienis inhærerent vestigiis, quódque ab aliis factum inspicerent ipsi facere, aut saltem emulari à tergo & eminus conarentur. Hoc vno motus argumento, quum pridie huius diei audissem, Petroni charissime, te ad artis dialectices studia remis velisq; aspirare, non potui, vt vtilitatis tuæ sẽper studiosus, quin id desideriũ literis conarer excutere diffi cillimũ factu suspicatus, te illius succos ebibere, qui alienarum artium parentis riuulos vix bene labellis primoribus degustaueris. Nec enim te latet, caduca & fragilia architectorum fore ædificia, quorum debile fundamentũ extiterit. Agedum ergo, priusquam immaturis condescẽdas affectibus sagaci examine perpendas, quid tibi sit vtile: neque quicquam pares extruere, priusquam stabili fulcro illud solidaueris. Futurúmque dubio procul expecta, te à cunctis artibus longè exulaturum, si hanc à te floccifactam proscripseris, proscriptam flocci feceris. Cui enim, per deos immortales, idoneus videberis disciplinæ, si hanc (Grammaticen dico) igno-

Grammaticem discere perutile.

res? Quid ad stomachum tuum faciet riuus, cuius fons tibi odiosus fuerit? Eris Iuris Ciuilis aut Canonici peritus, qui Latinarum dictionũ sensus ignoraueris? Callebis physicas rationes, qui verborum etymologiam nesciueris? Extricabis difficiles sophismatum mæandros qui apertissima quæque explanare nequiueris? Scrutaberis cœlestes & altissimas Astrologiæ, aut Theologiæ causas, qui quæ infima sunt & pedibus tuis vicina contemplari nescieris? Degustabis arborum, herbarum, vnguentorum ac radicum succos, cui odiosa fuerit primarum literarum delibatio? Aliorum morbos vnguentis aut antidotis repelles, qui tuæ ignorantiæ remedium adhibere neglexeris? Declamabis in Senatu, aut ages in theatris, priusquam in scola loqui didiceris? Alios ne persuadebis, qui quæ tibi prauides vtilia suadere nequiueris? Perpende, velim, & in memoriam aliquantisper reuoca ex maiorũ annalibus, quàm frugifera, quàm iucũda sit artium humanitatis lectio: cuius amœnitas, lepos, suauitas Italos (à quorũ scatebris lingua Latina rorem primùm constat emanasse) ita pellexerit, vt parum grauatè tulerint, cæteras omneis disciplinas à se reiici, & eliminari: vt has obuiis vlnis amplecterentur, harum odorem assiduis naribus olfacerent, saporem lingua inexplebili degustarent, venustatem labellis arctissimè compactis deoscularentur. Quotusquisque enim Philosophus aut Sophistes in ipsis etiam

Italis gratissima artium humanitatis lectio.

tiam Italiæ penetralibus comperitur? Quot illic Medicos, quot Astrologiæ peritos, quot Iurisconsultos inuenies? Nullos sanè aut paucos: Contrà verò poetarum nominibus ciuitatum cõpita ebulliunt. Rhetoribus ac declamatoribus vix theatra sufficiunt. Grammaticos non capiunt scholæ Historicorum verbis passim locorum compita fulminant. Nouus quotidie Seruius nodosos enodat. Nouus assiduè Valla muscosos emungit & (vt semel dicam quod sentio) laudãda videtur Italorum Latini sermonis parentum constantia: qui (quòd has artes cæteris iucundiores semper credidêre) ab earum castris nunquam defecerint. Legimus oratorum principem prouecta iam ætatis Tullium, Rhodiis præceptoribus sese recoquendum tradidisse: quin & easdem artes à priscis regibus tantopere excultas, vt liberos suos præceptorũ ferulis ac flagris perinde ac infimæ sortis aut conditionis peregrina puerculos submitti voluerint, ipsósque institutores amplissimis plerunque muneribus cumulauerint. Sic Marcus Antonius Imperator Frontoni Philosopho quem dicendi præceptorẽ habuerat, statuam erexit: sic Scipio Aphricanus Ennij statuam sepulchro suo imponi. sic Archelaus Euripidem sibi conuiuam adesse: sic Traianus Romam ingrediens Dionem Prusium curru suo donatum honorari, sic Ptolemæus Philopater templum Homero dedicari voluerunt. Sic denique (vt à peregrina ad do-

Itali sermonis Latini parentes.

Clotarij liberalitas in filij sui pedagogum.

mesticam transeamus Historiam) Clotharius Sadragesillũ ludimagistrum, quòd Dagoberti filij sui pædagogus esset, Ducatu Aquitanico donauit. Hæc & alia permulta quæ adduci possunt testimonia (vt opinor) sufficiunt quæ artes humanitatis attentiùs excolendas in animũ (nisi lapideus fueris) inducant. Verbis meis igitur acquiescas velim qui nihil tibi non vtile, non frugiferum consulam. Id vbi feceris, meo in te amori licet infinitus propè fuerit, plurimum incrementi adiectum periclitabere. Vale.

EPISTOLA XL.

REm à me tibi frugiferam, nedum iucũdã semper factũ iri opinatus, si parẽtis instar quod ad animi tui cultum & morum honestatẽ pertineret, dietim tibi legendum: ac pro suauissimo delibandum esculento proponerem: statui apud me breuissimis sæpenumero codicillis (quoniam id etiam quotidiano per. è conuitio efflagitabas) quid tibi laudi, quid vtilitati futurum, contra quid honori tuo fuliginem & tenebras inducturum sit, aperire: quò certius mea in te beneuolentia, licet tibi tuis vnguiculis notioris, periculum adhuc facias. Fecisse autem operæ pretium videbor, si prius omnes in te vitiorum fauillas funditus extinxero, quàm te ad virtutis studium inflammare studeam: si, inquam, docti agricolæ instar, prius tribulos,

bulos, lolium, carduos, & vrticas radicitus extirpauero, quàm purgatißimum & purum tritici granum sulcis immittam. Inter cætera, quæ nomini tuo magnopere officiunt, primas sibi vendicat ebrietas: quam ideo primùm eliminandam censui, quòd ea rationis vsum hominibus excutiat, vitiis omnibus incrementū præstet, virtutibus ortum & nutrimentum impediat. Hinc eò facilius claustris tui corporis interdicere speraui, imò & mihi sum pollicitus, quòd non ignores vinolentiam tabificum multis venenum fuisse. Quis enim nescit florentißimis ciuitatibus & opulentißimis earundem incolis perniciosum & exitialē fuisse? Quis nescit, Troiam multis antè temporibus ineluctabilem, & Martis rabie indomabilem sepultis vino Phrygibus captam fuisse? Quis ingentes Rutulorum copias à Niso & Euryalo præter vindictam iugulatas? Romam à Brenno Senonum duce obrutis Baccho ciuibus incendio datam? Fuitne & contagiosa summis etiam principibus hæc temulentia? qua authore Antiochus magnus hyeme tota vino & Venere contrita profligatus, Olofernes à Iudith muliere interemptus, Polyphemus ab Vlysse excæcatus, Deiphobus à Menelao interfectus, Alexander ab Iola pincerna veneno potus, Cynaras filia incestu contaminatus, Bonosus Imperator à Probo superatus, ac suo sibi laqueo iugulatus: Athamas, Learchi, Agaue, Penthei, filiorū san-

Incommoda quanta ex vinolentia oriantur.

guine polluti: Anacreon acino vuæ passæ suffocatus, Lacides philosophus nimio haustu obrutus, Cyanippus à Cyane, Aruntius à Medullina filiabus occisi creduntur. Infinita prope testimonia quæ inexhausto orationis stylo mihi suppeditantur in medium euocarē, nisi hæc satis esse arbitrarer, quæ vel temulentiam omnem tibi adimerent, aut saltē aliqua ex parte refrigerarent. Perpēde velim & apud te sagatius paulò cōtēplare: quid inde veneni pullulet: quā ta exhaletur mephytis. Obruti vino sensus homi nē gliribus somnolentiorē efficiunt, è gradu mē tis deijciunt & rectam tollunt de cardine mentem. Resipisce igitur, & ab hoc exitiali veneno linguā reuoces: aut si factu tibi videatur difficile, eo prorsus abstine, quod tandiu tātopere dilexeris, ne saltē scythisses, id est Scytharū morē imitere, qui nectar vel meracißimum Acheloio poculo nunquam diluunt: quin (vt scribebat Andocydes Philosophus ad Alexandrum) memento cùm vinum potas sanguinem te bibiturum: nam cicuta homini venenum est, cicutæ vinum: hoc est, considera, quanta vini vis sit vt veneni sit venenum. Vale. Datum ex ædibus nostris, pridie Calendas Decembres.

EPISTOLA XLI.

FAcit tua in omnes vel ignotos comitas, nedū in liberos humanitas, pater colēdißime, vt quāuis præter hoc corpus, & quicquid in eo est, tanta semper abs te susceperimus obsequia, plura

plura ſemper dietim appetere nõ erubeſcamus. Quinetiã ita natura comparatum eſſe nõ ignoramus, ut (authore Virgilio) omnis in Aſcanio chari ſtet cura parentis. Contrà verò liberorum ſpes omnis in parentibus, veluti nautæ refugiũ in anchora cõſtituta permaneat. Audaciores igitur paulo in his quæ utiliora nobis fore conſpicimus, vel ob id unum facti ſumus, quòd pictorem in excolendis morticinijs, imaginibus, ſimulachris fictilibus, ſenſu & anima vacuis, non auro non argento, non denique pretioſiſsimis parcere pigmentis conſpiciamus: Validius igitur argumentum cùm nobis viſum ſit, nec patrem in excolendis ſuis animatis imaginibus debere facultatibus parcere, intrepidè quæ ad ingenij noſtri, nedum corporis, cultum pertinẽt, expoſcimus, te nihil in his quæ ad ornatum noſtrum ſpectant pictore tenaciorem expectãtes. Ne autem diutius te pendulum remoremur, lucidius quid verba hæc noſtra velint aperiemus. Defecimus à primo præceptore, quem, dum ruſticaremur, menſæ tuæ conuiuam adhibuiſti: nunc ſub alio militamus, primæ itidem claſsis præfecto: qui diſcipulos ſolutæ partim orationis venuſtate, hiſtoriæ partim floſculis expolire ſatagens, Fabium Quintilianum & Cæſaris commentarios aſſumpſit legendos: nec tamen ita aſſumpſit, quin reuocato calculo facilè recantet, ſi alios ad ſtomachum tuum & palatum magis facientes eidem legendos iniunxeris.

Liberorũ ſpes in parentibus.

Hos tamen præ cunctis elegit, quòd Quintilianum, licet mendosum & maculis scatentem, ab omnibus laudari, Cæsarem ut historiæ domesticæ scriptorem à paucis, imò nullis reprobari videat. Ne autem à maiorum vestigiis aberrare, & (quod triuiali fertur adagio) cornicum oculos configere & sexagenarios de ponte deiicere videretur. sex nouissimos Æneidos Virgilianæ libros explanandos, & ad finem superis arridentibus deducendos accepit: testatus Lucanũ, Silium, & Statium ut duriusculos Mantuani carmen, ut paulò floccidius, à plerisque non usquequaque probari: unum Maronem heroici carminis scriptorem, ab omnibus nullo reclamante laudari, amari, deosculari. Nunc igitur pater æquissime perpendas, videatúrne utilis horum authorum lectio: quam si probaueris, da operam, ut condiscipulis proficientibus oscitantes non pigritentur, pigri non osciteraus, sed impiis actuum codicibus, cæteros omnes cursu & lectione præuertiamus. Vale.

Cornicum oculos configere.

EPISTOLA XLII.

STomachum mihi aliquantisper mouit, ac bilem excitauit multidica illa verborum tuorum licentia: qua me ut merulentum & vino marcentem, & (quod dicitur) ad ambas usque aures ingurgitatum, seuerius incessisti: mouisséque acerbius paulò, nisi indubitata fide mihi compertum esset, te nõ morbo animi, aut liuoris stimulo

stimulo ductum id egisse, quin potius, vt me tibi iam pridem obnoxium, ampliori semper obsequio demerearis. Ego sanè infitias neutiquam iero, me præter modum vinolentiæ deditũ fuisse: ea tamen in re culpæ meæ veniam cõ facilius me exoraturum spero, quòd non ignores, neminem tantæ esse probitatis hominem (fuerit licet dijs ipsis proximus) cuius vita aliquantulis vitiorum tenebris non obnubiletur. Æneam sua commendat pietas, dedecorat proditio. Alexandrum bellica virtus extollit, deprimit ebrietas. Salomonis prudentiam quisque laudat, lasciuiam nemo non vituperat. Neque tamen propterea licere mihi existimo, sceleratis aliorũ vestigijs impune adhæream: verùm id vnum summopere abs te oratum vellem, vt conuitijs aliquanto mitioribus me increpares. Non sum pectoris adeò obtusi, vt verbis humanis non mollescam. Cæterùm quoniam me à potu nimio multis & immodicis sermonibus deterruisti: te deprecabundus postulo, vt prolixiore orationis stylo mihi adaperias, & enarres, quid contraria ebrietati & crapulæ temperantia vtilitatis afferat. Secùs haud facilè mihi persuasero, fugiendam esse prorsus vinolentiam: quam semper (absit tamen verbis tuis contrarieti) non solùm iucundam, sed & vtilem mortalibus existimaui: nec existimaui tantùm, sed ex receptæ fidei authoribus, in omni doctrina locùm facilè principem obtinentibus, collegi. Ennius in pri-

Ennius nisi potus carmina scribere non solebat.

mis, Horatiano testimonio succinere, & calculum adijcere soles, mero despumans ad carmẽ promptior extitit: quin & Cratinus asserit, nulla placere diu nec viuere carmina posse, quæ scribuntur aquæ potoribus. Mnestheus quoque vinum animæ & corpori robur addere testatus est. Quod si horum testimonia, quòd profani fortasse authores tibi videantur, súsque déque tuleris, Christianæ religionis cultorem Baptistã Mantuanum tibi abijciam, qui Faustum pastorem ita loquentem inducit:

Vina sitim minuunt, animíque doloribus obstant.
Vina vt amicitias, vires ita corporis augent:
Funde iterũ, potare semel, gustare secũdus
Colluit os potus: calefacta refrigerat ora
Tertius: arma siti bellumq́ue indicere quartus
Aggreditur: quintus pugnat: victoria senti est:
Septimus (Oenophili senis est doctrina) triumphat.

Ne igitur laborem tuum hac in re mihi adhuc deneges, quin vbi crastina fulserit hora, epistolam ad me remittas, quæ lucidius omnia verbis complectare. Cæterùm pridie huius diei ad aures meas peruenit, te libris affluere complusculis, quos vt minimè tibi idoneos nunquàm reuoluas: sed in scrinijs putrescere, cum blattis ac tineis rixari permittas: hos velim properè ad me cures deferendos, ne non sit,

quo

quo corporis & ingenij mei vires exerceam, Vale.

EPISTOLA XLIIII.

VIx satis (vt opinor) verbis exprimi posset, in quàm profusum ac vehementem risum me vel inuitum traxerit nouissima, quam ad me dedisti epistola, notissimum equidem tuæ cæcitatis argumentum præferens, longéque notius exhibitura: si ita semper cæcutire, hallucinari, ac desipiscere, vt occepisti, pergas. Ego verbis quàm fieri potuit humanis satis, vt opinabar, studueram te à vinolentia cæterisque permultis id genus flagitiis deterrere: quòd certò scirem, nullum ad virtutes, non eradicatis à stirpe vitiorum fomentis aditum mortalibus patêre: mihiq; adeò præter scrupulum pollicebar, te in meã sentẽtiam non pedibus modò sed manibus quoque ac toto corpore descensurum. Verùm quis me oleum & operã perdidisse non fatebitur? dum te ab his, quæ perniciosa fore tibi conijciebam, diuertere studui, ad ea quæ profutura opinabar hortatus sum: cui verbis meis, vt aliquãto asperioribus, ac consilio, vt importuno, parum fuit non acquieuisse, nisi & reprobanda quorundam Epicureorum testimonia ad vinolentiæ tuæ & erroris fulcimentum adduceres: quasi verò delicti causam expurget erroris alieni testimoniũ, cæcisq; visũ restituat alienæ cæcitatis probatio. Sed Christiana religionis

cultor Mantuanus vinolentiam probauit, qui septimum etiam haustum nō deneget. Perpēde velim prius, quàm quicquam crudū, & impremeditatum euomas, quemnam pastorē his verbis inanibus effutiē: ē induxerit: nónne quæso, vt idiotam & consilij prorsus immunem? quòd sciuerit, quæ à rusticis nihil præter aratrum redolentibus efferuntur, à sapientibus non pluris quàm ventris crepitum æstimari. Videberis igitur agresti plus quàm ingenio nat⁹, si rustici perinde ac grauissimi Catonis, frontis rugosæ viri, probaueris dictum: eo quòd ad nequitiam ampliorem (quod dici solet) fenestram tibi pate feceris. Quoniā autē efflagitas, vt amplioribus verbis tibi aperiam, quid contraria crapulæ, & corporum voluptatibus temperantia vtilitatis aut laudis afferāt: notius id (vt opinor) tibi fuerit, si prius apud te mediteris, quid infamiæ, quid probri, quid ignauiæ afferāt turpissimæ ac mellitæ voluptates: quas (vt ait Cicero) qui sequitur, nomine tantum homo, re autem belua dicendus est: cuius sit proprium corpori inseruire & his solùm voluptatibus quas tum e pastu, tum è ventris quærit rebus. Turpissimum enim est genus hominum illorum, qui in ventrem proiecti ac libidinem, veluti sues cœno volutantur. Nihil est ergo quod ignores, hominem tantis laudibus ob temperantiam efferendum, quāto probro ob voluptates illas, quibus semper pœnitentia subsequitur comes, deprimendum esse

esse conspicis, Temperantiam (nisi cornea fibra, aut iecur adamantinum, robúrque & æs triplex circa pectus fuerit) ut laudabilem probabis, si diligentiùs obserues, quantam plerisque mortalium celebritatem, aut, ut verius loquar, immortalitatem pepererit. Non ignoras communi omniū suffragio perpetuo laudibus efferri Masinissam regem Numidarum, quòd centesimum suæ ætatis annum agens, semel tantùm in meridie cibum sumpserit: ut milites suos ad temperantiam suo induceret exemplo. Romanorum historiis Curium cælo tenus efferri conspicis, quòd holusculis contentus uiueret. Lycurgum nónne regem ubique gentium nominari, quòd abstemius uixerit? Alios item propè infinitos per ora hominum uolitare, quòd sibi hac peste interdixerunt? Cogant te igitur ad resipiscendum uirtutis præmia, aut à flagitio deterreant scelerum opprobria. Non me præterit, difficile admodum esse, contemnere uoluptatem tam nobis insitam, & quæ affectuum nostrorum semper sequatur comes. Possunt tamen sensim uitiorum fomenta extingui quæ momẽto uno extirpari nequeũt. Sed de his hactenus. Expetiueras nuper, ut libros, quos in scrinio putrescentes cum blattis tineísque rixari permittebam, ad te curarem perferendos. Curaui: quòd etiam, licet ab ostentatione procul positos, utiles tamẽ tibi fore suspicabar. Ego ubi maiorem paulo studiis meis quiẽ

*etiem impetrauero, ad te maiora dare consti-
tui. Hos tu iterum boni consulas. Vale.*

EPISTOLA XLIIII.

Assiduis (vt accepi) lachrymulis faciē humectas, curis edacibꝰ animum corrodis, verberibus crebris corpusculum diuerberas, vnguibus insanis faciem deformas, quòd natum eximio literarum amore flagrātem, (cuius prima ætas iter ad ingenij lumen manifestū ostēdebat) fatali iaculo percussum amiseris. Quod sanè audire, nedum perpeti, difficile admodum mihi visum est: parumq; abfuit (ita me stimulabat noui doloris rabies) quin interdum vulneribus inhonestis me mordicus mutilauerim, idque (vt opinor) fecissem, ni muliebrē quandam eiulationē olim parētum & amicorū obsequiis interdictam, lege cautum fuisse me monuisset Cicero. Ad id me vrgebat indoles pueri eximia, mores probatissimi, & ingenuus pudor. Verùm quum apud me sagacius paulò considerarui, stultū esse (ex Seneca dicto) id timere, quod vitari nequeat, lachrymis temperaui: quod vt facias, monitū te velim. Nostri certius, quàm vt moneri debeas, mortales omneis, & si serius, morituros tamen. Parcarū ordo stat immobilis, fatum ineluctabile, immutabilis rerū dispositio: Surdas esse mortis aures, saxeum pectus ineuitabile telū cōspicis. Nihil est ergo quòd te diutiꝰ animi excrucies, nihil quòd vehemēterꝰ indoleas,

Stultū est timere q̄ vitari nequeat.

nihil quòd amplius Deos & astra voces erudelia. Esset Hercle quod meritò posses conqueri, si mitius cũ cæteris mortalium, quàm cum nato tuo factum conspiceres. Esset quod iustè mortẽ vt iniustã accusares. Verùm (vt ait Tragicus) est omnibus æqua: non superbificis regũ diuitijs magis quàm lacero mẽdicorum panno flectitur: nec frequentius casas & tuguria, quàm turres & castra ingreditur, & expugnat: nec magis Iro: quàm Crœso, Curio quàm Augustis se præstitit inimicã. Non hanc fucatis declamationibus oratores, suauidicis carminibus poetæ, promiscuis pharmacis aut vnguentis medici myropolæ, teretibus lanceis equites, pẽnatis missilibus strictisue mucronibus pedites, gẽmatis coronis imperatores, non deniq; cuncti mortales rebus vllis mortem effugiunt, aut terrent: neque sanè honestius aut sublimius Regi, quàm pastori domicilium præparat.

Quãtum quisque sui metitur corporis vmbra
Impendet terra: maiorem non parat vrnam
Principib quã pauperib. rudibúsue bubulcis,

Quin & vrbes fortissimis munitas propugnaculis, templa varijs extructa marmoribus, aulas Attalicis decoratas tapetibus funditus demolitur, euertit, dissipat. Quum nihil igitur intactum reliquat, cui sua acerbitatis virus non propinet, quod non fodicet telo: furorem moderare, bilẽ cohibe. Erat (fateor) quẽ luges facili natꝰ Minerua, multáq; iã lectione exercitatus

ita vt prosperè cum Latinis actum esset literis, si superuixisset. Quum tamen fatalis necessitas ita exigat, vt vnumquenque aliò migrare expediat: eius transitum vultu sereno ac minimè superciliosè perferre debes: quinetiam felicē illū censere, quòd non repentino (vt plerique à Plinio enumerati) obitu decesserit: sed diluta ac expurgata longo examine cōscientia: quanquā nihil (vt coniicio) seuera dignum scutica, breuibúsq; Gyaris, & vmbratum carcere dignū perpetrauerit. Quòd si tātus animi tui dolor nullis verborum aggeribus queat māsuescere, aliena saltem constantiæ exempla te moueant: Anaxagoræ in primis, qui audita filij morte, nihil sibi nouum nunciari asseruit: quòd ex se natum mortalem sciret. Pericles item, qui duobus filiis intra quatriduum spoliatus, iisdē diebus vultu non magis moto, quàm si fuisset dura silex, aut Marpesia cautes cōcionatus est. Æmilij Pauli, & Xenophontis postremò, quorum huic sacrificium agenti quum nunciatum esset, alterū ex filiis natu maiorem in acie cecidisse, coronā tantùm deposuit: percunctatus demum, quonā modo cecidisset, vt audiuit fortissimè pugnantē interiisse, depositam capiti coronam reposuit, numina testatus, se ampliorem ex filij virtute voluptatem, quàm ex morte amaritudinem sentire. Ille, dum quarto ante triumphū suum Macedonicum die alterum filiorum amisisset, alterum demum tertio post triumphum, iacturam

illarū

illam æquo animo tulit. Id erat quod te monitũ volebam, & à te precariò factum expetebam. Vale.

EPISTOLA XLV.

SÆpè & multùm apud me dubitaui, liceret néne ad eos velut ad ancharam & asylum semper in aduersis confugere, quorum suppetijs & patrocinio iam plerunq; fuerimus adiuti: atque eò magis, quòd beneficium qui dare nescit, (inquit Seneca) iniustè petit sitq; ingratæ, & minimè generosæ mentis, accipere semper, largiri nunquam. Fecit ea res, vt nouo emergente scrupulo, qui malè me habet, consilij tui suppetias adhuc emendicare diutius & cunctanter erubuerim: quum iam tua beneficia in me tanta extiterint, vt si vitam pro tua vnius dignitate profunderem, vix partem minimam viderer assecutus. Quũ tamen monuit me Tullius grati esse animi, & multum velle debere, cui iam plurimum debeas: tanti, támque prudentis viri dicto audacior paulò factus, timorem exui: neque adhuc turpe existimaui, ad te veluti Mecœnatem beneficum recurrere: qui si meritis tuis respondere, aut gratiam referre nequeam, agere saltem non desistam: eósque imitabor mendicos, qui quum accepta stipis mutuum referre nequeunt: beneuola verborum actione repẽdunt. Is autem scrupulus, qui me ordicitus vulnerat, nocturnum somnum mihi

adimit, seueram faciem mihi exasperat, méque propedixerim de gradu d. ijcit, talis est: Insurgit in me rabiosæ loquacitatis, & contagiosæ virulentiæ clamosus quispiam detractor, ac pestifer libitina, satyricis armatus aculeis teláq; vipereo sanguine tincta gerens. Quē nec verbis à me læsum, nec iniuria affectum (testes verborum meorū Deos inuoco) putauerim sed (quod nunquam sibi persuasit) plerunque miris extulerim præconijs, meísque rebus, ac modica supellectile quamtulacūque fuerit, si eguisset, vti voluerimus: is tamen, vt norunt omnes passim locorum canina vtens facundia, nomini meo illudet, genuino dēte me mordicat, indelebile stigma mihi inurit. Hunc diceres quotidie totum perlegere Archilocum. Quod sanè perpeti, difficilius ac molestum magis videtur, quū qua me accusauit culpa ipse vacem, simque eorum, quæ mihi impingit, minimè conscius Si villa verborū petulantia à me præter hanc fuisset irritatus, immeritò sane viderer cōqueri: qui paterer telis vulnera facta meis. Quum præsertim Lacedæmonius Chilo præceperit. Proximo non maledicas: si nō vis male audire. Verùm (repetere cogit doloris rabies) nunquam vsquam à me factum dictúmue existimo: quare ita in me stomachari succensere, inuehi, ac sæuire debeat. Id tolerādum nécne fuerit nō satis scio. Tolerarem, nisi tacendo culpam præstare viderer: nisi etiam ab hoc me diuerteret. Publij mimographi poetæ verbum,

verbum, scribentis. Veterem ferendo iniuriam, inuitas nouã. Te igitur plus quàm dici queat, oratum velim vt vbi primùm negotiis, quibus nunc districtus es, quietẽ impetraueris, aliquã cõsilij tui scintillã mihi porrigas, quódq; imponitur oneris, sponte suscipias: simul vt pleniore obsequio me tui amantissimum demerearis. simul ne id suffragij mihi denegans, sis delicti mei (quod alioqui fortasse perpetrarem) author conscius. Vale. Valetudinem tuam cura diligenter, & me semper ama, vt semper fecisti. Datum ex ædibus nostris, quar. Non. Ianuarij.

EPISTOLA XLVI.

SÆpe & multũ dubitasse te asseris, esses necne, si quando sinister scrupulus animũ tuũ pressius vulneraret, ad me velut anchoram præsidij causa confugiturus. Miror sanè, vnde perplexa ista fluctuatio, & anxietas tibi primùm irrepserit: qui amicitiæ iure omnia tibi polliceri debuisses. quæ aut corporis, aut ingenij mei vires non exuperant. Esset quòd cunctantius paulò hæsitares, si vlla in re, quã amicũ postulaueris, aut te repulsam apud me passum testatereris, aut si in præstando vulneribus tuis medicamine, tardiusculum me aliquando amicum præstitissem. Verùm (nisi fallor) cum me semper probasti, qui (vt Periclis verbum mihi vendicem) paratus sum me rebus tuis accommodare, sed vsq; ad aras: quiq; conseruãdi tui causa de via

adimit, seueram faciem mihi exasperat, méque propedixerim de gradu dejicit, talis est: Insurgit in me rabiosæ loquacitatis, & contagiosæ virulentiæ clamosus quispiam detractor, ac pestifer libitina, satyricis armatus aculeis telisque vipereo sanguine tincta gerens. Quē nec verbis à me læsum, nec iniuria affectum (testes verborum meorū Deos inuoco) putauerim sed (quod nunquam sibi persuasit) plerunque miris extulerim præconijs, meisque rebus, ac modica supellectile quamtulacūque fuerit, si eguisset, vti voluerim: is tamen, vt norunt omnes passim locorum canina vtens facundia, nomini meo illudet, genuino dēte me mordicat, indelebile stigma mihi inurit. Hunc diceres quotidie totum perlegere Archilocum. Quod sanè perpeti, difficilius ac molestum magis videtur, quū qua me accusauit culpa ipse vacem, simque eorum, quæ mihi impingit, minimè conscius. Si vlla verborū petulantia à me præter hanc fuisset irritatus, immeritò sane viderer cōqueri: qui paterer telis vulnera facta meis. Quum præsertim Lacedæmonius Chilo præceperit. Proximo non maledicas, si nō vis male audire. Verùm (repetere cogit doloris rabies) nunquam vsquam à me factum dictúmue existimo: quare ita in me stomachari succensere, inuehi, ac sæuire debeat. Id tolerādum nécne fuerit nō satis scio. Tolerarem, nisi tacendo culpam præstare viderer: nisi etiam ab hoc me diuerteret. Publij mimographi poetæ verbum,

verbum, scribentis. Veterem ferendo iniuriam, inuitas nouã. Te igitur plus quàm dici queat, oratum velim vt vbi primùm negotijs, quibus nunc districtus es, quietẽ impetraueris, aliquã cõsilij tui scintillã mihi porrigas, quódq; imponitur oneris, sponte suscipias: simul vt pleniore obsequio me tui amantißimum demerearis. simul ne id suffragij mihi denegans, sis delicti mei (quod alioqui fortasse perpetrarem) author conscius. Vale. Valetudinem tuam cura diligenter, & me semper ama, vt semper fecisti. Datum ex ædibus nostris, quar. Non. Ianuarij.

EPISTOLA XLVI.

SÆpe & multũ dubitasse te asseris, esses nec ne, si quando sinister scrupulus animũ tuũ preßius vulneraret, ad me velut anchoram præsidij causa confugiturus. Miror sanè, vnde perplexa ista fluctuatio, & anxietas tibi primùm irrepserit: qui amicitiæ iure omnia tibi polliceri debuisses. quæ aut corporis, aut ingenij mei vires non exuperant. Esset quòd cunctantius paulò hæsitares, si vlla in re, quæ amicũ postulaueris, aut te repulsam apud me passum testareris, aut si in præstando vulneribus tuis medicamine, tardiusculum me aliquando amicum præstitissem. Verùm (nisi fallor) cum me semper probasti, qui (vt Periclis verbum mihi vendicem) paratus sum me rebus tuis accommodare, sed vsq; ad aras: quinq; conseruãdi tui causa de via

declinate cum Chilone non dubitaueris. Dignißimum enim hoc mutua inter nos charitatis pignore te semper iudicaui. Hæsitare igitur quiescas moneo, tibique persuadeas, me (vt cum Terentio loquar) pedibus manibúsque omni semper facturum. quò rebus tuis consulã. Quod autem scribis, malignum quendam ac rabiosæ loquacitatis Zoilum in te contagiosa virulentia dietim quicquam vbiuis locorum euomere: quem nec verbis à te læsum, nec iniuria affectum putes: vis quid in ea re vtile factu sentiam tibi adaperiam? Socratica patientia tibi loricam assumas, frontem baccare cingas, inconcusso vultu omnia perpetere, patere, & abstine, eiúsque verba non pluris quàm saturi ventris crepitus facias. Non ignoro, ideo durius bilem tibi ac stomachum mouisse, quòd quorũ te insimulat minimè sis conscius. In hoc hercle notius argumentum fuerit tuæ sapientiæ. si vbi clamosa comminatione, verbísque iurgosis ita oblatrat, ita cornicatur, elinguem Seryphi ranam te præstiteris. Quid enim huic homini bombilio litem dissuadeas? Quid serpentina lingua venenum excludere satagas? Patere, patere, ac priusquam temerè quicquam eructes, Tiberij Cæsaris molestiam in memoriam reuoces: qui (vt testatur ille) post conuitia, malósque rumores: ac famosa de se ac suis carmina, firmus & patiens, dicere satis habuit: in ciuitate libera, liberas esse linguas oportere.

In Seryphone insula ranæ multæ sunt.

Ad id

Ad id te omnia Philosophorum apophtheg-mata ac sententiæ inuitãt: Cleobuli imprimis, cum cauillantibus non esse insaniendum præcipientis. Quid, quæso, te lucri consecuturũ speras, si cum iurgiosolitiges, & (quod fertur) in puteo cum cane pugnes? Nihil sanè malè dicit, qui bene dicere non nouit. Eius igitur verba Zephyris committas. Clamet, obstrepat, crepet, increpet, nihil est quod tibi dari queat vitio, si pertuleris. Vale.

Cleobuli sententia. Aduersus improbos nõ est verandum.

EPISTOLA XLVII.

M*Agni (vt video) verba mea æstimasti, magni consilia fecisti hominum stultißime: qui quod tibi perniciosum semper fore prædicaui, excæcatus, stultitiæ tenebris inuolutus perpetraueris. Parum tibi visum fuerat, iuuentutem innumeris propè flagitiis contaminare, nisi & summam tuis miseriis impositurus, vxorem duceres: quasi verò odiosa tibi fuerit libertas, infantium clamor iucundus, quasi multorũ curam appetas, qui tui tantùm vix curiosus esse poteras. Quid dicet homo antiqua virtute ac fide pater tuus, si resciuerit, qui iã sacris mysteriis & cultui diuino ab incunabulis te deuouerat: Testor Deûm atque hominum fidẽ, ad insaniam redigetur: vix erit sui compos, ita ardebit iracundia. Et cui dubiũ potest esse, quin sicubi locorum te reppererit, quingentos protinus tibi infringat colaphos, aut cerebrum tibi di-*

minuat aut te verberibus casum in pristinũ dedat? Quibus autem verbis ambire fruentẽ conabor? Quæ prima exordia sumã? Quo affatu lenire studebo? Vociferabitur, scio, & me erroris tui consciũ protinus exclamabit, arguet, detestabitur. Quum enim interdũ apud me iuuẽtutis tuæ iugum libidinem, prodigentiam biliosius increparet, atq; adeò execraretur, vt penè in capillis tuos vellet inuolare: apud eũ te semper excusatum habui, dixíq; iuuenile id esse vitiũ, ac primæuis omnibus cõmune, quod crescentibus annis facilè extirparetur: promisíq; perditos illos mores me tibi facilè excussurũ. Dij boni, quid inquam dicet? Vtri nostrum grauius excandescet? vtri durius conuiciũ euomet? Vtrumque sanè, (vt opinor) pari cultro dignũ putans, furijs deuouebit. Miserum me, quid agam? Hoccine etiam hominum perditissime fecisse debueras, quin prius amicorũ cuiquã verba faceres: mihi saltem, qui te semper patri loco habui, quo & parentem: cui nihil vnquam tam arcanũ intus latuit, quod tibi adaperire dubitauerim? Quid est quod in erroris tui fulcimentum adducas? Quod huic malo remediũ inuenies? Quid quum te arguet, referes? Si prius quàm quicquã molireris, amicorum neminem consilijs tuis adhibere voluisti, cautius saltẽ præmeditari debuisses, quid oneris subibas, cui iugo ceruicem inclinabas: iugo dico, quod cùm vel cornibus excutere placeat, non liceat, id auribus tuis inculcatũ
si pro-

si profundius Voluas, ademptam tibi libertatẽ comperies. Te solũ cui curiosum prius esse oportebat: Vxoris posthac, & liberorum cura erit habenda. In diem antehac Viuebas: incœpto Vix prandiculo matutino, cœna sequentis anxiũ te esse nunc expedit. Porrectis (quod dicitur) pedibus, & in Vtramque prius aurem dormiebas, nocturnum somnum tibi posthac auferet domestica necessitas. O hominem inconsultum, ô tribus Anticyris caput insanabile. Erit, polliceor, tempus in quo stultitiæ tuæ pœnitentia ductus, & Vnguibus faciem tibi deformes, & matrẽ quum te pepererit, abortiuum malles peperisse. Quid quæso, si amicorum Verba nequiuerũt, suis aureis sententijs philosophi ab hoc non deterruêre? Quid primum omnium tibi non succurrit Alexandrides, qui dicebat, Diem nuptiarum, omnium malorum initium. Nã aiebat, Si pauper diuitem duxeris, dominam, non Vxorem accepetis: Si pauperem, onus Vitæ ferre non poteris, quum pro Vno duo sis nutriturus: Si turpem, dolebis: Si pulchrã, habebis communem. Quid, inquam Hyponactes & Cheremon non diuerterunt? quorum ille duos dixit Vxoris dies dulcissimos. Nuptiarum Videlicet & mortis: Hic satius Vxorem efferre, quàm ducere. Cæterùm quoniam Veteri fertur prouerbio, serò Phryges sapere: tuo nunc infortunio sapias: & quam in te cudisti fabam, perpetere. Quod tibi propinasti Venenum, bibe. Vale.

Multis sũt obnoxij curis, quibus nupserint mulieres.

Horatius.

Vxoris dies duo dulcissimi.

EPISTOLA XLVIII.

QVid caussa est, quòd nouissimis tuis literis tantopere mihi succenseas, in me tam grauiter exclames, tam acriter inueharis, tam furiosè saeuias? Súmne incēdiarius, pirata, sacrilegus, homicida? Nihil hercule (vt suspicor) peccaui, nihil commerui, nihil denique tanto dignum conuicio perpetraui. Ad vxorem (dicis) parentibus, qui iam sacris mysteriis ab incunabulis me deuouerant, ignorantibus, aut inuitis potius, duxi. Quidni duxerim? Quis à protogamia hominem diuerteret, quum nec humanis, nec diuinis legibus cautum ac vetitū fuisse vnquam reperiatur? Tu sicubi legum, locorum, gentium, authorúmue eminentissimorū, contra factum probaueris, dignissimus censeri velim, cuius in exitium & mortem nō vna pareretur simia, non serpens vnus, nō culeus vnus: sed quidquid ab ingeniosis ad hominum tormēta & miserias tyrannis vnquam repertū est. Vis me senio tenus (quae misera est lassitudo) solitarium ac caelibem consenescere? Vis breuissimam hanc vitam instar lachrymosi turturis praeterire? Frustrà igitur moneret Tragicus, laeti vt viueremus dum fata sinunt, quum praesertim properet cursu vita citato, volucríque die rota praecipitis decidat anni. At veterum quidem philosophorum multos & castè viuendum praecepisse, & vt praeceperunt, vixisse, facilè

facilè concesserim. Nō est tamen dissimulādū, verè sapientes non tantùm nuptias commendasse, sed ad eas quoq; accessisse. Summi enim philosophi Pythagoras, Socrates, Crates etiam, qui sine suppellectile fuit, vxores duxerūt, cisq; cohabitauêre: neque philosophia impedimento putauerunt, Quid enim (vt arguebant) magis officium philosophi, quàm secundum naturam viuere? quid autem magis secundùm naturam viuere, quàm vxorem ducere? Tute ipse nosti, animal plenum rationis (quē hominem dicūt) sociale esse, atque ex philosophorum testimonio societatis illius principium esse coniugium, sine quo neque ciuitas consistere, neque domus perfecta esse potest. Illud enim vinculum (qua iucunda est animi requies) vtrique curas adimit, in vtroque amicitiam conflat, ac si quod acerbitatis virus in altero enascatur, partem alter ebibit. Non sum a'atum adeò imprudens, vt cui vel reiectis statim crepundijs, id licere cōtenderim: vbi tamen ætas firmius aliquāto maturuerit, non video quare id commodè fieri nō possit, aut si possit, debeat, aut si debeat: cur mihi quoq; nō liceat, cùm necessariū videatur matrimonium, ex triplici Lacedæmoniorum lege. Quarū prima, Qui vxorem non duceret, secunda Qui tardius: tertia, Qui non bene, damnabatur. Apud Romanos quoque Valerius Maximus, & Iulius Brutus Bubulcus censores, bona eorum qui ad senectutem cœlibes peruenerāt, fis-

Officium philosophi.

Bona eorum qui ad senectutē cœlibes peruenerant, fisco adiudicabantur.

eo adiudicasse creduntur. Sed qui deformē(inquis) duxerit, molestam feret: Qui diuitem, nō vxorem sed dominam acceperit: Qui pulchram tenebit cōmunem. Duxi ego vxorem forma liberali & vultu adeò modesto, vt nihil supra: neque enim (spero) communis erit: qua nullum adulterio capitalius esse flagitiū sibi vnquam persuasit. sed eos, qui aliquid perpetrassent, Perilli tauro, & Busiridis ara dignissimos semper asseruit. Quid, quaeso, melius facerē eo, quo qui laborū partem sustinet, partem voluptatis & laetitiae mecum ebiberet, reperire? Faciam enim aliquid oportet, sacris me addicerē mysteriis, qui id vtile fore vt crederem, adduci nūquam potui? Solus belluae instar viuerem, cui solitaria vita nihil vnquam magis odiosum visum est? Fornicarer, aut adulteriis me contaminarē, cui aliter concupiscentiae praeter scelus parêre liceat? Fornicatione & adulteriis abstinerē, cui stimulo carnis reluctari, impossibile magis quā difficile extitit? Quum igitur secus fieri nequiuerit, quiescas porrò moneo, ac desistas mihi velut ignominiosum aliquid connubiū obiicere. Egeo tua & parentum opera, quam si facti huius pertaesi mihi denegaueritis: solus rerum mearum vtcunque potero satagam, quādo etiam id efficere mea propius quàm aliorum interest. Quod si assiduus corporis mei sudor minor fuerit, quàm vt nostrum vtrique victū cōferre valeat: certum est domesticatim potius manum

ad stipem

ad stipem porrigere, quam inedia miserè consumi. Vale, habes animi nuntia verba mei. Datum ex meo & sponsa tugurio. Calen. Martij.

EPISTOLA XLIX.

HOminũ barbaris & incultis moribus præditorũ complusculà belluina prope feritatis exempla historiarum passim reperire est. Nec vsquã tamen annalium legisse aut vidisse tam lapidea ceruicis, tam agresti natum ingenio quenquam memini, quem pepone molliorem, & oleo tranquilliorem non redderent meæ vitia tua detestantis inclamationes, quæ te cordicitus non solùm non pupugêre, sed ne in cute quidem titillarũt. Quod me animi suspensũ ita reddidit, vt quotiescunque rei huius in mentem venit, (venit autem per singulas horarum minutas) mihi vix ipse temperarem, quin vitæ longioris pertæsus, nouum aliquod & inauditum mortis genus misero mihi cõminiscar, quo possim inuisam quamprimùm abrumpere lucẽ. Fecissémq; iam pridem, nisi ferreum hunc animi tui rigorem humanissimis verbis sensim excuti posse mihi persuasissimum. Quis enim perferat probris alienis se infamem fieri? At puerorum flagitia sæpenumero parentibus impinguntur: quòd hanc peccandi occasionem, mollémque educationem (quæ omnes corporis & animi neruos frangit) liberius illis videatur indulsisse. Videbor igitur mea socordia, aut formandi tui

negligentia, ad nequitiam fenestram tibi patefecisse: atque cùm nihil aliud perpetrauero, quàm quòd talem genuerim, magnam tamen reipublicæ iniuriã videbor intulisse: quasi verò omnem operam, curam, industriam, diligẽtiam denique omnem vt te quàm optimis formarem institutis, non adhibuerim. Quãdo enim, quæso, rerum tuarum negligens visus sum? quãdo tardius aut fugiens laboris eius, præsertim quem tibi vsui fore credidi? nonne à puero paruulum eduxi? nonne pecuniarum, aliarúmque rerum tibi vtilium affatim semper ministraui? nónne sub præceptoribus Latinas literas haud incuriosè doctis, quos intra priuatos parietes non modico retinui stipendio, erudiendum curaui? Abundè lignorum, siquando vehemens esset frigorum intemperies, præbui: mundius cæteris fratribus vestiui. Sperabam itaque his in te meritis, te quoquò terrarum misissem iturum, nihil eorum, quæ præcepissem, morosa ceruice detrectaturum, sed pedibus manibúsque in meam sententiam descensurum. Neque tamẽ te pudet hominum turpissime ea facere, quæ & me ad insaniam redactura, & te (ne dubitaueris) aliquando ad furcas & scalas gemonias ductura sint. Nam si lucidius aliqua ex his, quæ infinita sunt, verbis complecti liceat, quænam scelerum species reperiri queat, quæ te non inquinauerit? quis in tota Gallia sicarius, quis ganeo, quis adulter, quis parricida, quis nepos, quis aleo,

quis aleo, qui se tecum familiarissimè vixisse nō fateatur? Taceo pueritiam tuam, quam delitijs soluisti, verba impudica ne Alexandrinis quidē permittenda delicijs in ore tuo frequentia: alia item grauissima, quæ ab omnibus perpetrasse vtinam falsò dicereris, quæ tametsi dictu pudenda sunt, fecisse tamen te non puduit. Acciuerunt me ad cœnam nudiusquartus amicorū nonnulli, vbi cùm in tui mentionem mutuis incidissemus colloquiis, cœpit quidam immodicus alioqui virtutum mearū æstimator, me sinistris auibus natum prædicare, qui filium genuissem effigie tenus hominem, spurcissimis autem moribus porco simillimum, cui iucūdius sit in cœno & stercore volutari, quàm aqua purissima dilui. Nec defuere, qui te ipsum, perinde ac spurium, semine meo genitum inficiauerint, qui virtutum mearum ne minimam quidem referres scintillam, nec mea te monentis verba pluris quàm eminulos lanatum floccos æstimares. O quanta, quæso, quámque accita doloris cuspide pectus meū tunc perfossum fuisse existimas? ô quanta ira siccum iecur arsisse opinaris? Vidisses (ita me dij ament) excusos oculis meis lachrymarum riuulos vbertim erumpere. Vidisses capillos ventis diffusos extrahi. Dixisses, aut me dentium stridorem perpeti, aut quibusdam numinum intemperiis morbóue comitiali miserrimè agitatum distorqueri: ita me stimulabat rabies, ita comprimebat dolor. Quem dum, qui

Natus sinistris auibus.

Iecur ardere ira sicca.

aderant, verbis lenire (frustrà tamen) conarentur, aggrauescebat, ita vt perendie videret moriturus. Dij boni, si te talẽ futurũ sperasse, teher cle (vt opinor) nutricis ab vbere raptũ feris deuorandũ obiecissem. Idq; in rem vtriusq; fuisset: vitijs saltem caruisses, ego miseriis istis, quas perditissimi tui mores glomeratim mihi congerunt. Tu ob scelerũ ignominiam, ego ob eã (quã præbuisse dicor) peccandi occasionẽ despectui & ludibrio non haberemur. Mirabar, mirabar quòd tui vidẽdi copiam neq; nobis neque amicorũ cuiquam iam pridẽ fecisses. Tua.n. turpissima vitia conscius reformidabas, ne nostris omniũ clamorib. (vt criminosi est) arguereris. Timebas licentiam tibi adimi & iugum seruile imponi. O quàm inopes mentis meo vnius periculo, eos prædicauerim, qui dum ætas, metus, magister prohibent. quodam velut præsagio putant sibi compertum, quales sint futuri iuuenũ mores, his nihilo sagaciores, qui ab vnguibus leonem iudicant. Tu cùm adhuc puerulus esses, eminentissimum futuræ virtutis lumen præ te ferebas, omnésque (vt eos iuuenum, qui verecundi sunt, laudare mos est) modestissimum te prædicabant: nec erat qui spem de te quàm optimam non conciperet. Sed,

Heu hominum ignaræ mentes, ignara futuri
Pectora dũ validos ætas tibi contulit annos,
Virtutum radijs scelerum præferre tenebras
Cœpisti & misera præsagia fallere turba.

Iam vt

Iam ut aliquando verbis istis, nihil apud te lucri facturis nullum (ut scio) pondus habituris, finem adijciam: ad ea quæ nunc dicã aures aduerte. Non si (ut cũ Terentio loquar) ex capite meo sis natus, itidem ut aiunt Mineruam esse ex Ioue, ea causa magis patiar flagitiis tuis me infamem fieri. Aut igitur vitam in melius cõmutes, aut de te literam longam facturus, iugulum pares laqueo. Nisi enim te resipuisse audiero, ego velut spurium, & puerum meo patre minimè dignum, te exhæredabo, exhæredatum breuibus Gyaris, perpetuis tenebris, aut furcis potius deuouebo. Vale, & verborum meorum (si sapis) noli dememinisse.

EPISTOLA L.

Vix audeo herclè postulare, ut verbis meis fidem adhibeas: non quòd commentitia quædam, aut hyperbolica scripturus sim: sed quòd factu difficillima fortasse viderentur, nisi syncera fide tibi persuaderes, eum me esse, quem amicorum absentia non minus torqueat, & exulceret, quàm delectat præsentia, & enutriat. Postulabo tamen (scio) multa intempestiuè, & illepidè meo more dicturus: sed quæ omnia mea imperitia tua condonet & indulgeat humanitas. Iam primum omnium latêre te nolui, ex eo quo Lutetianas mythologias, viliorésque istas (quibus impallescimus) nænias reliquisti, Aurelianámque profectus es, ut ibidem in meliores dis-

sciplinas, & magis quæstuosas te totum impenetrares, animum meũ tui absentis desiderio ita intabuisse, ita somnolentis quibusdam cogitationibus emarcuisse, ut Socratis non longè absimilis viderer, qui stare solitus dicitur pertinaci statu perdius atque pernox, à summo lucis ortu ad solem alterum orientem inconuenitens, immobilis iisdem in vestigiis, ore, atque oculis in eundem locum directus, cogitabundus. Dixisses me instar Niobes in lapidem obriguisse, aut præstigiis quibusdam, lurcisque brustarijs stupefactum obmutuisse. Quinetiam Agelastus, ac veluti irrisibilis lapis factus sum. Testes collegæ nostri, qui ubi attenuatã prorsus faciẽ, & ossa ipsa cute tenus protuberãtia contuentur, morbo & eo quidẽ acerbo, ac diuturno me laborasse coniectãt: qui tamen mutuæ nostræ beneuolẽtiæ certiores fiunt, id tui causa mihi contigisse nõ ambigunt, agrum propterea solantur, aut saltem solari contendunt causati nullum esse tam pertinax & indissolubile amicorum contuberniũ, quod aliquando alio istuc, alio illuc profecturis separari non oporteat. Vellem nihilominus à diis immortalibus ita comparatũ fuisse, ut mori tecum mihi licuisset quo cum tam beneuole viuere, quid vivere? imò iocari sẽper & otiari licuerat. Sed ô fortuna (exclamat Plautus) ut nunquam es perpetuò bona. Eo me amico priuari oportuit, quo cum omnia, ut mecum liberè loqui poteram? qui dolorum meorum partem ebibe-

Quæ hic scribuntur de Socrate ex A. Gellio excerpta sunt.

ebibebat, ſine quo iucundum nihil mihi videbatur, qui acerbitatis meæ virus vtcunque peſtilens inexhauſta verborum magniloquētia repellebat. Facundo tibicini perſimilis, quem ſcitè & modulatè adhibitum, viperarum morſibus mederi teſtis eſt Theophraſtus ille Gellianus. Quæ omnia qui adulandi ſtudio à me dicta ſuſpicaretur, is hercle tibi non minus quàm mihi eſſet iniurius, me videlicet paraſiti ſimilem exiſtimans, te Thraſoni Terentino auris popularibus gaudenti comparans, qui inadulabilis es, & iudicij tui non prodigus: quíque palpum obtrudere, ſi lenocinium eſſet cautè noviſti. Stultum eſſet & inconſultè factum, hoc actu ad tibi congratulandum velle irrepere, quem nuda & infucata delectat veritas, quémque (vt cum Aulo Gellio loquar) hominem eſſe novi ſcientia nihil de verbis laborante. Et ſi autem ea animi ægritudine ſemper fuerim, ſcribendi tamē cupido mihi nunquam defuit, neque enim deeſſe permiſiſſet inſopita mutua inter nos amicitiæ recordatio, quæ audacem ſuggerebat animum & hortabatur: licet timidiuſculum faceret imperitia, eóque audacior fiebam, quò opinarer ſtylum meum inſulſum & ruſticum, ſolæciſmiſque (vt tecum & cum Gellio loquar) ſubuiſſcarentem, non multum ab eorum abhorrere facundia, qui vel Cæſareo, vel Pontificio iuri vacarent: non quòd eis linguæ cultum derogem, ſed quòd mihi dicendi peritiam vindicare nolim.

Palpum obtrudere.

At vbi reddita est nobis à Trismegisto tuo verè (vt opinor) leguleio epistola. Dij boni quantū stupui, quātum, inquā, mihi admirationis attulit rei nouitas, quibelle in animum meū induxeram sermonis cultum non magis cum legū studio coniunctum esse, quàm naturam cum infantia prudentiā. Putabā ego philonomos omnes barbarè, aut saltem non multum lepide loqui: plerosque non Latina lingua inscitia, sed ostēdenda doctrina tadio, aut odio potiùs. Video tamen, si modò tui similes multi comperiantur, peritiam & facundiam cum legibus adeò coniunctam esse, vt difficillimum sit iudicare, magisne legib. artes humanitatis, an artibus ipsis leges debeant. Qua in re maximum mihi stuporē attulisti quòd eas contempui, nedum derelictui habeas, sine quibus leges ipsæ vel sanè rudentibus Arcadiæ pecuariis displiceant, aut syluestribus rusticis notescant facillimè. Gaudeo tamen quicquid dicas, earū an æ[illegible]itate & succo te oblectari, quarum studio coactus tibi interdixisti. Dij faciant vt eo semper animo, etsi dissimules, perdures, vt palatinam mephitim & causidicorum istic latrantium barbariē tua eruditione, simul & doctrina venustes, & Budæum, quē doctissimum esse vel frequentibus cuiusque testimoniis, & inter Lutetianos velut monstrum prius inuisum, nemo inficias ire audeat, omni modo insecteris doctrina: eósque aliquando castiges patronos ineptientes, qui nullum vtrique iuri

iuri sermonem aptum existimant, nisi cum qui inornatus sit maximè: quasi vero ex industria barbarè loquantur, quos Latinè loqui vetat imperitia. Quòd autem multis verbis artes nostras despicari visus es, te sanè fœlicem predico, cui tandem aliquando ex his garrientibus disciplinis, nihil homini præter pauperiem comparantibus, emergere, ac pedem revocare licuit. Nos autem malè feriatos, qui in his consenescimus, ac penè Pherecydis instar Phthiriasi, & morbo Syllano inter pediculos collegiales emarcemus, & tabe lenta consumimur. Nos impendio loquaciores theorematib. tantum nugalibus puerilibúsque commentationibus dilatrantes, & captionū Grammaticarum laqueis strepentes, stipulas & culmos steriles colligimus: vos (absit verbis meis inuidia) grana relictis inanibus paleis vbertim metitis. Nos (vt verè dicis) verborū & argutiarum fuligine obcæcati, præsentia tātùm conspicimus, futurorū immemores. Vos & præsentiū & futurorū soliciti, posthabitis disciplinarum nihil crumenæ profuturarū studiis prospicienter vobis & reipub. consulitis. Quare nimirum si ad magistratus ampliorésque dignitates euecti fortunam vestro temperetis arbitrio: nos verò velati pulli inuolucres & implumes. è nido surgere nūquā possimus. Sed quid aliud faciamus? Non cuiuis homini cōtigit adire Corinthum. Vnum est: quod me solatur maximè, Securius ego

E nido surgere.

me in infima conditione victurum spero, si modò paupertate mea fuero contentus, quàm si ampliori inhians, me semper animi excruciarem miserè: etsi hoc eorum sit dictum qui quũ nihil assequi possunt, desperantes suis se contentos rebus asserunt: quod quidem velint, nolint, faciant oportet. Cæterùm ne in re nihili vtranque paginam fecisse videar, conditionis meæ certiorem paucis te velim facere, vt mihi si sinistra sit, condoleas: si prospera, congratulère. Discipulorum imprimis numerus in eodem statu permanens, præterquam quòd vno Florido imminutus est, qui patrem mala valetudine laborantem visurus abijt, vt vel atratus intersit exequiis, vel conualescentem lætus videat: venturus sit nécne, latet. Neque sanè multum laboro: eam enim à discessu tuo constantiæ loricam indui, vt iam friuolis id genus rebus contristari non decreuerim. Ego prosperè valeo: Id vnum me semper malè habuit, quòd absentia tua impatientissimus fuerim: dolorem tamen hunc leniit prospera tua (quam ex literis cognoui) conditio. Nihil istic noui agitur. In regum festo tria aut quatuor tantùm collegia mimos & comœdias recitauère, & eas quidem satyricis immunes aculeis: timuit enim capiti suo vnusquisque, quorundam periculo factus cautior, qui (quòd regia maiestati & muliebris per duelles stigmata inussissent) catenati ad regem non tam ducti, quàm tracti sunt. Magister Durandus, cui doleo, adhuc

Constãtiæ lorica

leo, adhuc in vinculis est: dolorem tamen, sperator, gina aduentu, vbi se liberum fore confidit, solatur. Fati (vt multa plerunque cadunt inter calicem supremáque labra) concesserunt magister Ioannes Tylli, olim Nauarrici templi sacellanus, & N. hic Lutetia, Niuernēsis ille: misereatur vtriusq; Dominus. Salutauit omneis quos literis tuis salutandos iusseras, qui te pariter resalutant. Superest etiam, vt verbis, vtcunque fieri poterit humanis, dominos meos Amoncurtienos (quorum ego obsequiis ad aras vsque sum paratissimus) meo nomine salutem dones. Item M. Xantonensem & vtrunque Garsonērium. Iisdem magistros, & quos omisisse fuisset inciuilis & rustici planè hominis, discipulos nostros. Rutiliū Pedianū, & Mirandulanum ingenuos adolescentes, mei (vt opinor) amantißimos, quibus quoque in amore respondeo. His plurimum gratulor, gratulabórque quandiu vixero: quòd (vt scribis) contentiosa quadam æmulatione studio auidißimè incumbant, sintque vt meorum tuorum, ita & studiorum ingeniosi sectatores, & solertes simij. Spero rem nostram publicam tua & eorum doctrina ac prudentia tandem maximè auctum iri, & prudentißimè gubernatum. Dij faciant, vt ea res falsum me non habeat. Si quid est, quod mea ars istic in tua, & eorum causa efficere valeat, aut patrocinari, non parcas laboribus. Inuenients me non segnē, neque tui absentis imme

Multa cadunt inter calicem supremáque labra.

morem. Vale tu Nomophage. & illi Nomophili, & excusatam habeto ut sermonis, ita & formandorum coniugendorúmq; debitè elementorū inscitiam. Datū ex cubiculo nostro. 18. Cal. Feb. Vnum est quod omiseram, Cauete, quaeso, mei animuli, ne ingeniola vestra & corpuscula tantis laboribus, aut peruigiliis, frequentiorique studio ita fatigetis, ut propterea immedicabilē morbum incurratis. Id dico, quoniam iampridem compertum est, vos hac re frænis, non calcaribus indigere. Vale.

EPISTOLA LI.

NVdiustertius, hora post meridiem circiter quarta, eas ego suscepi literas, quas tabellario nostrati pridie Cal. Octob. ad me dederas, quibus ego lectis notissimum prudentiæ tuæ feci periculum, notius longè facturus, si in ea persisteris animi modestia, quam hactenus tibi vendicasti. His autem me consulebas, sub cuius præceptoris ferula tibi ad doctrinam comparandam esset militandum. Quod etsi inquisitius, exactius, ac magis solicitè quæsitū, reposceret iudicium, coactus sum hac epistola, raptim & tumultuariè scripta tibi paucis aperire, quid super ea re mihi sit animi. idque facere propter desperatam abituri nuncij celeritatem, qui antelucano sequentis diei, quo venerat, tempore, sibi properè redeundum esse testabatur.

testabatur. Consulerem in primis, vt eum præceptorem tibi eligeres, cuius virtus non minus animum excoleret quàm doctrina ingeniū vegetaret, Nā si studij (vt cum Fabio loquar) scholam profuturam, moribus autem nocituram constaret: potior mihi honestè viuendi ratio, quàm vel optimè dicēdi videretur. Est ludimagistrorum genus, qui rudimenta illa, (sine quibus quicquid superextruxeris corruet,) neglectui habent, & fastidiunt, quòd ab omni ostentatione aliena sint: ea tamen maxime curant, quæ Kenodoxiam, id est, vanam gloriam afferant. Sub his te mereri nolim: tum quòd plura in fronte promittunt, quàm præstent in recessu: tum quòd impendio loquaciores, ac nugacibus quibusdam naniis dilatrantes, pueris fumos vēditent nihil doctrinæ eorundē animis suggerāt & inculcent: sed inani verborum & argutiarum fuligine perbellè deludant: ita vt quum quinquennio eosdem habuerint discipulos, abecedarios, & primorum elementorum ignaros, si interroges, comperias: quod quàm molestum sit parentibus, qui pecunias non modicas his nutriēdis profuderunt, quā perniciosum illis ipsis, qui illic pueritiam in nugis cōtriuerunt, dictu esset difficile. Huiusmodi præceptores verbis interdū piperatis strepunt, præ se cæteros rudes esse, & agrestes prædicant, inanes flāt glorias, ac falsam sciētiæ persuasionem sibi induūt, dignósq; pene dixerim se indicant, quib. vicatim

Præceptor quis eligendus.

assurgant omnes. Verum si propius consideres, quid utilitatis habeat eorum doctrina, nihil sanè reperies, quod vel fracta nuce tibi putes emendum. Horum igitur scholis tibi maximè interdicas, præstabilis sapiẽtia virum elige, cuius sanctitas teneriores puerorum animos ab iniuria custodiat, ferociores à licentia grauitas deterreat. Hæc si feceris, nec te sub eo meruisse, nec consiliis nostris acquieuisse pœnituerit. Vale. Datum ex ædibus nostris. 16. Calend. Nouemb.

EPISTOLA LII.

VItam meam nec vnius assis æstimandam putauerim, nisi te rebus meis ac saluti totũ deuoueas, qui nullum amantissimi hominis officium in me prætermiseris: imminet enim capiti meo discrimen, quod nisi tuo vnius patrocinio ac præsidio vitare non liceat. Ne autem verbis meis defatigatus pertædeas, rem omnem tibi à principio strictim aperire constitui. Celebrabatur nuper conuiuium, perdicibus, phasianis, coturnicibus, pauis, lepusculis, ferina, tantisque aliis omne id genus deliciis & esculẽtis superfluens, vt huius respectu memorabilem Cleopatræ cœnam sordere dixisses. Aderat & trimum nectar, quod iam in subterraneis œnopoliis penè emarcuerat. Huic ergo interfui, affuerunt & plerique multi nostrates non obscuri nominis viri. Saturis iam omnibus vbi deposita

epula-

epularum reliquia, cœperunt protinus (ut moris est) citharistæ & tibicines peramœnis instrepere cantiunculis, atque omnium ita aures delinire, ut iam diuorum, nedum regum, felicitati inuiderent. Nænia surrexerunt, histriones, funābuli, qui multiformi corporum uolutatione plurimum oblectabant: uenerunt interdum qui prurientium animos titillarent. Aderat (ut semel finiā) omne genus uoluptatis, grataque omnia & iucunda supra modū uisa sunt, præter quam quod comatuli cuiusdam, uno digito caput scalpentis, mollicies plerisque tædiosa satis uisa est. Erat enim, qualem fuisse Demosthenem scribit Gellius, uestitu cæteroque cultu corporis nitido, uenusto, nimisque accurato talaribus tuniculis more Lydi cauponantis circūspectè & cōposite induebatur. Erant eius manus inter agendum argutæ & gestuosa: ita ut Dionysiæ saltatriculæ cognomento dignum cum Hortensio uideretur. Quum igitur id omnibus molestum esse conspicerem, nullum tamen esse, qui eius rei tædium uerbis auderet exprimere, iusta obiurgatione superfluētem tantis rebus hominem incessiui, quod ægrè ferens animo, colaphum mihi protinus infregit, ego contrà gladio uagina excerpto hominē cor dicitus uulneraui: quo facto, salutem mihi fuga quærere coactus sum, uiuátne adhuc, an mortuus sit, nescio. Quærunt me satellites ad furcas, ut sicubi locorū me repererint de me propediem actū sit. Venio igi-

tur te oraturus, vt vel me domi tua occulas, aut saltē visum tibi, si isthac transierint, inficieris. Iniquum est, fateor, mendacium perpetrare. Parua tamē (inquiūt Theophrastus Gellianus, & Liuius) vel turpitudo, vel infamia subeūda est, si ea re magna vtilitas amico quæri potest. Et Chilo sapiens conseruādi amici causa de via declinauit, falsum enim consilium pro eius salute dedit. Pericles quoque rogatus, vt pro amico falsum deieraret, opus est (respondit) me amicis commodare, sed vsque ad aras. Hūc igitur precibus meis locum relinquas velim. Tantum enim me tibi debere fatebor, quantū patri si tuo vnius præsidio periculū hoc effugero. Vale.

EPISTOLA LIII.

DEmosthenes Græcorum eloquentissimus apud Philippum regem Amyntæ filium verba facturus, in ipso statim orationis limine stupefactus obmutuit, maiestate (vt credibile est) tanti viri perterritus. Quod (vt opinor) heri ac nudiustertius mihi contigisset, dum me colloquio tuo dignatus es, nisi stuporē hunc exploratа mihi iampridem excussisset humanitas tua: nā quum paruulus esses, & in re literaria militares, tantam morum facilitatem præ te tulisti, tantam in omneis abiectissimos, & gregarios inopes benignitatem, vt iam tum primùm, qui spem de te quàm optimam futuræ virtutis nō ceperit, fuerit nemo. Quò mihi ampliori

pliori laude cumulādus videris, qui prouectior factus tibi semper constiteris neque amplissimis honorum culminibus euaseris arrogantior, aut magis insolens: quod qui faciant, albis sanè coruis rariores comperiuntur. Vsu enim venire cōspicimus, vt à teneris annis permulti dociles videantur pueri: qui vbi collum iugo subtraxerunt, tandem velut pristinæ conditionis immemores, statim superbiant, eósque aspernentur, quibus cum puerili familiarissimè vixerunt: quódq; multò deterius est, virtutes omnes abrogant: Neroni hercle persimiles, qui licet ephebus optimæ videretur indolis, vbi tamen virum egit, tantis tàmq; probrosis vitam flagitijs cōmaculauit, vt eius in exitium & mortem nō vna parari simia, non serpens vnus, non culeus vnus debuerit. Quod genus hominum moribus quantum tibi interdixeris, vel cæco appareat, qui quanto prouectiores annos attingis, amplioribus animum virtutibus exornes. Nam vt exemplo contentus vnico, reliqua innumera, quæ sese vbertim mihi offerunt, & ingenium penè obruunt, omittam: qui mansueti ac modesti hominis factum non iudicet, quòd me in ludo (quem prius tyronem agnoueris) abiectissimū homuncionem, è quercubus (vt dicitur) & saxis natum, vixque satis dignū, qui pedū tuorum vestigia deosculer, semel & iterum in familiam tuā euocaueris, nunquā de te bene meritū? Quid.n. bene mereri posset: is cui nihil est

de eo, cui nihil deesset? Quid si vllo genere obsequij laorſſit[?] fuisses? Credibile est sane te magis paupertatis meæ & laborū misereri, quàm opera & famulitio indigere. Nam ne te parasiti instar verbis titillantibus aures tibi demulcere, aut caput blandiendo confricare videar, ea nūc primum literis aperiam, quæ mutuo reuelare colloquio tua deterruit maiestas: vbi heri me tecum loquentem timidiusculum vidisses, concessisti (qua tua fuit humanitas) vt id scriptis facerem. Faciam igitur. Percunctatus es me, velle nécne à regendis puerorum gregibus abstinere, atque istinc domum tuam migrare. Nolo hercle istic consenescere: consenui tamen hactenus, expectans, quò istinc euocarer, ac de me bene mereretur, non doctrinæ meæ (quæ nulla est) gratia: sed paupertatis, quæ magna est, intuitu. Hanc spem suggerebant plerique quibus non vsquequaque sinistrè prouisum est. Nam, vt cæteros omittam, præceptor meus doctissimus, D. magister Ioannes Claumontius, vbi rotam aliquā diu istic volutauit, familia domini Laudunēsis adscriptus est. Alij etiam permulti, quorum nominib[9] parco ne quis me oculis obliquis alienā prosperitatem limare dicat, fortunam satis pinguem sibi fecerunt. Eandem ego aleam dietim expecto: nullius tamen, quantumcunque etiā opulenti, domum intraturus, quin imperitiæ meæ ac morum non commonuerim. Quoniam igitur tua fuit modestia, me euocare: id iam

primum

primùm omnium non ignores velim, nihil esse in me doctrinæ, aut eloquentiæ, quod tibi vsui, vel honori esse poßit. Si quod tamen sit in hac re ministerium, non negligens tibi polliceor, & (sicut vires suppeditabunt) frequens, atque laboriosum: nam nullũ aliud officij genus ab ipsa infantia exercui, in quo operam tibi possem promittere: quam si pollicerer, & te tua spe fallerem, & me mendacij conuincerem. Noueris ad hæc, me & his moribus præditum, vt boluscculis agrestibus liber malim victitare, quàm seruus lautißimis esculentis. Quocirca tibi soli & vni obnoxius esse velim, nec subiectus, omnibus tamen obsequiosus. Præterea, nudus sum tanquam ex matre, vsque (vt in adagio dicitur) obolum habeo vnde restim emam. Si tecum fuero, omnia mihi suppedites oportet, quæ ad honestè viuendum videbuntur vtilia, & necessaria, & quoniam ex famulorum immunditia & sorditate, domini plerunque arguitur inopia, vestimentis (vt clericum decet) honestis indui peto, non versicoloribus, aut histrionicis: quæ si meo emenda arbitrio voles, committere, stipendio quantumcunq; modico mihi opus est. Scio te munificum, & qui famulos terse, neq; tamẽ compositè, & venustè nimis indutos malis quàm crumenam immodicis auri põderibus tumentem. Equũ præterea velim suis ephippijs ornatum, tuis sumptibus nutritum: & quoniã, teste Ouidio, Carmina secessum scribentis, &

otia quærunt, vellem vt tandem aliquem locũ mihi designares, vbi musis ac tibi liberius vacarem. Impossibile est enim, quæ tumultuariè fiunt studio, ac frequentibus interrupta discursionibus, multum esse decocta, ac elimata. Hæc omnia etsi studiosè appetam nihil tamen ardẽtius, & obnixè magis tua beneuolentia: quam vbi fuero consequutus, digito cœlum videbor attigisse. Quæ omnia eò audẽtiùs tibi aperui, quò me intrepidum in his detegẽdis prius esse iussisti. Postularem, si me susciperes, vt non citò desereres: nisi iam diu mihi compertum esset, ea te constantia præditum, vt quos tecum euocaueris, nunquam nisi volentes deseras. Perpendes igitur, si adhuc hoc mihi condonare libet, placeat nécne hæc tibi conditio: quæ si displiceat, fortuna adhuc prioris contentus viuam: ferreus tamen sim vtcunq; cõtigerit, & lapideus, si vnquã tantæ tuæ humanitatis fuero oblitus. Vale.

EPISTOLA LIIII.

VIx licet per otium in mense semel tantùm feriari: tot me aceruatim incumbũt negotia, tot vltrò citróque curis agitor. Sed si aliquando possum aliquid suffurari otij, moris est mihi aliquo me loco recipere, vbi fatigatum labore spiritum reuocem & huius seculi vanitates & miserias considerem, quod nudiustertius feci. Sed vbi satis apud me sagaci velut trutina perpendi, nihil in toto mundo reperi, quod

suos

suos non patiatur manes. Reges venenum reformidant: Primates ad ampliora semper obrepunt. Senatores sunt auari, & lucri cupidi: nūquā securè degunt milites: mors propius instat, quàm vita: in perpetuis viuunt miserijs agricolæ. Ne multa, nihil est quod suos non patiatur manes, quódque non sit calamitatibus obnoxium. Quocirca si me consulas, quid in hac re sis facturus, te monebo, vt posthabito omni diutino studio, exitum vitæ perpendas. Nam apertè constat, nihil hac vita esse fragilius: prudēter igitur feceris si tuæ saluti inuigiles. Vale

EPISTOLA LV.

Nihil peius odi, quàm istos hypocritas & philosophastros, qui in opinionem sanctitatis venientes, Catonianam seueritatem capillis supercilio breuioribus paulatim promittunt. Expertus loquor, multos reperias verborum tenus Zenos, qui multa de virtutibus publico theatro exclament: quique omnia vitio dent, aut digna putēt incendio: intus tamen sunt pellace vulpe nequiores. Volo, si religionem imitari decreueris, vt sis aperto pectore, & infucatis moribus. In primis da operam, vt talis fias, qualis cupis videri. Non est quod in me succensere debeas, sed potiùs ames, quòd nullam nomini tuo maculam inuri permittam: insuper quòd dicas te velle amicum habere, quo cum liberè omnia, vt tecum audeas loqui. Nullum (si me audias)

amicum tibi comparabis, nisi prius cum eo tres modios salis comederis. Multi sunt in hostio tantùm formosi, & verbis palàm amici, qui tamen clanculum struunt insidias. Vale.

EPISTOLA LVI.

NEscio quid sit in causa, quamobrem mihi succenseas: nihil enim me puto fecisse, aut dixisse, aut excogitasse quidem, quod tibi detrimentosu futurum. Culpaui, fateor, nonnunquam ignauiam tuam. Obseruaui quibuscum versabaris, tuarum rerum sategi: sed alio uersu hoc feci, quàm ut tibi nocerem. Tu te olim mei in te amoris periculum fecisti. Nisi velis in tua vitia reclamari, aliò te diuertas: nam quandiu simul viuemus, nullam tuo nomini maculam inuri permittam: mihi etiam si secùs agerem, summo verteretur opprobrio. Verbis meis paulatim acquiescas, & bene tibi vertet. omnia ad votum tuum faciam. Non parcas pecuniis meis, atque adeò omnibus domesticis rebus. Hauries à me, velut ab ipso horreo. Sed si cuiquam detrahere velis, vt genialibus tibi indulgeas, nullum à me speres auxilium. Vale.

EPISTOLA LVII.

MOneo te plerunque tuæ vtilitatis, & ab omni scommatum iniuria nomen tuum vindicare satago: sed dum aliquantisper mihi tecum loqui licet, aliò diuagaris, & (vt dicitur) extra

extra meum sermonen tua peregrinatur aures. Non admodum habeberis in pretio, si eo, quo cœpisti pede, semper perrexeris. Vt enim vicatim compitatimque eos iuuenum prædicant omnes, qui rectè consulentibus dociles se præbere non ingrauantur: ita & maximo probro datur his, qui amicorum consiliis aures occludunt aut prudentum exhortationes nihili penitus ducũt. Et cùm vnusquisque sibi persuaserat, te ingenio facili & benigno in spem venitam, te nihil detrectaturum, quod suasissem. At (vt video) si rosas loquerer, verba mea nihil quidem duceres. Nescio quid sit causa, quamobrem idipsum facias. Tantisper enim dum tua consuetudine mihi frui licuit, intimum te semper habui: sed (vt coniicio) illud ipsum est. Nemo non nouit arduum esse, hominem natura districtum corrigere. Nequitia tua. diuturnum indormuisti somnum, & in pectus semper obduruisti: quare difficillimum est, te noua pelle induere. Vale.

EPISTOLA LVIII.

LAudabile fuit Amasis Ægypti regis institutum qui lege sanxit, vt singuli quotannis apud cuiusque præfecturæ præsidem profiterentur vnde viuerent: quod qui non facerēt, extremum illis supplicium esset pœna. Cui sanctissima legi conformis propemodum videtur Gymnosophistarum mos, apud quos impransi abibant, qui nullum diuini laboris fructum pa-

Amasis institutum.

Gemnosophistarum mos.

rentibus afferebant. Et apud Baleares Hispaniæ insulas: puer antiquitus cibum a matre non capiebat, nisi quid ea mõstrante sagitta percussisset. Nam vt in Olympia non meretur corona, nisi q legitime certauerit: ita nec dignus est vita qui nihil parturit, quo testetur se vixisse. In omnibus elementis ita vel Deo placuit, vel natura, vt nihil penitus torperet in otio. Cælũ, quo integuntur omnia, cyclo & orbiculari motu se voluit. Sol & luna alternatim suos motus peragũt, & sibi cedunt. Hæc noctẽ illuminat, ille diei præest. Venti suas tenent regiones, vnde flatu spirãt immobili. Signa Zodiaci alternatim Solis flexũ amittunt. Mare quiescentibus vẽtis tranquillũ, iisdem reflantibus agitatur, & suos pisces nunquam non eiicit. Terra sterilis & infœcũda hyberno tempore, vernis & æstiuis frugibus otium pensat hyemale. Arbores ac plantæ & tempus aptum fructui ferendo persentiscũt, egerunt botros, & virorem induunt. Ilices & Quercus concipiunt glandes, Laurus & Oliua beccas, Corylus nuces. Mespylus corna nec aculeatis quidem dumis spinis & vepribus cessatio est, nã & rhamnum & alios fructus minutissimos pariunt. Sed obseruemus nobiles vinearũ gemmas, Consideremus quanta fidelitate rerũ omnium mater & parens, Terra semen sibi cõmissum regerat, refundat, rependat: quanto fœnore Agricolam suum ditet, triticum, siliginẽ, hordeum, auenam, milium, fabas, pisa, lentes,

ervum,

ctuum, lupinum & alia id genus frumēta & legumina cumulatissimo prouentu generans. Quid Annus ipse quem rerū nostratum, & vita dimensorem cognoscimus, quādo à sua desiit natura? Quis vidit Ver sine violis, Æstatem sine granis & calore, sine pomis Autumnū, Hyemem absque niuibus & pruinis? Nonne succedentes seriatim Menses in suis officiis manēt? Quis inuersum vidit ordinem? Quod si hæc omnia naturæ legibus & institutis paret, vt suos semper emittant fœtus, pudeátne hominem solum, quem tamen praeesse omnibus creaturis Dij voluerunt, quiescere, solum putrescere in otio, solum sine fruge consenescere, effœtam solū ætatem præterire, solum sine vllo vita ornamento emori? Quis hoc probaret, nisi desioculus, nisi qui cucurbitas lippit, & inops est rationis: cū bruta ipsa cæteráque animantia, quibus deest ratio, ratiocinentur vnde viuant, & quantulumcunque laboris sui testimonium nobis omnibus videndū proponant? Alia hominibus prosunt, sibique charum, & nobis vtilem proferunt partum: paucissima admodum reperiūtur sterilia & quæ nihil omnino in publicum afferāt emolumenti. Si quis in aquatilibus fidem requirat, & exemplum parit Balena partúmque lacte nutrit, oua gignit Cephalus, Delphini egerunt fœtus, quos fœmina vberibus & lacte pascit copioso: Agunt vere coniugia, pariunt catulos æstiuo tempore. Echini ferunt oua:

De quatuor anni temporibus.

Hippocampus contra canis rabiosi morsum prodest. Sed ad hominis vsum nonnihil operantur. Nec minor est in auibus sedulitas: Aquila pullos probat ad solem: qui eum sustinere nequeant, vt degeneres repellit: Columbi bina oua pariunt, masculum primum, secundum fœminam, concipiunt diebus quadragenis: Galli longa edunt oua, rotunda fœmina, nunciant lucem, & pigros ad laborem excitant: Pauones incubant oua duodecim: Hirundo quinque pullos parit, quos magna pascit æquitate, incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in cæteris ortus habens rationem. Vsque ad cætera descendam animantia. Tauri laborem iuuāt mortalium, & agricolæ sunt, arántque terram, ex qua fruges demetimus: Oues suis lanis nos induunt, lacte vagientes poscunt infantulos: Apes nobis mellificant: Sues se saginant ad esum nostrum: Canes pro foribus nostris excubant, greges à lupis, domos à latronibus tutantur: Feles cubicula purgant muribus. Dum oculos circumfero passim nihil inuenio, quod in re aliqua non exerceat naturam, nihil quod otium non refugiat. Quid ergo (vt ad institutum aliquando deueniam) faciēdam nobis putamus? Volumus vinci à brutis, quæ ratione, anima, dignitate, forma, & nobilitate præcellimus? Imitemus potius Plinianum illum Apellem, qui nullum diem ducebat sine linea. Caueamus ne similes illi videamur verna pigro & ignauo,

Galli pigros excitant.

Nulla dies sine linea.

qui tu-

qui viui degebat, & mortuum cadauer in sepulchris. Reuolutus est annus, arbores sua poma pepererunt, Ceres agricolæ votis respondit: horti suos carbunculos, suas violas, suos dederunt flores: Racemis suis rubuerunt vineæ, pomis arbores tumuerunt. Soli supersumus, qui annuā nondum frugem protulimus. Reminiscamur opprobrij, quod paritura est nobis ignauia si conuincamur desidia. Reminiscamur iacturæ, quæ nostris omnium ceruicibus impendet, si conuincamur ignorantia. Expergiscamur socij, surgamus ab otio, ad aratrū conuolemus, ad burim, ad ligones, ad vomeres, latremus in aula ceruinam pellem, & tādem in syluis militemus. Declamemus inter domesticos & priuatos parietes, & in Senatu causam Milonis agamus. Relegemus Catilinam, patrocinemur Cluentio, pupillis obsequamur, explodamus oppressores, consulamus patriæ, & tyrannorum vim reprimamus. Probemus balbutiem linguæ inter paucos, probemus ingenij vires, purgemus linguæ vitiliginem, priusquam eò veniendum sit, vbi superciliosi sedēt consules, nasuti tribuni, oculati prætores, acuti causidici, quæstores vafri, cæterique emūctæ naris homines. Ecce gymnasiarcha aures arrigit, in expectādo est, quid dicamus: paratus est excipere quod offeremus, paratus audire, quod recitabimus, nec fauorem aut patrocinium nobis excusat modestus comes, & ingeniosus hypodidascalus: cæteri insuper doctri-

na & morib⁹ clarißimi praeceptores nostri aduertunt fauorē, multa pollicentur, & ridibūdis oculis beneuolentiam: neque porro nobis verendum est, ne si quid ornate parum aut incōcinnè protulerimus id ipsum protinus crispa nare subsannent, & auersentur. Non est is doctißimi viri aetatum adeò imprudentes, vt non cognoscatis facilè cū Marco Fabio, suam esse studiis infantiā. Fortißimus quisq; edidit aliquando vagitum. Et qui coram principibus aut senatoribus magna sui gloria in omnium admiratione causas orauerūt, prius tamen fuerūt rudes & alphabetarij. Vultis exigere ab adolescentulo, quod parentem eloquētiae Ciceronem deceat? Vultis sarcinā dare infantulo, cui Demosthenes succumbat? Habenda est aetatū ratio. Non habet senectus vires iuuentutis, sed nec iuuētus consilium senectutis & eloquentiam. Vale.

EPISTOLA LIX.

SAtis certasti pater, satis militiam sequutus es: tempus est vt conquiescas, & ferieris: tempus est vt subtrahas te periculo, & solita professione tibi interdicas: tempus, inquam, vt iam doneris rude, & imiteris Horatianū illum Veianium: qui armis ad Herculis postem fixis, domi sese continebat, ne in arenam denuò traheretur. Non est tibi formidandū ne non habeas, vnde viuas. Tu nō es vt plerique gregarij milites, quibus cùm stipendia detrahuntur, tenuissimè

ſimè viuunt, & (vt eſt in adagio) digito plerũque ſalinum terebrant. Patri tuo (quod Dijs habeo gratiam) abunde eſt auri & argenti. Parentes tui omnes habent affatim diuitiarum. Propterea, ſi me amas (vt amas) remigra domum, vt & tranquillius viuas, & votis amicorum reſpondeas. Vale.

EPISTOLA LX.

Doluit mihi, quòd noſtrates aliqui nuper retulerunt, eſſe ſcilicet neſcio quem nebulonem, qui quotidie me mordet, & famã meã paßim compitorum vellicat. Eum quaſo moneas, vt (ſi ſapiat) aliò ſuas conuertat ſatyras, & me miſſum faciat: nam ſi cerebrum mihi mouerit, ego illum à vertice capitis ad plantam pedis ſuis pingam coloribus. Scio non eſſe ſapiẽtis, iuueniles curare nugas, aut anſ rũ mouere ſtrepitu. Quis tamen non grauetur iſtum foriolum (qui adhuc quotidie bracchas & femoralia percacat, & culcitras omnes cum lodicibus ſtercorat) ſic vnicuique obſtrepere, nulla praſertim laceßitum iniuria, nullo euerberatum ſtimulo? Hoc ego ſuſque dèque ferrem ſi poſtularet ratio. Verùm quoniam fama nec etiam ludum recipit, malo meis vt oppedat naribus, quàm me naſo ſuſpendat, aut poſticis eludat cachinnis. Vale.

EPISTOLA LXI.

Rem nouam & auribus tuis nõ prius auditam affero, Marce Tulli: Scribit Fabius, eos fractum iri potius, quàm posse corrigi, qui in peius obduruerunt. Tortellius tamẽ ille, ille inquam homicida Tortellius, in quo futuram probitatem desperabant omnes ad bonam frugem se recepit, & vitam commutauit in melius. Quod in tantam me rapit admirationem, vt in hac re quid dicam, nesciam: nisi Euripum tandem posito requiescere cursu, mutatúmque vna consistere Protea forma. Nanquid enim mirum videtur, hominem illum momento, & præter omnium expectationem resipiscere, qui ab adolescentia (adolescentia autem? mò pueritia, adhuc lapsus sum, ab ipsis cunis) nequã improbitatem, & corruptelã cum lacte imbiberat, & nulli nõ vitio fuerat innutritus: idque adeò, vt iactam de illo aleam prædicarent omnes, videtúrque Neronem propediem induturus. Quod quoniam accidit, rediit in beneuolentiam parentum. Plura scriberem si per occupationem liceret: quoniam autem nunc non licet, mittam ad te cras aut perendie meum mulionem, qui quæ supersunt, tibi aperiat: interim Vale.

EPISTOLA LXII.

DVrum est mihi studia mea interrumpere: quoniam tamen multis iam argumẽtis periculum feci, te esse ex eorum numero, qui accepti semel beneficij nunquam non reminiscuntur, volo adhuc pleniore obsequio te mihi demereri. Ante omnia studijs tuis consule, in quibus ne oleum & operam ludas, dicam quid opus facto mihi videatur. Primum omnium, eorum lectione tibi interdico, qui sesquipedalibus & antiquarijs quibusdam verbis ab Euandri seculo repetitis ampullantur: quique nihil ducũt pulchrius aut potius, quàm vt affectata obscuritate, & permixtis dedita opera gryphis, & biantem & suspensum teneant lectorem, & crucem figant studiosis. Pœniteret te lectionis huiusmodi authorum, quandiu viueres: qui se operapretium fecisse putant, si inuolucra quadã compegerint, quæ Oedipo coniectore, & natatore Delio (vt de scriptis Heracliti dicebat Socrates) indigeant: quibúsq; Gordij nodus, labyrinthus Dædali, Sphyngis ænigmata, Numeri Platonici, Licophronis tenebræ, & Saliorum versus, suis sacerdotibus (authore Fabio) vix bene intellecti, comparari nequeant. Dum hæc scriberem, insperata quædam moramenta me auocarunt: quibus implicitus, interturbatam epistolam in diem sequentem coactus sum prorogare. Vale.

EPISTOLA LXIII.

Epistola, quam heri ad umbilicum traxeram, nunc ad calcē perducenda est: quandoquidem otium scribendi liberius sese offert. Quod etiam si non adesset, adhuc tamen rerum tuarū vellem satagere, partim amore tui, partim parentum. Quorum precibus expugnatus, promisi me aliquid quotidie scripturum, quod esset tibi usui. Quare ut intelligant me stetisse promissis, hominémque esse, quo cum securè in tenebris micent: plura praestabo quàm promiserim. Deterrebam te nuper ab eorum lectione, qui dedita opera antiquariis strepunt vocabulis. Nunc te hortor, ut abstineas à librorum copia, neque tam variis authoribus ingenium & memoriam confundas. Nam quod scribit Fabius, Lectionum varietate refici stomachum, & pluribus cibis minore ali fastidio, non ibo inficias, modò tamē intelligamus, hominem iam adeò in literis profecisse, ut huic labori non succumbat, & sub eiusmodi onere vires non fatiscant. Huic verò labori quomodo poteris superesse, qui nihil adhuc, aut parum in bonis literis promouisti? Commodius multò feceris, si posthabitis illis, ex quorum paleis paulum colligitur fructus, unum tibi deligas Ciceronem, quem semper velut archetypum feras, cuiusque succum imbibas & doctrinam. Nam & Cicero ipse Terentium (quem familiarem suum vocat) semper habebat

pra-

præ manibus: & Cyprianus diem nullum sine Tertulliani lectione præteribat: Scipio item Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Quos si imitaberis, rem facies tibi vtilem, & mihi iucundam. Vale.

EPISTOLA LXIII.

QVantum me pudeat puerorum nostri seculi, nec tu credere, nec ego satis exprimere possem Fabiane. Permultos enim reperias inuerecundos adeò & impudentes, vt quamuis adhuc sint elementarij, & abecedarij, iam tamen plurimum sibi tribuant, neque assurgant illis, qui veteres omne genus scriptores multis vigiliis magnáq; olei impensa iam excusserũt. Nolo putes deesse mihi in hac re testimonia, aut me aliquid comminisci. Nam quũ nudiusquartus redirem Nucerio, vbi metu pestis, nullibi non sæuientis, duos & amplius menses fueram rusticatus, obuiam habui quendam puerulum, quem cùm rogassem, quò iret, vnde veniret, & cuias esset: dicere non erubuit, indignũ me esse quo cum verba faceret. Causam percunctanti, respondit, esse sibi circulũ, & encyclopadiã illarum artium, quas in oratore profectò requirit Fabius: mihi verò tantùm esse inscitiæ, quantũ sibi doctrinæ, ac propterea non oportere, vt inter Arcadia pecuaria, & Musas, intérque graculos & olores aliquid esset commercij. Pueri insolentiam demiratus, satis habui consulere,

vt Anticyram nauigaret, ibique sumpto helleboro repurgaret insaniam. Vale.

EPISTOLA LXV.

IAm annis plus minus decem Grammaticos sequutus es, Pauline, neque tamē ab inscitiæ tenebris pedem eduxisti: nam quum scribis aliquid aut loqueris, tertio quoque verbo incidis in solœcum. Nescio quis excusationis locus tibi sit relictus: culpam non potes deprecari, si per te steterit, quo minus profeceris. Credo tamen partem culpæ tuis præceptoribus adscribēdam, qui prima rudimenta memoriæ tuæ non inculcauerunt: quique te adhuc implumem ad volatum prouocarunt, & Dædalum fecerūt, priùs quàm esses Icarus. Superest tātùm, vt quamuis serò, discas tamen, & ad prima redeas fundamenta. Noli putare hoc tibi futurum probro, ob ætatem iam prouectam. Præstat in ipsa etiamnum senectute resipiscere, quàm ad capulū vsque delirare. Non puduit eloquentiæ parentem Ciceronem, post multas in Senatu declamationes dare se Apollonio Miloni recoquendum. Neque octogenarium Socratē musica vacare. Nec tibi quoq; turpe videri debet in ipsa adolescentia, atque adeò virili ætate proficere, eáque iacere fundamenta, sine quibus corruet quicquid superextruxeris. Quòd solito breuius ad te scribo, dabis veniam: nam quum has à me literas

Cicero Miloni se recoquendū dedit.

me literas nuncius postularet, non erat mihi otium ad mungendas nares. Deinceps plura scribam: interim salue bis ab amico, qui commendat se tibi de meliore nota, Vale.

EPISTOLA LXVI.

Magna posteritati fit iniuria, grauémque iacturam faciunt bonæ literæ, dum ea supprimuntur opera, quæ si prodirent in lucem, & euentilarentur, omnes inde frugem caperēt, Omnibus enim exploratum est & compertum, quantum studiosi detrimentum acceperint in operibus Ennij, Lucilij, Cæcilij, Quadrigarij, aliorúmque plurimorum, ex quibus nihil nobis præter nomen relictum est. Non placet mihi eorum scripta circunferri, aut exponi venalia, qui temerè & sine iudicio scribunt quicquid in buccam venerit: neque aliquid vnquā ad incudem reuocant. De his loquor, qui quod rude primum pariunt, frequenter postea lambunt vrsorum more frequenter iucundi reddūt, & seueram vbique apponunt limam: quique refrigerato inuentionis amore, perpendunt postea, non tanquam authores, sed lectores. Quod te multis iam lituris fecisse quoniam in confesso est, & constans vbique prædicat fama: cur tandiu eos retines suspensos, qui de te multa sibi pergunt polliceri, quique opera tua lecturiunt certatim, & empturiunt? Non est quod iudiciorum aleam aut maledicorum graphia reformi-

des. Certò scio, omnia ab omnibus probatum iri, quæ ex officina tua prodibunt: quum etiam quas tumultuariè scribis epistolas, omnes mirentur plurimum, atque adeò tanti faciant, vt te ipsam loqui videare & omnia calamistris eloquentia compta dicere. Quare non minimo tibi daretur probro si omnium expectationem fraudares ac destitueres. Opus est ergo vt parias, quod parturis iampridem. Vale.

EPISTOLA LXVII.

Miratus sum plerunque, cur nunc bonæ literæ pessum eant, quæ superioribus annis tanto in pretio habitæ sunt: cur nunc literati nihili fiant, qui quondam æstimabantur maximi, & habebantur numinum loco. Sed nihil est quod mirari debeam. Quondam enim artes pretio & honore fouebantur: neque erat qui non assurgeret eruditis: adeò vt maximi quique principes lucri loco ducerent, in oratorum & poëtarum amicitiam venire, & eorum scriptis famã suam ad posteros prorogari, & vindicari à mortalitate. Nunc verò quàm mutata sint omnia, vident omnes. Sic enim sordent & vilescunt literæ, vt non solum non faueatur studiosis, sed illudatur etiamnum. Nam multò pluris æstimãtur (cur hoc relinquis inultum Iuppiter?) lenones & parasiti, qui principum aures verbis deliniãt, quiq; fumos vẽdũt, qui oleũ in auriculas instillant, quàm qui plus olei quàm vini do-

ctrina

ctrina studio consumunt. Quare non est mirũ, literas ipsas in ruinam cecidisse nostro tempore, quo nec seritur literatis, nec metitur. Vale.

EPISTOLA LXVIII.

AVdio esse nonnullos, qui credulitatẽ multarũ rerum tibi insinuant, quique maria & montes promittunt, ut amplissimis pollicitationibus te trahant in suam familiam. Quorum verbis delusus iam adeò insolescis, ut te alumnũ fortunæ & partum existimes. Caue mi Lentule, ne eorum verbis, qui hunc tibi faciunt fucum, sinistrè res tibi cadat, si quid tua authoritate feceris. Nescis philosophorum permultos cum Diogene olera lauare maluisse, quàm cum Aristippo epulas sectari regias? Cur ita, quæso? nunquid libertatis causa? Utinam periculum fecisses, quàm acerbum sit & importabile aliena viuere quadra, & alterius pendere arbitrio. Si hoc esses expertus, tu liberam paupertatem opulentæ seruituti anteponeres, Vide mi Lẽtule, ne in eorum offensionẽ impingas, qui sibi negotium insinuant de rebus tuis. Malè audies si quid feceris inconsultè Nihil patimur tibi deesse: nemo istic te obiurgat: Tu es tui iuris: Viuis tuis legibus: Vadis dormitum, & expergisceris, quãdo lubet, Lauas, cœnas, prãdes cùm placet. Quæ omnia tibi auferentur, si te feceris mercenarium. Adde etiam quòd qui te accersũt, multa forsitan de doctrina tua sibi pmittũt:

Partus fortunæ.

quam si opinione repererint minorem, occasionē protinus inquirent, qua te detrudant sua domo: & si nullam repererint, fabricabunt tamē, & comminiscentur. Vide qua fronte hoc perferes: tu, dico, qui ad libertatem natus es, & ægrè seruitutem pateris. Vale.

EPISTOLA LXIX.

NOlebam tibi aperire, quàm funesta sint omnia domi vestræ: quum tamen eius rei gratia aures meas precibus onerare nō desinis, desiderium tuum explebo. Pater tuus intestatus mortuus est Calend. Ianuariis: Mater morbo quartana laborat: Fratres tui sunt podagrici adeò, vt pedibus nequeant subsistere: Soror tua Lucretia est paralitica: Patruus Lentulus laborat morbo comitiali: Statius famulus est calculosus: neptis Eugenia venit in suspicionē lepræ, quam arguunt liuens paulatim caro, raucedo scabra vocis, articulorum contractio, & rubri quidam naui membris omnibus, instar botrorum, innascentes: Matertera tua Iulia incidit in tantam phrenesim, vt fanatico nescio quo errore duci, & fœnum in cornu conclusum gerere videatur: Auus tuus intus & in cute passim corroditur cancro, neq; reperiri potest qui eius morbo medeatur. Famulorū tuorū partim sūt cardiaci: alij stomachici, alij cœliaci: nullus est quē præ angustia non tædeat vitæ. Si percontteris vt valeat tuus coniux Taratalla, actum est de eius vi-

ius vita & conclamatum, est cadauer viuens, iam numeratus est in peculio Proserpinæ, & naulum Charonti præparat. In eo siquidē plurima cognoui, quæ euidens mortis agumentum promittūnt. Nā si regulā complicat, dentes in sō no collidit, membra præter decorem detegi non curat. Præterea ei⁹ labia contrahūtur, oculi glaucescūt, dētes albescūt plus solito, oculi eius fiunt profundiores quàm prius extiterant, aspectum auditúmq; sine causa reformidat, & semiapertis dormit oculis. Quæ omnia signa esse mortis receptæ fidei authores dicunt. Vide ergo quomodo tam tristi spectaculo siccis oculis, & sine lachrymis interesses. Superest, vt horum destitutus auxilio, prudenter tibi consulas. Vale.

EPISTOLA LXX.

NOn parua dignus es nota, qui aspectum amicorum sine causa refugias, & videndi tui copiam nemini facias. Quod si semper feceris, præstabis culpam sceleris alicuius, & grādis flagitij conscius tibi videbere: cuius horrore discedas è medio, & latebras inquiras. Quoniā etiam in suspicionem venisti: relictis literarum studiis vxorem duxisse. Quod si falsum est, caue ne fiat: te pœniteret matrimonij. quādiu viueres. Nam quomodo parares tibi victum? neque arare, neque literas nosti. Errares si quicquam sperares à tuo patre. Si te videret manum ad stipem porrigere, si sanguinem flere, tui nun

tamen misereretur: neque obolum tibi daret ad emendam restim. Nõ est dissimulandum, quin sit aliqua in coniugio voluptas: sed si prospicienter obseruaueris quàm sit breuis, quot eam dolores, quanta sequatur pœnitentia, nuptias vitabis cane peius & angui. Consule Hypponactem, qui duos dixit vxoris dies dulcissimos, nuptiarum videlicet & mortis, Refer ad Alexandrum, qui dixit nuptiarum diem multorũ malorum initium. Nam si pauper diuitem duxeris, dominam non vxorem acceperis: si pauperem, onus vita ferre non poteris: si turpem, dolebis: si pulchram, habebis communem. Audi quid suadet Chære on: Vxorem (inquit) præstat efferre quàm ducere. Interrogatus Simonides quid esset vxor, Viri (inquit) naufragiũ, domus tempestas, quietis impedimentum, vitæ captiuitas, pœna quotidiana, pugna sumptuosa, bestia contubernalis, canis ornata, malum necessariũ. Horum consilio si oculos animumq; admoueris, mutabis sententiam & citò calculum reduces. Debes etiam apud te cogitare, multas puellas sursum versum videri formosas, quæ deorsum versum naeuis & vlceribus crurum vbique scatent. Vale.

EPISTOLA LXXI.

NOn videatur tibi mirum, si nunc præ lætitia oculus dexter mihi saltat, qui nudiusquartus erã totus irrisibilis & agelastus. Accessit

cessit mihi quod frequenti voto semper cupiueram. Pater cõstituerat annos plus quatuor me in scholis captiuũ tenere: sed precibus amicorum, quos semper mea calamitatis miseruit, expugnatus, libertatem & exitum mihi promisit pridie Natiuitatis Domini. Quod si præstiterit, Deus sum: Fortunã ipsam antcibo fortunis meis. Nũquid.n. seruile & miserum tibi videtur in hac lãguere carnificina, in qua nullus nisi de inferẽdis verberibus sermo? Quales putas qui nos erudiunt præceptores? diceres esse plagiarios, carnifices, & tortores vulnerarios, inter leænas, inter lupas, & tigres educatos. Si quid fortasse aberrauerimus, si tãtillum oculos deiecerimus, si vel vnguẽ latũ recesserimus ab eorũ mandato, tota vi cõsurgũt in pœnam. Denudãt nos à calcaneo scapularũ tenus, lacerãt, tundunt, mutilãt, pedibus conculcant, parietib. illidunt. Nullũ in miseriam nostrã non cõmiscuntur impietatis genus. Sola oculorum toruitate & contractione superciliorum nos adeò plerunq; terrent, vt mallemus, in orciculum incidisse. Quódq; summa infelicitatis & extremæ crucis est argumentum, quũ in nos ita sæuiunt & debacchãtur, non audemus præ metu hiscere, nec my quidem aut gry facere. Quòd si addiderimus verbũ, ictibus pluunt, & colaphis grandinant. Tam perimus, quàm qui in gula implicatã iã habet restim. Excuterem tibi lachrymas, si cætera infortunia ad vmbilicum tantum perducerem. Vale.

EPISTOLA LXXII.

MVlti habent me suspectum latrocinij, quòd nunc sericatus appaream & purpuratus, qui priùs eram mulio & auriga: neq; sibi possunt persuadere, tantas sine furto accreuisse mihi diuitias: quibus vtinam explorati essent labores quos pertuli priùs quàm eò rerum peruenerim: non enim tam facilè de me iudicarēt, neque mirarentur me tantò erectum è stercore. Quascunque habeo fortunas, Dijs acceptas refero, ausim tamen iuramento contendere, me meis laboribus plura multò meruisse. Nam ex quo tempore excessi ex ephebis, non recordor diem vllum sine linea præterijsse me: quòd semper subiret in mentem Portij Catonis, qui detestari solebat, si qua dies per incuriam inanis effluxisset. Natus annos quindecim seruiui cuidam trapezitæ, moroso supra quàm sit credibile. Nam irascebatur ob rem nihili, ob floccos, ob vnguem prauè sectum. Imperabat ad nictum oculi. Coniectare plerunque me oportebat, quid digito creparet. Si vitrum rupissem, comminuisset mihi caput sandalio, iratus quandoque aqua & igni mihi interdicebat. Perferebam omnia, neque me piguit: moriens enim hæredem me constituit, meorum memor obsequiorum. Quas ego diuitias nō temerè prodegi, vt solent plerique. Nam conuerti me ad studia, vbi quamuis adultus breui tempore adeò profeci,

feci, ut socios meos reliquerem à tergo, & multis præcessissem parasangis. Cùm adhuc essem rudis, aliquid quandoque dabam muneris doctioribus: neque me pudebat consulere iuniores: cur enim puduisset, cùm Socrates philosophorũ optimus, à mulieribus doceri, indignum Philosopho non duxerit? Diotinam appellare magistram, & Aspasiam frequentare? Hæc ad te scribo Ligurine, ut exemplo mei, dominũ tuum tantis obsequiis tibi demereatis, ut tuæ consulas paupertati. Vale.

EPISTOLA LXXIII.

QVid habes Pauline? Quid frontem caperas? Videris mihi tristior solito: facies tua mæroris promittit argumentum. Compertam habeo tuam naturam. Tu in primore fronte geris affectum animi. Non consueueras hoc modo me præsente tristari. Securè potes acerbitatis tuæ virus mihi euomere. Quicquid dixeris, perinde ac thesaurum continebo, & fortasse dolori tuo medebor, si modò capiat medicinam. Priusquam occurrebã tibi, mihi arridebas & à tertio usque iugere porrigebas dextram. Cur sic te mutatum video? Nescio an verba mea nuper cum stomacho exceperis, quibus te insimulabam pigritiæ. at ego alioversum loquebar, quàm ut bilem tibi excitarem. Propterea non ageres amicũ, si hoc ipsum malicõsuleres. Quicquid dixi, præter propter mouendam tibi cho-

lerum dixi: semper dedi operam ne quid detrimenti vlla in te caperes. Amaui te à puero, & molliter educaui, fouique semper mitius, quàm alumnum sua nutricula, neque grauatus sum studia mea sæpenumero interpellare, vt facerem, quæ in rem tuam essent. Quare enarres vehementer, si aliam persuasionem indueres. Fac semper mei in te amoris periculum, non inuenies me verbo tenus amicum. Si qua in te opera mea tibi fuerit opus, ad me semper velut ad anchoram confugias: qui te amet vehementiùs, habebis neminem. Verùm & volo, vt me semper candidum amicum, & infucatum iudices. Non sum ex ea hominum nota, qui in ostio tantùm formosi palàm blandiuntur, & clanculum mordent. Vale.

EPISTOLA LXXIIII.

CRedo horam illam fuisse mihi fatalem, & inauspicatam, qua primùm Lutetiam veni. Antea nihil mihi deerat, habebam omnia ex animi voto. Eram indutus holoserico, bysso, & dalmatico. Ne multis agam, eram totus sericatus. Nunc verò incidi in tantam paupertatem & penuriam rerum, vt me oporteat domesticatim & ostiatim victum emendicare, & manum ad stipem porrigere. Vale.

EPI-

EPISTOLA LXXV.

NVlla non hora mihi caueo ab insidiis tuis: nam suspectum te habeo furti, & aliorũ scelerum, quæ sunt turpissima relatu, & castas aures offendunt. Nullum fuit mihi frequẽtius votum, quàm vt virtutem amplecteretis: nunc verò de te nullam spem mihi promitto, omnem in te despero probitatem. Nihilominus quicquid ages, caue ne insolescas: & (vt est in prouerbio) exuuium leonis induas. Erunt enim qui retundent tibi arma si secùs egeris. Vale.

EPISTOLA LXXVI.

QVoniam auriculari nuper digitalo te percussi, nullo non die (vt multorum verbis ad me perlatum est) maledicere mihi desistis vbique locorum. Quod quare facias, miror summopere. Ea non sunt humani ingenij, mansuetique animi officia. Conuiciare tamen vt voles. Si insimulaueris me superbiæ, latrocinij, & aliorũ id genus scelerũ, non verterim manũ. Si animus esset iniuriam reponere, & hanc tuã petulantiam retaliare, patet amplissimus dicendi campus. Vale.

EPISTOLA LXXVII.

SAtis supérque conspicio veracissimã esse pã præmiã quæ aduersis fortunæ flatib. non esse desperãdũ fertur, aut in prosperis minimè superbiendũ. Cõplusculos .n. videre est grauibus infortuniis exagitatos, quos molli gremio post paulò

eadem complectitur fortuna. Contrà verò perplures non desunt, quos ab immensis opibus ad humilem pastoris conditionem compellit. Quocirca nosce teipsum, nec tantum tibi tribuas. Vale.

EPISTOLA LXXVIII.

QVandiu fuisti probatis moribus, & spem bonæ indolis præ te tulisti, rebus tuis semper consului: nunc verò quoniam ablegasti virtutem, & hominum expectationem de te fefellisti, interdico tibi domo mea. Quòd minaris mihi satyras & mortem, ego has comminationes non facio pluris, quàm fulgur ex vitro. Si quid in me iamdiu parturis, parias quæso. Tanti facio verba tua, quanti nugas obstetricum, & delirantium iam vetularum. Si nihili pēdis quod dico, multò minoris æstimo quod facis. Vale.

EPISTOLA LXXIX.

MAlè ago & iniquè, si habes me suspectum insidiarum, aut alicuius in te cōiurationis. Hoccine est credibile me in eū insidias parare velle, cui quicquid habeo doctrinæ, acceptum referre debeo? Nutriuisti me à puero: Ex Terent. fecisti ex seruo vt essem libertus, & quod habuisti summum precium, persoluisti mihi. Næ inhumanus essem, & planè inciuilis si tāta beneuolentia excideret animo meo. Parce, quæso, furori tantisperdum rei veritas innotescat tibi clarius

tius. Demum si talem me reperias, qualẽ suspicaris, interdicas mihi domo tua, ipsáque adeò, consuetudine & familiaritate. nam & ero dignus tanta nota. Vale.

EPISTOLA LXXX.

DEmeruisti me tibi multis obsequijs: Dij faciant vt mihi liceat aliquando gratiā referre & agnoscere beneficiū. Si velis fieri certior rerum mearum, cõtineo me domi, neq; amplius sequor militiam, partim quòd hac professio non videatur mihi magnæ frugis, partim etiam quòd præ senio iam sim emeritus & donatus rude. Quod rogas, vt de fratre tuo bene merear, eúmque ad viam virtutis reducam: illud factu perdifficile est: iā enim adeò occalluit in sua nequitia, vt nulla sit spes eius reuocādi. Ad hæc aspectum meū reformidat ac refugit, quāta maxima potest opera. Vale.

EPISTOLA LXXXI.

OMnes habent te suspectū eius homicidij, quod heri perpetratū est in suburbiis, horam circiter nonam. Si res ita se habet, vita tua non parùm timeo. Non solùm enim vapulabis à carnifice cõpitatim: at (quòd longè deterius est) traheris ad furcam. Vide quonā modo effugium tibi reperies. Non poteris enim deprecari mortem si quis aduersum te sententiā tulerit. Præterea iudices instabunt, vt ratiocineris vs-

que ad assem de pecunia, quam vno ab hinc anno temerè prodegisti. Vale.

EPISTOLA LXXXII.

NOn est mirum si parentes ignauiam tuã pertæsi, omni ope te destituerint: quoniam (vt accepi) tu quotidie pernoctas in alea: præterea insidiatrices quædam meretriculæ facultates tuas exhauriunt, & crumenã: à quibus nisi caueas, non habebis tandem vnde satisfacias t.. is creditoribus, & ab eorum ære te eximas. Vale.

EPISTOLA LXXXIII.

SÆpenumero multis periculis vitam obieci, vt ab his te redimerem, quæ videbantur imminere tuo capiti. Nihilominus si quando opus est mihi opera tua, subterfugis astutè. Vtere tuis astutiis vt voles, futurum enim spero, vt nihil inde fructus consequare. Ad extremum dabis pœnas tuæ ingratitudinis: nam non est credibile, deos hoc scelus inultum relicturos. Vale.

EPISTOLA LXXXIV.

MIrari quidem satis nequeo impudentiã tuam. Vides corruptissimam tuã vitã probatissimis quibusque viris displicere: tu tamen nihili facis. Cùm adhuc eras puerulus, omnes grãde aliquid sibi promittebãt de tua indole: nunc vero spem omnem in futura in te virtutis

tutis ademisti. Viue tuis legibus: scies tamē parum frugis ex hac viuendi ratione tibi futurū. Longè prudentius faceres, si eorum consiliū sequerere, qui tua prospiciunt vtilitati. Vale.

EPISTOLA LXXXV.

Dolenter & agrè fero, quòd non facias frequentius tui videndi copiam: cùm exploratissimum habeas meum in te amorem. Quotusquisque amicorum tuorum prospexit rebus tuis vigilantius quàm ego? Te oro, vtere amico tuo familiarius. Nulla in re (quā petiueris) repulsam passurus es. Vale.

EPISTOLA LXXXVI.

Dii immortales quàm diuersa est hominū natura. Qui hac tempestate volunt rem augere domesticam, eos oportet assentatores esse maximos, multa dissimulare, habere animum labijs dissentientem: secùs nō dabitur locus, aut ratio augendæ facultatis. Proinde, si facilē accessum velis tibi patere ad principes, inprimis dicendum erit vale virtuti, repudianda veritas, atque etiam probandum gratante plausibili vultu quicquid illi dixerint aut fecerint: vel si hominem interfecerint. Vide apud te, an iniusta paupertate malis viuere, an per nefas ditescere: potior tamē mihi videtur honesta paupertas ℞, quàm congregatæ per scelus diuitiæ. Vale.

EPISTOLA LXXXVII.

ADimam tibi metum in quo nunc es, & explebo animum gaudio, cùm quid tibi dixero quod à recepta fidei hominibus intellexi. Pater tuus constituerat te exigere sua domo, exoraui tamē meis precibus, vt propositū hoc immutaret. Da operam, vt eum in amore tui cōtineas. Nemo enim est mortalium, cui plura debeas, quàm illi. De te (scio) bene merebitur, si hominum expectationem non destituas. Vale.

EPISTOLA LXXXVIII.

VSu plerunque accidit, vt illiterati grāmatistæ multò pluris æstiment sese, quàm homines egregiè docti, & oraculorum Sibyllæ interpretes. Quod in te expertus sum. Luce clarius est & vero verius, te adhuc esse elementarium, vixque à tenebris ignorantiæ pedem eduxisse: adeò tamen tibi places, & blandiris, vt neminem præ te ducas hominē. Quæso prius quàm amplius insolescas, metire te tuo modulo. Putas te dignū grāmatici nomine, quod ineptas quasdam differentiolas, friuoláſque etymologias didiceris? Hallucinaris plurimū, si tam breui gyro Grammaticen cōcludas: cùm oporteat perfectū grammaticum Philosophos, Oratores, Poetas, Iurisconsultos, omne denique scriptorum genus excußisse. Vale.

EPISTOLA LXXXIX.

FRequēs fuit mihi votum ac desideriū, vniuersam vitam in bonis literis consumere: atqui nixia, aut vt verius dicam, Orbiliana praeceptoris mei seueritas vsque adeò me diuertit, & absterruit, vt certum sit mihi porcarium potiùs aut mulionem agere, quàm diu eam sustinere crucem. Hoc si grauatè & dolēter ferat pater tuus, cōsule quaeso quonam modo poterit occurri, aut iri obuiam: Sum enim imparatus, neque consilij locum habeo, neque auxilij copiam, vt ait Terentianus ille Pamphilus, nec satis cōpertum habeo, quod remedium huic malo inueniam. Si ratione vlla fieri poßit cavere volo, ne ea res mihi sit infamia. Vale.

EPISTOLA XC.

QVoniam percontaris saepenumero, quomodo res nostrae sese habeant, volo explere animum tuū. Illud primùm scito, nobis omnibus prosperè esse, lautè & genialiter satis viuimus. Vnū est tamen quod malè nos habet, quia frequens est tibi consuetudo cum perdita nescio qua muliere, quae facultates tuas omneis instar hirudinis exugit, & teipsum radit vsq; ad cutem. Vtinam cōsultè & rectè reputares via, quàm fraudulenta sint diobolares huiuscemodi meretricula, animum tuum (vt conijcio) ad aliud negotium appelleres. Erit quòd succēsea

mus tibi, si in re nihil tantū semper feceris sumptum. Proinde medeare huic malo, & quàm poteris citissimè. Vale.

EPISTOLA XCI.

IN morte patris fingebas te plurimùm dolere: verùm ea solicitudo bidui solùm extitit, aut tridui, fuitque ficta, & similis praeficarum lachrymis: demum desiisti dolere. Tu non refers par pari: si iam patris oblitus es, qui tamen nihil unquam tibi deesse passus est. Dabitur tibi magno probro, si haec ingratitudo ad aures hominum peruenerit: propterea fac ut probum decet adolescentem. Vale.

EPISTOLA XCII.

PVtaste fecisse pretium operae, quod triuiales quosdam versiculos conscripseris: hisque perinde tibi places, ac si arduum aliquod opus & Areopagitarum theatro dignum edidisses. Te oro per amicitiam nostram (quae incepta à paruis, cum aetate accreuit simul) caue ne sis tibi Suffoenus, aut simiarum more, quae suos foetus quamlibet deformes, pro formosissimis admirantur. Non monerem te huius rei, nisi certò viderem, plus inde futurum detrimenti, quàm utilitatis. Caeterum audio te quibusdam flagitiis deditum esse & praelium: à quibus pedē reuoces te quaeso. Admodum enim difficile est, ab eo se malo extricare, cui quis ab ineunte aetate in- Pedem reuocare.

sueuit

ſueuit, & innutritus eſt. Vale.

EPISTOLA XCIII.

PEtiui abs te decem aureos ſolatos muneri, nulla quidem coactus neceßitate, aut indigentia, ſed vt animum tuum pertentarem: nã (quod diis habeo gratiam) auri & argenti eſt mihi abundè: paſſus ſum abs te repulſam: quod in magnam me traxit admirationẽ. Hoc enim ſcio, me meis in te beneficiis meruiſſe, vt fortunas tuas, ipſámque adeò vitam pro me exponeres. Quid? pollicebaris montes & maria, dicebáſq; me tibi eſſe chariorem tuis oculis. Haccine eſt illa beneuolentia. Qua fiducia id audes recuſare, quod paulò ante promiſeras? Nunc quoniam explorata eſt mihi fides tua: caue deinceps ne conſpectui noſtro te offeras: facilè carebo opera tua. Vale.

EPISTOLA XCIV.

NEſcio vnde tibi creuerit hic faſtus, vt abiectiorem me putes, quàm quo cum verba facias. Primum omnium (quantum conijcio) nõ ſunt tibi plures animi & naturæ dotes, quàm mihi: ſed vt ſint, debes propterea eò arrogantiæ conſcendere, vt neminem præ te ducas hominẽ? Diuitiæ tuæ (vt coniectura colligo) hoc ſupercilium tibi non induunt. Nam licet patrẽ habueris, vt omnium hominum ſapientiſsimũ, ita & ditiſſimũ: rẽ tamen domeſticã, iuxtà & vniuerſum

lerum dixi: semper dedi operam ne quid detrimenti vlla in re caperes. Amaui te à puero, & molliter educaui, fouique semper mitius, quàm alumnum sua nutricula, neque grauatus sum studia mea sæpenumero interpellare, vt facerem, quæ in rem tuam essent. Quare enarres vehementer, si aliam persuasionem indueres. Fac semper mei in te amoris periculum, non inuenies me verbo tenus amicum. Si qua in re opera mea tibi fuerit opus, ad me semper velut ad anchoram confugias: qui te amet vehementiùs, habebis neminem. Verùm & volo, vt me semper candidum amicum, & infucatum iudices. Non sum ex ea hominum nota, qui in ostio tantùm formosi palàm blandiuntur, & clanculum mordent. Vale.

EPISTOLA LXXIIII.

CRedo horam illam fuisse mihi fatalem, & inauspicatam, qua primùm Lutetiam veni. Antea nihil mihi deerat, habebam omnia ex animi voto. Eram indutus holoserico, bysso, & dalmatico. Ne multis agam, eram totus sericatus. Nunc verò incidi in tantam paupertatem & penuriam rerum, vt me oporteat domesticatim & ostiatim victum emendicare, & manum ad stipem porrigere. Vale.

EPISTOLA LXXV.

NVllā non hora mihi caueo ab insidiis tuis: nam suspectum te habeo furti, & aliorū scelerum, quæ sunt turpissima relatu, & castas aures offendunt. Nullum fuit mihi frequētius votum, quàm vt virtutem amplecteretis: nunc verò de te nullam spem mihi promitto, omnem in te dessPero probitatem. Nihilominus quicquid ages, caue ne insolescas: & (vt est in prouerbio) exuuium leonis induas. Erunt enim qui retundent tibi arma si secùs egeris. Vale.

EPISTOLA LXXVI.

QVoniam auriculari nuper digitalo te percussi, nullo non die (vt multorum verbis ad me perlatum est) maledicere mihi desistis vbique locorum. Quod quare facias, miror summopere. Ea non sunt humani ingenij, mansuetique animi officia. Conuiciare tamen vt voles. Si insimulaueris me superbiæ, latrocinij & aliorū id genus scelerū, non verterem manū. Si animus esset iniuriam reponere, & hanc tuā petulantiam retaliare, patet amplissimus dicendi campus. Vale.

EPISTOLA LXXVII.

SAtis supérque conspicio veracissimā esse parœmiā qua aduersis fortunæ flatib. non esse desperādū fertur, aut in prosperis minimè superbiendū. Cōplusculos. n. videre est grauibus infortuniis exagitatos, quos molli gremio post paulò

eadem complectitur fortuna. Contrà verò perplures non desunt, quos ab immensis opibus ad humilem pastoris conditionem compellit. Quocirca nosce teipsum, nec tantum tibi tribuas. Vale.

EPISTOLA LXXVIII.

Quandiu fuisti probatis moribus, & spem bonæ indolis præ te tulisti, rebus tuis semper consului: nunc verò quoniam ablegasti virtutem, & hominum expectationem de te fefellisti, interdico tibi domo mea. Quòd minaris mihi satyras & mortem, ego has comminationes non facio pluris, quàm fulgur ex vitro Si quid in me iamdiu parturis, parias quæso. Tanti facio verba tua, quanti nugas obstetricum, & delirantium iam vetularum. Si nihili pēdis quod dico, multò minoris æstimo quod facis. Vale.

EPISTOLA LXXIX.

Malè agis & iniquè, si habes me suspectum insidiarum, aut alicuius in te cōiurationis. Hoccine est credibile me in eū insidias parare velle, cui quicquid habeo doctrinæ, acceptum referre debeo? Nutriuisti me à puero: fecisti ex seruo vt essem libertus, & quod habuisti summum precium, persoluisti mihi. Na inhumanus essem, & planè inciuilis si tāta beneuolentia excideret animo meo. Parce, quæso, furori tantisperdum rei veritas innotescat tibi clarius

Ex Terent.

rius

tius. Demum si talem me reperias, qualē suspicaris, interdicas mihi domo tua, ipsáque adeò, consuetudine & familiaritate. nam & ero dignus tanta nota. Vale.

EPISTOLA LXXX.

D*Emeruisti me tibi multis obsequijs: Dij faciant vt mihi liceat aliquando gratiā referre & agnoscere beneficiū. Si velis fieri certior rerum mearum, cōtineo me domi, neq; amplius sequor militiam, partim quòd hac professio non videatur mihi magnæ frugis, partim etiam quòd præ senio iam sim emeritus & donatus rude. Quod rogas, vt de fratre tuo bene merear, eúmque ad viam virtutis reducam: illud factu perdifficile est: iā enim adeò occalluit in sua nequitia, vt nulla sit spes eius reuocādi. Ad hæc aspectum meū reformidat ac refugit, quātum maxima potest opera. Vale.*

EPISTOLA LXXXI.

O*Mnes habent te suspectū eius homicidij, quod heri perpetratū est in suburbiis, horam circiter nonam. Si res ita se habet, vita tua non parùm timeo. Non solùm enim vapulabis à carnifice cōpitatim: at (quòd longè deterius est) traheris ad furcam. Vide quonā modo effugium tibi reperies. Non poteris enim deprecari mortem si quis aduersum te sententiā tulerit. Præterea iudices instabunt, vt ratiocineris vs-*

que ad assem de pecunia , quam vno ab hinc anno temerè prodegisti. Vale.

EPISTOLA LXXXII.

NOn est mirum si parentes ignauiam tuã pertæsi, omni ope te destituerint: quoniam (vt accepi) tu quotidie pernoctas in alea: præterea insidiatrices quædam meretriculæ facultates tuas exhauriunt, & crumenã: à quibus nisi caueas, non habebis tandem vnde satisfacias tuis creditoribus, & ab eorum ære te eximas. Vale.

EPISTOLA LXXXIII.

SÆpenumero multis periculis vitam obieci, vt ab his te redimerem, quæ videbantur imminere tuo capiti. Nihilominus si quando opus est mihi opera tua, subterfugis astutè. Vtere tuis astutiis vt voles, futurum enim spero, vt nihil inde fructus consequare. Ad extremum dabis pœnas tuæ ingratitudinis: nam non est credibile, deos hoc scelus inultum relicturos. Vale.

EPISTOLA LXXXIV.

MIrari quidem satis nequeo impudentiã tuam. Vides corruptissimam tuã vitã probatissimis quibusque viris displicere: tu tamen nihili facis. Cùm adhuc eras puerulus, omnes grãde aliquid sibi promittebãt de tua indole: nunc vero spem omnem futuræ in te virtutis

tutis ademisti Viue tuis legibus: scies tamē parum frugis ex hac viuendi ratione tibi futurū. Longè prudentius faceres, si eorum consiliū sequerere, qui tua prospiciunt vtilitati. Vale.

EPISTOLA LXXXV.

Dolenter & ægrè fero, quòd non facias frequentius tui videndi copiam: cùm exploratißimum habeas meum in te amorem. Quotusquisque amicorum tuorum prospexit rebus tuis vigilantius quàm ego? Te oro, vtere amico tuo familiarius. Nulla in re (quā petiueris) repulsam passurus es. Vale.

EPISTOLA LXXXVI.

Dii immortales quàm diuersa est hominū natura. Qui hac tempestate volunt rem augere domesticam, eos oportet assentatores esse maximos, multa dißimulare, habere animum laliis dissentientem: secus nō dabitur locus, aut ratio augendæ facultatis. Proinde, si facilē accessum velis tibi patere ad principes, inprimis dicendum erit vale Virtuti, repudianda Veritas, atque etiam probandum gratante plausibili vultu quicquid illi dixerint aut fecerint: vel si hominem interfecerint. Vide apud te, an iniusta paupertate malis viuere, an per nefas ditescere: potior tamē mihi videtur honesta paupertas, quàm congregatæ per scelus diuitiæ. Vale.

EPISTOLA LXXXVII.

Adimam tibi metum in quo nunc es, & explebo animum gaudio, cùm quid tibi dixero quod à recepta fidei hominibus intellexi. Pater tuus constituerat te exigere sua domo, exoraui tamē meis precibus, vt propositū hoc immutaret. Da operam, vt eum in amore tui cōtineas. Nemo enim est mortalium, cui plura debeas, quàm illi. De te (scio) bene merebitur, si hominum expectationem non destituas. Vale.

EPISTOLA LXXXVIII.

Vsu plerunque accidit, vt illiterati grāmatistæ multò pluris æstiment sese, quàm homines egregiè docti, & oraculorum Sibyllæ interpretes. Quod in te expertus sum. Luce clarius est & vero verius, te adhuc esse elementarium, vixque à tenebris ignorantiæ pedem eduxisse: attamen tibi places & blandiris, vt neminem præ te ducas hominē. Quæso prius quàm amplius insolescas, metire te tuo modulo. Putas te dignū grāmatici nomine, quod ineptas quasdam differentiolas, friuolásque etymologias didiceris? Hallucinaris plurimū, si tam breui gyro Grammaticen cōcludas: cùm oporteat perfectū grammaticum Philosophos, Oratores, Poetas, Iurisconsultos, omne denique scriptorum genus excussisse. Vale.

EPISTOLA LXXXIX.

FReques fuit mihi votum ac desideriũ, vniuersam vitam in bonis literis consumere: atqui nimia, aut vt verius dicam, Orbiliana praeceptoris mei seueritas vsque adeò me diuertit, & absterruit, vt certum sit mihi porcarium potiùs aut mulionem agere, quàm diu eam sustinere crucem. Hoc si grauatè & dolẽter ferat pater tuus, cõsule quaeso quonam modo poterit occurri, aut iri obuiam: Sum enim imparatus, neque consilij locum habeo, neque auxilij copiam, vt ait Terentianus ille Pamphilus, nec satis cõpertum habeo, quod remedium huic malo inueniam. Si ratione vlla fieri possit cavere volo, ne ea res mihi sit infamia. Vale.

EPISTOLA XC.

QVoniam percontaris saepenumero, quomodo res nostrae sese habeant, volo explere animum tuũ. Illud primùm scito, nobis omnibus prosperè esse, lautè & genialiter satis viuimus. Vnũ est tamen quod malè nos habet, quia frequens est tibi consuetudo cum perdita nescio qua muliere, quae facultates tuas omneis instar hirudinis exugit, & teipsum radit vsq; ad cutem. Vtinam cõsultè & recta reputares via, quàm fraudulenta sint diobolares huiuscemodi meretricula, animum tuum (vt coniicio) ad aliud negotium appelleres. Erit quòd succẽsea

mus tibi, si in re nihil tantū semper feceris sumptum. Proinde medeare huic malo, & quàm poteris citissimè. Vale.

EPISTOLA XCI.

IN morte patris fingebas te plurimùm dolere: verùm ea solicitudo bidui solùm extitit, aut tridui, fuitque ficta, & similis praeficarum lachrymis: demum desiisti dolere. Tu non refers par pari: si iam patris oblitus es, qui tamen nihil vnquam tibi deesse passus est. Dabitur tibi magno probro, si haec ingratitudo ad aures hominum peruenerit: propterea fac vt probum decet adolescentem. Vale.

EPISTOLA XCII.

PVtas te fecisse pretium operae, quod triuiales quosdam versiculos conscripseris: hisque perinde tibi places, ac si arduum aliquod opus & Areopagitarum theatro dignum edidisses. Te oro per amicitiam nostram (quae incepta à paruis, cum aetate accreuit simul) caue ne sis tibi Suffaenus, aut simias imiteris, quae suos foetus quamlibet deformes, pro formosissimis admirantur. Non monerem te huius rei, nisi certò viderem, plus inde futurum detrimenti, quàm vtilitatis. Caeterum audio te quibusdam flagitijs deditum esse & proclinem: à quibus pedē reuoces te quaeso. Admodum enim difficile est, ab eo se malo extricare, cui quis ab ineunte aetate insueuit

Pedem reuocare.

suevit

suevit, & innutritus est. Vale.

EPISTOLA XCIII.

PEtiui abs te decem aureos solatos muneri, nulla quidem coactus necessitate, aut indigentia, sed vt animum tuum pertentarem: nã (quod diis habeo gratiam) auri & argenti est mihi abundè: passus sum abs te repulsam: quod in magnam me traxit admiratione. Hoc enim scio, me meis in te beneficiis meruisse, vt fortunas tuas, ipsámque adeò vitam pro me exponeres. Quid? pollicebaris montes & maria, dicebásq; me tibi esse chariorem tuis oculis. Haccine est illa beneuolentia. Qua fiducia id audes recusare, quod paulò ante promiseras? Nunc quoniam explorata est mihi fides tua: caue deinceps ne conspectui nostro te offeras: facilè carebo opera tua. Vale.

EPISTOLA XCIV.

NEscio vnde tibi creuerit hic fastus, vt abiectiorem me putes, quàm quocum verba facias. Primum omnium (quantum coniicio) nõ sunt tibi plures animi & naturæ dotes, quàm mihi: sed vt sint, debes propterea eò arrogantiæ conscendere, vt neminem præ te ducas hominẽ? Diuitiæ tuæ (vt coniectura colligo) hoc supercilium tibi non induunt. Nam licet patrẽ habueris, vt omnium hominum sapientissimũ, ita & ditissimũ: rẽ tamen domesticã, iuxtà & vniuersum

patrimonium sic prodegisti, vt parum absit, quin te oportéat emendicare victum ostiatim. Proinde te oro, nosce teipsum: nec tantum tibi tribuas, quantum consueuisti. Vale.

Nosce te ipsum.

EPISTOLA XCV.

NEscio quánam ratione factum sit, vt in odium tuũ impegerim: nihil me omisisse puto, quod amicum fidelem deceat. Si fortè cõquereris, quòd nihil pecuniarum pridie ad te miserim, non est quòd conqueraris: nam ego & nostrates ferè omnes tanta rerum omnium penuria laboramus, vt pauci admodum reperiantur, qui habeant, vnde vel mediocriter viuant. Propterea non est credibile te iam prodegisse, quod pridie dominica Natiuitatis ad te misimus. Si quod aliud mœroris argumentum te pupugerit, maximè vellem cognoscere, vt possem resarcire & reparare, si qua per me iactura tibi contigisset. Vale.

EPISTOLA XCVI.

NVllo ferè non die te moneo atque vehementius insto vt proficias in bonis literis, quò tua doctrina modum aliquem reperias viuendi: nam parentes tui omnes vix habent, vnde seipsos nutriant vel tenuissimè. Itaque longè tua expectatione fallereris, si eorum fiducia iuuentutem in torpore consumeres, & (quod dici solet) in vtranque aurem dormires otiosus. Si nihil

nihil promoueris, tu solus eris in culpa: neque enim tibi deest ingenium, nec item boni praeceptores, qui te bonas artes doceant. Vale.

EPISTOLA XCVII.

NIhil vnquã mihi respondes ex animi sententia, nec compertum habeo, vnde inauspicatũ hoc malum me semper consectetur, nisi quòd aurem prasto nonnullis impostoribus, qui amicitiam vultu promittentes, furtim me decipiunt, & lactant: à quibus quum volo me extricare aut reuocare, nequeo: acrius tum nituntur, & dant operam, vt me trahant in suas pedicas. Quod non adeò grauatè ferrem, nisi deciperer à quibusdam, pro quorum salute vitam meam multis quandóque periculis exposui. Te oro, si quod huic malo remediũ queat inueniri, exhibe te amicum: nullum etenim habeo prater te vnum à quo ratio mea vtilitatis dependeat. Vale.

EPISTOLA XCVIII.

COnsulo tibi frequentissimè, quonam modo te oporteat viuere, quibuscum versari, quos refugere, quos imitari. Videris tamen parui facere quod moneo: nunquam reminisceris verborum meorum. Hoc vnum certò scio, neminem vnquam extitisse, qui prospexerit rebus tuis vigilantius, quàm ego, Dij deaque omnes illum perdant pessimè, qui primum te diuertit, ne vir-

tutem amplectereris: nam (ut videre est) adeò te corrupit, & perditis inebriauit moribus, ut liberãdi tui nulla spes omnino relicta sit. Vale.

EPISTOLA XCIX.

VIderis tibi felix, & (quod aiunt) cælum digito attigisse, quòd quædam epigrammata & elegias dederis in lucem. Putas enim te magnam ab eo mercedem habiturum, cuius nomini opus ipsum nuncupasti. Noui hominẽ intus & in cute, eiusq; mores mihi sunt exploratissimi. Est opulẽtus quidem, verùm etiã adeò tenax & illiberalis, ut facilius sit elicere aquã ex pumice, quàm ex eius crumena plumbeum nummum extorquere. Si speras blandis verbis ipsum ambire & inescare, nihil agis. Aurem facilè præstat adulationibus & parasitis: sed semper palpum obtrudit. Vale.

EPISTOLA C.

QVid habes Nucerine? dissimulas & supprimis dolorem tuum quàm potes maximè, & adulterino quodam risu lætitiam promittis: est tamen aliquid quod intus te torquet pessimè. Vbi primùm te aspicio, arguo protinus animum tuũ ex ipsa fronte. Mi animule, si me amas, noli te macerare. Quum te video vultuosa facie, & obductis superciliis, lachrymas nequeo temperare. Potes circa meum arcanum mihi tua mentis committere. Non est enim (quantum

(quantum conijcio) in tota mortalium vita, qui magis honori tuo & famæ timeat, quàm ego. Quod si nondum satis explorasti, experire certius, quum voles. Vale.

EPISTOLA CI.

VErba tua atque etiam mores magnopere mihi placent, adeò inquam placent, vt incredibilis voluptas accrescat animo meo, quum iucundissimo tuo aspectu frui licet. Aliquantulum tamen displicet immoderata loquacitas, nec mihi tantùm, at etiam plerisque magnæ celebritatis hominibus. Si velles autem præstare meo consilio, parcius loquereris. Nam magna & heroica homini virtus, linguam cohibere in conuiuijs maximè: vbi quum quis impudenter loquitur aliquid, aut inconsultè, non caret ebrietatis suspicione. Apertè omnia dico: bene enim mihi promitto de tua beneuolētia iuxtà & humanitate, vt existimem te æqui bonique consulturum & non laturum ægrè, si vel acerbissimè te obiurgauero. Vale.

Linguam cohibere in conuiuiis, homini virtus est Heroica.

EPISTOLA CII.

DIci profectò nequeat, quàm dolenter & ægrè tulerim, quòd toto triennio, quo Lutetiam habitas, ternas tātùm literas, ad me miseris & eas quidem breuissimas. Quid? quo tēpore discessisti à nobis, iurabas te scripturū singulis quoque mēse. Vide quomodo cōstiteris tibi. Na tu es

egregiè malus dignúsque multis plagis & cicatricibus, quòd iam memoria tua exciderint, qui rerum tuarum semper & vbique satagerũt. Emoriar, nisi te pœniteat tua ingratitudinis. Si vnquã videro te ad eam rerũ inopiã redactũ, qua aliquando elaborasti, nõ miserebor tui, vel si sanguinem fleueris. Vale.

EPISTOLA CIII.

NEmo est qui te nimiæ temeritatis non arguat, quòd adeò superbè & elatè respondeas senatoribus nec iniuria sanè. Periculosum est enim in eos temerè murmurare & obloqui, penes quos vitæ nostra iuxtà & mortis pendet potestas. Iam hoc idem tibi prædixeram antè paulò, quàm discederes à me. Te oro si antehac imprudenter vitam institueris, vt posthac in teipsum descẽdas, & tuo te pede metiaris. Quicquid dico, sine felle dico: nam quamuis infra meritum, & citra quàm debuisti mea in te beneuolẽtiæ respõderis, non possum tamen non beneuolè te hortari. Quum nuncius tuas ad me literas deferet, non pergat amplius ad antiquum meũ domiciliũ. Nam habito è regione Gymnasij Nauarriensis, vbi nemo est qui à secũdo iugere mihi non assurgat, ob eam doctrinæ & virtutis opinionem, quam de me conceperunt omnes. Vale.

Suo se metiri pede, Sine felle dicere.

EPI-

EPISTOLA CIIII.

FVit nescio quis apprimè tibi familiaris qui vitam tuam omnem ab ipsis (quod aiunt) crepundiis mihi enarrauit. At nihil vel modica dignum de te gloria intellexi, praeterquàm quòd abstemius vinis. Nullo fere non die aleam protrahis in mediam noctem. Supra modum & messem tuam sumptum facis, & vltra quàm tui parētes opinētur. Fieri nequit, quin pessimè tibi vertat, si voluptatibus semper indulgeas, vt hactenus consueuisti. Non ignoras te Lutetiam profectum esse, praeter propter voluptates & ludos. Non respondes parentum de te opinioni: & meam ipsius spem fefellisti maximè. Huc vsque merui de te suprà quàm debui: amaui te vltrà quàm tibi persuadeas. Verùm nisi ab huiusmodi vanitatibus pedem reuoces, ego relinquam te omni ope destitutum, & interdicam tibi domo mea. Vale.

EPISTOLA CV.

VTinam esset mihi otium ab his occupationibus, quae me nulla non hora inturbant, & ferè obruunt. Facerem vt intelligeres, quantum nomini tuo tribuam. Aliquot abhinc diebus misi ad te nonnihil pecuniarū plus multò propediem missurus. Vtrum autem acceperis nécne, clam me est. Si non acceperis, per me non stat: dedi enim cuidā homini, qui probata

admodum fidei mihi videbatur, atq; etiam dignus quicum in tenebris tutò & citra scrupulum micare possem. Porrò desine quæso litigare cum Ligatio. Certius & exploratius nosti hominem, quàm vt depingi tibi debeat. Mores eius domesticè tanquam tuos vngues tenes. Præterea vulgò dici solet gallinaceos in suo sterquilinio plurimum valere. Si vnico verbo factionem cũ eo susceperis fretus parẽtum fiducia interficiet te. Cæterũ si Codrus domum tuam se contulerit, caue maximè ne eũ intromittas. Secùs si feceris, te pigebit facti. Nam prima (qua mecũ iacuit) nocte, pannos, culcitram, puluinar, lodicẽ, suppedaneũ, bracchas, cothurnos, soccos, cæteráque id genus vestimẽta (honor sit auribus tuis) turpissimè percacauit, & stercorauit. Vale.

EPISTOLA CVI.

PVtabam eum animi candorẽ esse tibi cõgenitum, vt nunquam velles aliquid in me fraudis comminisci. Vbicunque enim occurrebã tibi, tu pellace vulpe benignior blandiebaris mihi, & arridebas. Nunc verò apertè video, te hominem esse fraudulẽtum, & nigra (quod aiũt) cauda: atq; animum habere à lingua & labijs dissentientem, & procul remotum. Nam quũ pericula multa me circunsteterũt, nõ solùm nõ subuenisti amico, at etiã amico de industria nocuisti. Nunquam, per deũ Herculem, quiescã ex animi sententia, quin te cumulatissimè, & cũ

multo

multo fœnore retaliauero. Quinque anni iam præterierunt, ex quo abunde, & ambabus (vt aiunt) manibus omnia tibi suppeditauimus: at si te oporteret victum emēdicare, non extorqueres à me nummum plumbeum ad emendam vestim. Vale.

EPISTOLA CVII.

QVotidie ferè conuertis omnium in te oculos, quòd sericatus appareas, superbiúsq; induaris, quàm vt fortunam tuam & facultatem deceat. Et (quod est extremum dementiæ) quod omnes vertunt crimini, tu laudi tribuis. Legisti-ne vnquam, hominum inconsultissime probro datum esse. Quinto Hortensio Oratori, quòd compositè circunspectéque & multa cum munditia indutus esset? Tu capillos vnguento delibutos pectis ad speculum. Vnico digitulo (quod aiunt) caput scalpis. Insuescis lectica & plumis Sardanapali. Oculi tui sunt ludibūdi & ebriosi: manus inter agendum gestuosa. Putas hæc omnia carere suspicione mali quod per fœditatem nominare nō licet. Si me amas, & honori tuo vis prospicere, abstineas à nimia illa corporis elegantia. Vale.

EPISTOLA CVIII.

SOlus sum quem diligunt Dij immortales, si nulla ægritudo voluptatibus meis intercesserit. Pater meus (quod Dijs habeo gratiam)

prosperè se habet & pugilicè. Mater abundè pecuniarum mihi attulit. Quidque eam expecta re maius, aut felicius? Si fortè fortuna aliquis me morbus inuaserit, sub manu & dicto citiùs presto aderunt infiniti medici, qui morbo meo medeantur. Vnũ tamen est duntaxat, quod me excruciat miserrimè, Ego sum planè ignarus: literas ne à limine quidem salutaui, aut primoribus degustaui labiis: hoc si carerem infortunio, cæteros mortalium præ me vno infelicissimos crederem. Vale.

EPISTOLA CIX.

DVm quid scribis, opera tua tibi ridẽt adeò & blandiuntur, vt digna protinus existimes quæ & euentilari, & in lucem prodire debeant. Qua in re non parum timeo ne sis tibi Suffenus, ac simias imitère, quæ suos fœtus quamlibet deformes pro formosissimis admirãtur. Si saperes, ab alieno potiùs arbitrio penderes, quàm tuo. Caue ne his autem præbeas, qui te magnis laudibus palam efferunt, omnésque Latinæ linguæ principes præ te vno rudes & agrestes esse prædicãt, clàm verò medio te mõstrant digito. Fallaces hoc genus parasiti perbellè tibi imponunt, & te molliter inescant, vt aliquid semper trahant in suam nassam. Finẽ faciam huic epistolæ, ne verbis meis defatigatus pertædeas, quamuis iusta te obiurgatione incessam. Si percontaris vt valeam, bene sanè.

Nulla

Nulla est ægritudo, quæ animi mei seueritatem obnubilet, præter tuam illam cæcitatem. Hoc si abesset malum cætera lætus essem. Vale.

EPISTOLA CX.

ANtea cùm accersebā te domum meam, à tertio (quod dici solet) lapide & stadio mihi arridebas, eorum omnino similis, qui in ostio tantùm sunt formosi, videntúrque pellace vulpe benigniores. Ne multis agam, adeò blandiebaris, vt indubitata fide omnia de te mihi promitterem. Nunc tamen apertè video, te ex eorum esse numero, qui montes & maria pollicentur: demùm vbi res ipsa postulat, nihil omnino præstent. Ab hinc paucis diebus te oraui, vt aliquid contra ius & æquitatem ageres, vt eximeres me à quodam periculo, quod imminebat capiti meo. Respondisti, nulla omnino de causa declinandum esse de via, etiamsi amici crebris efflagitarint conuitiis. Sed dic mihi, hominum æquissime, vnde noua isthæc religio in te incessit, & suborta est? Chilo præstabilis homo sapientia, nunquid conseruandi amici gratia falsum dedit consilium? Nunquid & Pericles promisit se accommodaturum amicis vsque ad aras? Sed de his hactenus. Si quando acciderit tempus quo indigeas opera mea, tu talionem accipies. Vale.

prosperè se habet & pugilicè. Mater abundè pecuniarum mihi attulit. Quidqueam expecta re maius, aut felicius? Si fortè fortuna aliquis me morbus inuaserit, sub manu & dicto citiùs praesto aderunt infiniti medici, qui morbo meo medeantur. Vnū tamen est duntaxat, quod me excruciat miserrimè, Ego sum planè ignarus: literas ne à limine quidem salutaui, aut primoribus degustaui labiis: hoc si carerem infortunio, caeteros mortalium prae me vno infelicissimos crederem. Vale.

EPISTOLA CIX.

DVm quid scribis, opera tua tibi ridēt adeò & blandiuntur, vt digna protinus existimes quae & euentilari, & in lucem prodire debeant. Qua in re non parum timeo ne sis tibi Suffenus, ac simias imitère, quae suos foetus quamlibet deformes pro formosissimis admirātur. Si saperes, ab alieno potiùs arbitrio penderes, quàm tuo. Caue ne his autem praebeas, qui te magnis laudibus palam efferunt, omnésque Latinae linguae principes prae te vno rudes & agrestes esse praedicāt, clàm verò medio te mōstrant digito. Fallaces hoc genus parasiti perbellè tibi imponunt, & te molliter inescant, vt aliquid semper trahant in suam nassam. Finē faciam huic epistolae, ne verbis meis defatigatus pertaedeas, quamuis iusta te obiurgatione incessam. Si percontaris vt valeam, bene sanè. Nulla

Nulla est ægritudo, quæ animi mei seueritatem obnubilet, præter tuam illam cæcitatem. Hoc si abesset malum cætera lætus essem. Vale.

EPISTOLA CX.

ANtea cùm accersebã te domum meam, à tertio (quod dici solet) lagere & stadio mihi arridebas, eorum omnino similis, qui in ostio tantùm sunt formosi, videntúrque pellace vulpe benigniores. Ne multis agam, adeò blandiebaris, vt indubitata fide omnia de te mihi promitterem. Nunc tamen apertè video, te ex eorum esse numero, qui montes & maria pollicentur: demùm vbi res ipsa postulat, nihil omnino præstent. Ab hinc paucis diebus te oraui, vt aliquid contra ius & æquitatem ageres, vt eximeres me à quodam periculo quod imminebat capiti meo. Respondisti nulla omnino de causa declinandum esse de via, etiamsi amici crebris efflagitarint conuitiis. Sed dic mihi, hominum æquissime, vnde noua isthæc religio in te incessit, & suborta est? Chilo præstabilis homo sapientia, nunquid conseruandi amici gratia falsum dedit consilium? Nunquid & Pericles promisit se accommodaturum amicis vsque ad aras? Sed de his hactenus. Si quando acciderit tempus quo indigeas opera mea, tu talionem accipies. Vale.

EPISTOLA CXI.

LOngè tua te fallit opinio, si putes nos aulicos cæteris mortalibus esse fœliciores. Nos quidem lautè & genialiter viuimus. Habemus affatim diuitiarum, induimur bysso & purpura. Superbè & plus quàm tragicè incedimus palàm populo. At multi forinsecus magnam præ se ferunt & promittunt opulentiam, quibus res est angusta domi, & curta supellex. Alij vsq; adeò obruuntur ære alieno, vt ipsam quoque debeant animam. Præterea putásne sub elegantissimis nostris tuniculis multam sordem quãdoque delitescere? Plerique intus & in cute à calce ad verticem capitis sunt scabiosi. Alij omnino podagrici, & membrorum impotes: & (quod in maximam miseriæ partem repono) viuendũ est nobis non arbitrio nostro, sed aliena (vt aiũt) quadra. Si quis nostrûm in morbum quemlibet grauem inciderit, nullo penitus indicio dolorem suum audebit exprimere, ne rideatur vt mollis, & effœminatus. Præterea (si me audis) noli cõmutare solitam tuam professionem. Vale.

EPISTOLA CXII.

COnquereris, & plus nimio, quòd nudiusquartus breuem quãdam pecuniam amiseris, quod me maximè reddit mirabũdum, cùm præser-

præsertim & leuis impœnitenda sit iactura, & quã nullo ferè labore compensari queat, & resarciri. Studerem tibi dolorem hunc excutere, nisi vererer mea verba tibi fore irrita. Si velis rependere hoc detrimentum, quare non reuerteris ad pristinam professionem, cùm præsertim ea sit quæstuosa & exploratissima commoditatis? Aliud est, quod te monitum velim: Cùm quis in odium tuũ impegit, in eum protinus ructas, & euomis quicquid in buccam venit. Contrà verò cùm quempiam amicum tibi delegisti, prima statim fronte patefacis intima tua mentis arcana. Te oro ex consilio Chilonis, sic ames, tanquam aliquando osurus: hactenus demum oderis, tanquam posteà amaturus. Vale.

EPISTOLA CXIIII.

IN aprico nuper quiescebamus ego & pater tuus, cùm autẽ vnà fabularemur, accessit protinus nescio qui nuncius, agrestis planè & inelegans, qui prædicabat se familiarissimum tibi fuisse, & eidem præceptori operam dedisse. Propterea percontati sumus vt valeres, atq; in literis profecisses. Respõdit ille, te mortaliũ omniũ pigerrimũ, & (quod aiunt) Epimenidis somnũ tua indormire negligentia. Id vbi primùm pater tuus intellexit, turpibus in te verbis & indignis relatu temperare non potuit. Si vis vt eũ in amorẽ tui reuocem, expergiscere, & ab eius-

modi nota, quàm maximè poteris caue. Vale.

EPISTOLA CXIIII.

Contrahis tibi pessimum nomen, quòd nihil habeas frequentius in ore, quàm verba obscœna & quæ castas aures offendunt maximè: & (vt nihil dissimulem) non desunt, qui ex ea procacitate linguæ, & illoto sermone, mores tuos arguant & metiantur, dicántque vitam ipsam orationi respondere. Non est quod mihi succenseas, si te beneuolè & amicè corripiam: quoniam nostra omnium aures iam callent turpissimo illo rumore, qui passim de te circunfertur. Caue tibi: nam si nota illa diutius increuerit, nunquam eluetur, & tu ipse vix poteris in bonam vulgi opinionem intrepere. Nemo est parentum tuorum, quem tanta non pudeat turpitudinis. Et certè periculum est, ne turpissima tua vita desinant haberi in pretio. Vale.

EPISTOLA CXV.

Pater tuus grauiter & iniquo animo tulit, quòd audiuerit nullum esse tibi frequentius votum, quam vt vxorem ducas: nec dubito, quin pessimè tibi vertat, nisi enitaris qualicunq; via irripere ad demerendam eius beneuolentiam. Sed dic per deos omneis, vndénam tibi incessit mutandæ conditionis desiderium? Non ignoro

gnoro multas esse in tua professione miserias: verùm hæ maioribus emolumentis pensantur, & obliterantur. Ea causa ad te scribo, vt te à proposito diuertam, & absterream: certiùs enim quàm tu video. quātam facturus sis iacturam, si ab eius mandato vel vnguem latum recesseris. Vale.

EPISTOLA CXVI.

OLim cùm quid ad me scribebas, epistolæ tuæ legebantur palàm, & sine vlla vitij suspicione circumferebantur. Nunc verò cùm quid scribis, manifestarius error tertio quoque verbo deprehenditur. Qua in re homines non solùm multa lectione exercitati, at etiā tenues, & obscuro loco nati te derident: neque est quisquam aure adeò surda & iacenti, quin facilè perspiciat, & animaduertat hāc inscitiam. Timeoq; ne lōga studiorum desuetudo hac barbarie te contaminauerit. Si velis redire ad intermissum, interruptúmque, & interpolatum calorē, erit quod speremus te nonnihil profecturum: at si diutius insueueris huic negligentiæ, iacta est alea: nos de te omnino desperamus. Vale. Iacta est alea.

EPISTOLA CXVII.

MVlti & sapientia & authoritate præditi conquerūtur sæpenumero, de quibus-

dam sciolis ineptilisque & diobolaribus grammatistis, qui pedibus (quod aiunt) illotis ad sacrosanctas legum & Philosophiæ disciplinas diuertunt: aut frequentius auditorijs palàm profitentur, cùm tamen nihil vnquã bonarum literarũ, nisi fortè in transcursu, degustauerint. Sũt etiam (proh Iupiter) qui Platonem legere velint, non vita ornanda, sed linguæ orationisque lecomanda gratia: nec vt modestiores fiant, sed lepidiores. Vtinã, vtinam iactanticuli isti nebulones nugarum tenus docti, inniterentur vestigijs discipulorum Pythagoræ, quorum nemini prius licebat aut commẽtari, aut verba facere quàm factus esset eruditus silentio. Horum igitur periculo tibi magnopere cauendum est ne conscendas altiores disciplinas, quæ & ingenij & doctrinæ captum longè exuperant. Vale.

Pythagoræ discipuli silentio eruditi.

EPISTOLA CXVIII.

DOlui iampridem, atque in dies ingrauescit animi mei ægritudo, quòd vniuersum patrimonium vix toto vertente anno prodegeris. Pater tuus nunquã minoris cœnauit, quàm decem aureis: nunquam minoris habitauit quã decem milibus aureorum. Tamen ex tot tantisque opibus, quas reliquit moriens, vix superest vrceus, aut fictilis lagena. Sed certè nil mirum: vili enim vẽdidisti, quod magno emerat. Multi me præsente stultitiæ te insimulârunt: semper tibi patro-

bi patrocinatus sum: sed noli deinceps expectare patrocinium meum, dum te videro immutatum. Vale.

EPISTOLA CXIX.

Videris ex eorum esse numero, qui cùm nihil refert, pudent: vbi verò pudendum est, tũc eos deserit pudor. Nudiusquartus cùm insimulauimus te ignorantiæ, protinus demissa frõte erubuisti. Vbi verò adulteria tua in medium protulimus, culpæ tuæ patrocinari cœpisti, tantum abest, vt pœnitentia ducereris. Miror qua fronte tot probrosas de te contumelias perpeti possis. Bis ad subsellia iudicum tractus, extrema stetisti fortuna, & ita decessisti: nõ quòd innocens crederis, sed ne iudices peierasse dicerentur. Caue ne diuina vltio (quæ lento gradu ad vindictam sui procedit) ampliori exitio te reseruet, tarditatémque supplicij grauitate compenset. Multis enim fortuna parcit in pœnam: & quem sæpe casus transit, aliquando inuenit, vt inquit ille. Vale. Valerius Maxim.

EPISTOLA CXX.

Frater tuus publicè profitetur Æneidem Virgilij, magna doctrinæ suæ ostentatione: vtinam tanto auditorum fructu & plausu. Nõ satis scio quam gratiam inde relaturus sit,

Ingratitudo discipulorum nostri temporis.

nihilominus tanta est discipulorum nostri temporis ingratitudo, ut ubi primùm discesserunt à conspectu praeceptorum, statim obliuiscantur ueteris beneficij, neque agnoscant per quos profecerint. Expertus & sciens loquor. Multi enim ex officina & umbraculis meis prodierunt, qui nunc me nihilo pluris aestimant, porcarium, aut mulionem abiectissimum. Qui de ingratis bene merentur, hoc frugi referunt. Caeterùm, quòd me consulis, an debeas aulicam sequi uitam: si me audis, immorare solita tua professioni: nec induas tibi aureas illas & fucatas compedes. Melior est enim libera paupertas, quàm uel opulentissima seruitus. Vale.

EPISTOLA CXXI.

Quum te obiurgo, & impietatis insimulo, quòd rarissimè proficiscaris ad templũ, culpam tuam excusas, causatisque te esse podagricum. Eo modo proximè atque tu, aut etiam aquè (ut iuxtà mecum ipse nosti.) laboro: neque tamẽ mihi satis facio, aut apud me cõquiescere possum, quin tertio quoque die templum adeã, uotiuas preces Deo immolaturus, persoluturus & oblaturus. Nemo est aquè spernendus, quàm qui pietatis obliuiscitur, & religionis. Amo te plurimum, nec hodie uiuit quisquam mihi amicior ac tu. Nisi tamen perspexero te alio ingenio atque olim fuisti, fieri uix poterit quin amicitia

ticia nostra refrigescat, & minuatur. Vale.

EPISTOLA CXXII.

VErum est quod scribit Lucanus, Nescit plebs ieiuna timere. Quoniam magna est rerum omnium penuria, & incredibilis annonæ caritas, multi qui labore & quæstu suæ professionis quæritare sibi victum nequeunt, coguntur ad latrocinia & expilationes diuertere, aut viatoribus insidias moliri: licet certò videant se suspensum iri, si corripiantur. Sed quid facias? fames est adeò intolerabilis, & malesuada, vt ad quoduis discrimen vitæ perferendum propellat. Ego & aliquot alij nuper ibamus rusticatum colligendi animi gratia: vix aberamus à Lutetia iter quinque stadiorum, quum ibi protinus quatuor sanguinarij grassatores, in dumis & vepribus delitescentes, in nos præter spem impetum fecerunt, animo maleuolo & gladiatorio; quibus nisi intrepidè & aperto marte restitissemus, actum erat de nostra omnium vita, nec tamen vsque adeò vitam tutari voluimus, quin vnusquisque nostrum aliquod vulnus acceperit. Hoc innuit, eos non satis prudenter sibi consulere, qui foras proficiscuntur soli, nisi suprema quædam necessitas adurgeat. Vale.

Lucanus

Fames malesuada.

EPISTOLA CXXIII.

IN credibile videndi tui desiderium iampridem me tenuit. adeò vt nulla nox prætereat, quin-

imago tua oculis meis obuersetur & oberret. Et si liceret citra vllũ discrimẽ ad te commigrare, commigrarem pretinus: viamq́; ipsam (quod aiunt) raptim deuorarẽ. Sed multa sunt, quæ ab hoc animi mei desiderio me remorantur, & auocant. Nam præterquam quòd ægrè hodie & difficulter viuitur ob magnam annonæ caritatem, multis vbiuis locorum reperiuntur milites, aut (vt verius dicam) grassatores. Literis tuis scire velim, quónam modo viuant vestrates. Nam qui apud nos degunt, multis miserijs & calamitatibus obruuntur. Et nisi dij immortales res nostras clementius intueantur, & custodiant, periculum est, ne iniquißimè nobiscum agat fortuna. Vale.

EPISTOLA CXXIV.

Liberares hanc vrbem magna fece & perditorum hominum colluuie, si eos tecum foras duceres, qui nullo non die de nostro omnium interitu cogitent, & machinentur: atque etiam eorum saluti fortasse prospiceres. Nobiscum enim domum versari nequeunt, qui vitæ omniũ & ceruicibus parant insidias. Et si qui fortè fortuna remanserint, obseruabuntur vigilantissimè, multisq; præsidijs opprimentur, ne commouere se contra Rempublicam poßint. Nemo te habet suspectum coniurationis. Si alienus est animus tuus ab hominum expectatione, muta mentem:

mentem: mihi crede. Etenim tenebris vndique & luce clariora nobis erunt consilia tua omnia. Vale.

EPISTOLA CXXV.

QVod ad me tribus abhinc diebus misisti opus, formosum satis & elaboratum supernè mihi visum est: ipsumq; (ni fallor) grande aliquid profitetur, & inauditum. Vereor tamē, ne non sis vbique similis tui. Si me audis, caue ne quid facias Horatiano monstro simile, néue vnum & alterū assuens pannū ad intempestiuas digreßiones prodigaliter euageris. Lectores enim risum tenere nequeunt, quum quis ab ipso principio verbis sesquipedalibus ampullatur, demum remisso, & languente paulatim stylo serpit humi. Stude breuitati quanta maxima poteris diligentia, modò tamen propterea non fias obscurus. Caue ab ampullosis illis & confragosis dictionibus, sed eatenus, vt propterea nerui & animi non deficiant. Vale.

EPISTOLA CXXVI.

TAntorum scelerum te notant omnes, vt si vera sint quæ de te paßim prædicantur, sperem te propediem damnatum iri capitis. Nemo est quem tuæ turpitudinis corruptißimæq; vitæ non pudeat: vbi tamen tuæ salutis quis te

monet, Verba fiant mortuo. Nihil mea refert satagere rerum tuarum: quum tamen reminiscor periculi ceruici tuæ imminentis, non possum nõ misereri. Quum ad iudicum subsellia protrahe ris, tuorúmque vitiorum accusabere: inficiare quantum voles, verba tua non habebunt fidẽ: præterea facillimum erit conuincere: pridem enim facta tua turpissima omnibus innotuerũt, & venerunt in apricum Vale.

EPISTOLA CXXXVII.

P*Ater tuus ægrè satis & indignanter tulit, quòd audiuerit te bonam ætatis partem cõtriuisse in humanis & politioribus literis, in qui bus nihil est omnino frugis, nullum penitus emo lumentum: sed illectatrices tantùm, & velut quædam verborum meretricula, quæ nihil aliud præsunt, quàm aures titillant, & inebriant. Certius nosti, quàm vt moneri debeas, quàm curta sit domus vestra supellex. Non est quòd à patre amplissimas diuitias tibi pollicea re, nisi tua vnius industria tibi ipse fabrices fortunã. Quare, si sapis conuerte animum ad alias artes. In his enim tibi nec seritur, nec metitur. Quod autem scribis, de perdito quodam nebulone, qui passim tibi detrahit: vis audire quid sentiam? Bibe surdis auribus omnia eius cõuitia, patere etiam si tuis oppedat naribus. Si enim velles eũ retaliare, & eadem repercutere maledicentia,*

periculum

periculum esset, ne insanum eum redderes, qui tantùm desipit. Vale.

EPISTOLA CXXVIII.

P*Ridie quum rediisti Lutetia, putabas amicos omneis obuiis vlnis tibi gratulaturos, tuumq; aduentum admodum plausibilem fore. Nihilominus nem omnium repertus est qui tibi arriserit: imò verò cachinnum sustulerunt omnes. Causam si percontaris, non pudebit dicere. Eò te miseramus, vt bonis literis proficeres, quam tamen de te conceperamus opinionē, fefellisti. Semper enim porrectis (quod aiunt) dormiuisti pedibus, & in vtramuis autem, nec prima elementa didicisti. Si hoc feceris fiducia nostri, erras haud dubiè, Non enim mouebimur tuis infortuniis, vel si fleueris sanguinem. Vale.*

EPISTOLA CXXIX.

P*Ollicebaris mihi mercedem amplissimam, si doctrina mea ab ignorantia tenebris te educerem: non peperci labori, docui te quanta maxima potui diligentia, adeò vt iam praeceptore non indigeas, possisque (vt aiunt,) nare sine cortice. Antea distuli mercedem meam reposcere, quòd fortuna tua videretur mihi exilis & modica. Nunc verò opes tuæ creuerunt, o-*

Nare sine cortice.

Virgula diuina

omnia tibi suppetunt ad votũ, & virgulā (quod fertur) diuina. Quid igitur causa est, quamobrem non reponis beneficium? Arrigásne tua veniens virtuti, si quid in bonis literis profeceris? Ista tua ingratitudo non adeò esset intolerāda, si quam rerum patereris penuriam: at (vt iam dixi) habes omnia ex animi sententia, tu es velut bos apud aceruum: metis citra arationem, citraque sementem. Non satis apertè video, quonam modo culpa patrocinari possis. Vale.

EPISTOLA CXXX.

NOn parùm mihi displicuit, quòd heri in quodam conuiuio iuuenareris verbis, impudicis, crepar ésque immunda & relatu turpissima. Sed tua ista culpa non omnino caret venia: putabas enim fortasse id ab omnib. laudatum iri, quod à quibusdam abiectissimis homũculis, cicerisque & fracta nucis emptoribus comprobantur. Diu satis desipuisti, mea quidẽ sentẽtia: nunc tibi relinquenda sunt nuces. Sudabis fateor non parum, prius quàm priscum illum viuendi modum dedidiceris: at vbi desieris aliquandiu, nihil erit factu facilius. Vale.

EPISTOLA CXXXI.

MOnui te frequentissimè, vt relicto studio poetico ad orationem solutam animum

conuertas

conuertas: nam versus tui, quotquot scribis, prodeunt inuita (quod aiunt) Minerua: & Musis collachrymantibus. Nihil est penitus frugis, nihil quod vel tantillum famæ tibi comparet, quin potius facis te publicam & communẽ vulgi fabulã: adeò vt iam notissimus apud omnes inualuerit rumor, te esse velut asinum ad lyram. Multò prudentius ageres, si tuo te pede metireris, nihilque non æquum viribus tuis assumeres. Vale.

EPISTOLA CXXXII.

IN solentiam tuam satis ridere nequeo. Pater tuus parentésque omnes pauperrimi sunt, nudi tanquam ex matre (vt apertè nosti) victum emendicant ostiatim, manum ad stipem porrigunt: paucis, non habent vnde restim emant. Tu tamen loci natalis nullã penitus habens rationem, superbis, non aliter quàm si esses rex tragicus. Cui animi & capitis tui morbo quomodo possit occurri, non satis video. Quum enim viri prudentes rerum tuarum volunt satagere, & suadere quid factu sit vtile, aures occludis, perinde ac si per te satis saperes, essésque remotus ab omni vitio. Non adeò vitijs tuis offenderemur, si pauca essent: at tam multa flagitiorum species vitam tuum contaminant, vt nullius relinqui possit veniæ locus. Vale.

EPISTOLA CXXXIII.

SEmper de te bene merui sperans te aliquãdo fore frugi hominem, censorémq; omnium: at spes omnis futuræ in te probitatis omnino adempta est, Nam (vt audio) bonam iuuentutis partem stolidè contriuisti, dilapidastique vniuersum patrimonium in alea, fritillis, & sphæristerio. Si essem liber laborum, qui me nunc circumstant, & opprimunt, ad te quàm citissimè conuolarem. Via ipsa (vt cum Sidonio loquar) deuorata itque sum facturus, dum per occupationes licebit. Quòd si rem ita compertero, vt cõmunis prædicat fama, scias animum meum fore multò remissiorem segniúsque in tui amorem quàm prius irritatum iri. Vale.

EPISTOLA CXXXIV.

QVum quid scripsisti, soles me adhibere iudicem tuis operibus: at dũ suadeo vt ambitiosa recidas ornamẽta, reddásq; incudi quæ non bene ornata sunt & polita: mauis defendere delictũ, quã inuertere. Propterea ames te & tua sine riuali, nullũ enim verbum assumã vltrà. Quod autem percontaris, quid hic rerum agatur: Res creditu difficilis, & maximum risum tibi excitatura, nouissimis diebus accidit. Lentulus, qui genialiter adeò & luxuriosè prius viuebat, quique omnia prodigebat per luxum,

nunc

nunc auarus vsque adeo factus est vt inexplebilis sit eius cupiditas. Nunc quoniam non suppetit otium scribendi pluribus verbis, qui has ad te defert literas, totum hominem suis coloribus graphicè depinget. Vale.

EPISTOLA CXXXV.

NOn parum mihi displices: nec mihi tantùm, at his omnibus, qui tecum aliquãdo versati sunt, quòd sis adeò prodigus verborum, ac in tuam ipsius laudẽ propẽsus, & proclinis. Ante omnia pessimè audis, & magno probro tibi vertitur, quòd palàm te prædices bellicosum. Comminaris egregiè: verba tua nihil non martium spirãt at si quis te aggrederetur, fugam protinus arriperes: totus animus tibi in pedes decideret. Quod qui norunt, temperare nequeũt à risu, quum audiunt has inanes de te gloriolas. Vale.

EPISTOLA CXXXVI.

NOn satis scio, qua causa amicitiam contraxeris cum Cornelio Dolabella aut vnde frequẽs adeò familiaritas tibi cum perditissimo illo nebulone, & (quod aiunt) terra intestino, intercesserit. Qui, vt apertè nosti & patrimonio, & gentilitijs hæreditatibus mulctatus est ob infinita flagitia, quibus ab ipsa iã tum infantia fuit innutritus. Corruptam adeò egit

iuuentutē, vt ſæpenumero, ad ſubſellia iudicū pertractus eſſet, & in extremam ſtetiſſet fortunam, niſi pecunia ſe redemiſſet ab inquiſitoribus. Vbi verò ad virilem peruenit ætatem, nihilo ſecundiore imò verò deteriore fama vſus eſt. Vnde nunc quoque (vt planè vides) diſcedere è medio, & (quāquam morbo quartana aggrauante) per ſingulas noctes latebras commutare cogitur. Potuiſſem verſari cum eo ſi libuiſſet: at ſemper ab eius ſocietate abſtinui, licet quotidianis fere precibus inuitarer. Vale.

EPISTOLA CXXXVII.

QVod è patria Lutetiam te contuliſti, ſimul ad declinandam perditiſſimā quorundam nebulonum inuidiam, qui te oderāt, quique per iocum nonnunquam tibi comminabantur: partim etiam, vt per otium & requiem Apollonio Miloni clariſſimo dicenti magiſtro operam dares, factum tuum probro. Nihilominus velis nolis, redeas oportet. Nam res veſtra domeſtica peſſimè ſe habent, & iam eūnt peſſum, niſi per te vnum tanta occurras calamitati. Turpiſſimum tibi eſſet in amicorū diſcrimen decidere, patrui præſertim, cui fortunas tuas omneis ipſámque adeò vitam debes eum anima. Vale.

EPISTOLA CXXXVIII.

Familiaris ille tuus Gellius mortalium auarißimus, diues est quidē, at eius omneis diuitiæ ex occulto fænore creuerunt, & rapinis. Vt paucis omnia complectar, est bipedū omnium nequißimus, quos'q; terra sustinet sceleratißimus, vt de Iugurtha scribit ille. Vsq; adeò tamen hominem ipsum diligis, vt in eius verba iurasse videaris. Si velis autem commodare cultura facilè te diuertā & reuocabo: at si omnia priuata authoritate velis agere, ego te relinquam, & missum faciam, vt adolescentem perditum, & mihi desperatum. Vale, & probè monentem sequere.

EPISTOLA CXXXIX.

Nihil vnquam tentaui aut molitus sum, quin optimates & ditißimi quiq; freguētes & obstinati confluxerint ad resistendum mihi, nec vnquā desierunt præpedire quicquid quod mihi esset voluptiferū, perspexerint. Proinde constitui in reliquum tempus abstinere curia. Nam etiam lites illæ forenses macrum me faciebant, & extenuabant penitus. Præterea quid amplius optandum est mihi, cui iam cōtigit abunde, quod ad viuendum lautè satis est? Qui sunt inexplebiles, & nullum suis votis finem præscribunt, paupertimi videntur, hisque

multò infœliciores, qui victum mendicant. Vale.

EPISTOLA CXL.

SI fortuna ad animi votum mihi arrisisset, ab humili priuatáq; conditione ad amplissimos honores potuissem peruenire. Nam populi multitudo semper mihi fauit, & ad me cõfluxit vltrò, operam suam omni in re promittens. Soli diuites aduersarios & propugnatores se præstiterunt. Quorum decreto vt primùm comperi paratos esse, qui vi ac per arma me corriperent, sententia mutata pro temporũ conditione quietus sum. Erat in manu mea terrorem maximum eis iniicere: at si hoc fecissem, incredibilis inuidia me in posterum mansisset. Vale.

EPISTOLA CXLI.

COrnelius, quo cum tibi familiaris est & frequẽs consuetudo, nuper tractus fuisset in carcerem, nisi sponsorum interuentu se à creditoribus redemisset. Qui, vt eum eriperẽt, suas omneis fortunas, ipsam & adeò vitam cum tota supellectile voluerunt oppignorare. Heri tamen abiit per posticum furtim, & insalutato quidem hospite. Incertum mei nũc noui discriminis, an quò maturiùs subueniret imploranti patri, qui in repentinum quendam morbũ fertur incidisse. Porrò frater tuus apud omneis suspectus habetur cuiusdam homicidij: propterea sicubi

ſicubi gentium ſibi occurret, dic ei tacitè & in aurem, vt maturè ſibi caueat. Nam ſi corripiatur, nullis precibus, quamlibet importunis conſequi poterit, vt legibus ſoluatur in homicidas conſtitutis. Dic ſalutem meo nomine noſtratibus amicis: atque etiam ſi qua ratione fieri poſſit, reconcilia me patri mihi irato, quòd literis eius cunctantiùs paulò reſponderim. Vale.

EPISTOLA CXLII.

OMnia tibi contigerunt ex animi ſententia: idque adeò, vt nihil maius queam vouere. Vnum eſt tamen, in quo non vſquequaque mihi places, quò l interim excrucies teipſum. Si fomenta iſta curarum poſſes relinquere, viueres multò diutius. Nihil enim eſt, quod magis hominis vitā imminuat, quàm moleſta illa animi ægritudines. Propterea da operam, vt medearis & occurras huic malo. Ante omnia caue, ne adeò immoriaris lucro, vt propterea nolis te quandoque labori ſurripere. Nam nihil eſt in rerum natura, quod exemplo dierum ac noctium alternas vices feriarum quandoque non deſideret. Vale.

EPISTOLA CXLIII.

ADmiror ingenium tuum, atque etiā plurimi facio paratam tuam in ſcribēdo ce-

leritatẽ, quòd priusquam vestigio pedẽ educas, multos sub manu versus euomas, instar illius Chrysippi, cuius meminit Valerius. Hoc tamẽ non eò valet, vt protinus euẽtilare debeas, quæ raptim adeò & tumultuariè cõponis. Nã quò quæque res est acceleratior, eò minùs perfecta: contrà verò, quò lentius incrementum suscipit, eò quoque tardius desinit. Saluta meo nomine Hermodotũ, eũq; diuertas, ne à scholastica vita ad aulicam se conuertat. Principes isti sunt admodum liberales & prodigi verborũ suisq; famulis montes & maria promittũt, ac verborum inducunt crudelitatem. At vbi diu satis eorũ opera vsi sunt: verba emittunt pro forma. Vale.

EPISTOLA CXLIIII.

NOn parum mihi displices, nec mihi tantum, at omnibus etiam quibuscũ aliquã do fuit tibi frequens & familiaris consuetudo, quòd vnumquenque crimineris, palàm vitupe- res: cùm tamẽ hodie sceleratior te viuat nemo. Consultius multò & prudentiùs ageres si tuã ipsius carperes vitam. Nam (vt in Salustiũ scribit Cicero) carere debet omni vitio, qui in alterum dicere est paratus. Fateor, neminem esse mortalium, qui omnibus horis sapiat. Nihilominùs id tolerabile est, cùm quis pergit malè semper agere. Cæterum scis quid in aurẽ tibi nuper dixerim. Laboras quodam vitio arcano, & paucis cognito: à quo nisi desuescas, tãdem veniet in lucem.

Nemo mortaliũ omnibus horis sapit.

in lucem. Veritas enim filia est tẽporis: & dies omnia reuelat. Neque est quicquam tam arcanum, quin aliquando euentiletur, & à tenebris prodeat in apricum. Vale.

EPISTOLA CXLV.

ERam vegetis viribus & expedito corpore, priusquam ad perdiscendas literas animum appulissem, nihil penitus dolebat mihi: at nocturnæ lucubrationes vsq; adeò me attenuarunt & confecerunt, vt pedibus infirmis subsistere nequeam. Desinas ergo mirari, si agrè & inuitus ferè repeto ludum literarium. Nã quotiescunque illuc redeo, videre videor locum mœroris & tristitiæ plenum, & quãdam (vt aiũt) Trophonij speluncam. Præterea toto ferè triennio oleum & operam lusi. Nam dedi operam semitario cuidam & pœnitendo magistello, sub quo parum aut nihil omnino profeci: quod tamen negligentiæ meæ non est adscribendum, at potius eius ignorantiæ. Erat enim planè rudis & illiteratus, nec vnquam bonas literas ne à limine quidẽ salutauerat. Vt finiam, vniuersã eius doctrinam vitiosa nuce non emerem. Vale.

EPISTOLA CXLVI.

MIrantur nonnulli, vitam rusticam tantis à me commẽdari laudibus, & (quod aiũt) ad cœlum ferri: qui si cognoscerent, quãtũ

sit in ea voluptatis, relictis urbibus vellent rusticati. Viuo in primis conuenienter naturæ: nihil est quod diuellat mihi somnũ: nihil quod studium interpellet. Sed fac nobis rusticis non multum esse diuitiarũ: quid inde? Num tamẽ propterea damnum certius aut proprius medullis accipimus, quàm vel maximè nummati? Vos urbani, & qui seruitis diuitibus genialiter quidem & lautè viuitis: at caretis libertate, quā omnibus Arabum diuitijs longè præpono: perpetuam seruitis seruitutem: vobis obseruandũ est quid domini digito crepent. Si vobiscum immaniter & centauricè loquantur, surdis auribus perferenda sunt omnes contumeliæ, nec licet hiscere præ metu. Nolim te incastigatum relinquere: nam videris mihi attentior ad rẽ quàm satis est. Quod autem dicis, me quibusdã ridiculum esse, & contemptibilem ob meam istam penuriam & paupertatẽ, non verterim manũ. Si percontaris, ut valeo, sunt læta omnia: excepto, quòd durum est mihi, tandiu carere fructu iucundissimæ tuæ consuetudinis. Vale.

EPISTOLA CXLVII.

OPeram meam, ipsámque adeò pecuniam tibi puero gratuitam semper contuli, nec minore studio adultum prosecutus sum. Nõ me minimè unquam abrogasse tuis mandatis. Si quid

quid in me beneficij contuleris, abundè, aut etiã cum fœnore rependi. Propterea finem facias tuis calumnijs, neq; pergas me fraudulentum & impostorem dicere. Nemo est omniũ, qui nõ fateatur me hominem apertũ sine fuco, & extra omnem doli suspicionem. Etsi facultas mea sufficeret ad subleuandam & resarciendã istam tuam pœnam, faceres adhuc periculum manifestius amoris erga te mei: at paupertas tua maior est multò, quàm quæ opib⁹ meis subleuari possit. Æqui bonique consulas hæc mea verba: nam aliorsum tendunt, quàm vt bilem & stomachum tibi moueant. Vale.

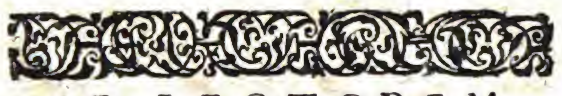
Cum fœnore rependere.

EPISTOLA CXLVIII.

FAlleris plurimum, si quid expectas gloriæ ex eo opere, quod in lucem nuper edidisti: nam præter plurima (quæ deprehenduntur passim) errata, peccasti in ipso quoque operis ingressu, & insulsè adeo, vt nullus pateat excusationis locus. Fefellisti plurimùm quam de te ceperant omnes expectationem. Publicus erat rumor, te iam in literis abunde promouisse, at res longe aliter se habet, vt video. Si animus tuus aspirat ad diuitias, te oportet consultius rerum tuarum satagere. Hac enim via non peruenitur ad honores & magistratus. Si me audis, dissuesce ab antiqua illa morum consuetudine. Vale.

EPISTOLA CXLIX.

QVum culpæ impunitas, & liberior peccandi licentia, atque etiam leuitas pœnæ augere soleant vitia: non cõstitui in delictis vestris conniuere. Si boni eritis, amabo vos vnicè, nulli rei magis studebo, quàm vtilitati vestræ: & quandiu pecunia mihi suppetent, non permittam vobis deesse quicquam. Contrà verò, si posthabita virtute diuertatis ad corruptissimos mores & degeneretis à parentibus, quorum inculpatissima fuit vita: augebo pœnas facinorũ, tantùm abest vt eas imminuere velim. Si desideretis proficere in schola mea, fores apertæ sũt. Nullum penitus laborem detrecto, dummodo videam vos beneuolos, & animo in me propenso. Vt spero non pigebit vos mea doctrina: nam (quod de Isocrate fertur) innumeri linguæ Latinæ principes ex meo ludo literario, tanquã ex equo Troiano, prodierunt. Nemo vestrûm propter adultam iam ætatem debet erubescere, quò minùs proficiat. Nam & Cato iam octogenarius operam dedit literis Græcis. Et patens eloquentia Cicero, post amplissimos in Republica magistratus, adhuc se dedit recoquendum Apollonio Miloni, clarissimo tunc dicendi magistro. Valete.

AD LECTOREM.

HAbes, candidissime Lector, Textoris, viri perpaucorum hominum, aliquot epistolas non vulgaris eruditionis. Quem si fata diutius nobis seruassent incolumem, ausim vel inuidia teste, aut Momo iudice contẽdere, cæteros omneis nostræ tempestatis homines multis fuisse parasangis præcessurum, multísque præcursurum stadijs. Sed quid facias? sic vnum quemque sua manent fata. Stat Parcarum constans ordo & inuariabilis. Superest, Lector optime, vt mortuo, seu potius è morte ad vitam vocato, bene preceris mortuum petulantissima non insecteris lingua: si vetat honestas iuxtà & pietas, mortuum lædere.

TETRASTICHON AD eundem pium Lectorem.

Quid tantis luges lachrymis, cur impia clamas
Numina? Textorem sic perijsse putas?
Num perijt, clausa quem fouent sydera sorte?
Desine, Textoris molliter ossa cubant.

FINIS.

